

STRATEGIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W KONTEKŚCIE ZARZĄDZANIA ZMIANĄ GOSPODARCZĄ W POWIECIE KOŚCIERSKIM NA LATA 2014-2020

OPRACOWANIE:

Jarosław Korpala
Agnieszka Syrocka-Sijka

DORFIN Spółka z o.o. / ul. Głowackiego 20 / 87-100 Toruń
tel. +48 56 657 55 91 / fax. +48 56 475 45 47 / sekretariat@dorfin.pl / www.dorfin.pl

Kościerzyna, maj 2014r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści

1. Założenia metodologiczne.....	3
1.1. Zasięg terytorialny strategii	3
1.2. Okres objęty strategią	4
1.3. Metody pracy nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii rozwoju	4
2. Diagnoza sytuacji w powiecie kościerskim	7
2.1 Gospodarka	7
2.2 Rynek pracy	16
2.3. Możliwości edukacyjne i szkoleniowe kadr przedsiębiorstw	22
2.4 Infrastruktura	28
2.5 Infrastruktura okołobiznesowa	35
2.6 Potencjał inwestycyjny	39
2.7 Potencjał turystyczny	44
2.8 Polityka samorządu wobec MŚP	50
2.9 Wnioski z przeprowadzonej diagnozy	54
2.10 Analiza SWOT	61
3. Obszary problemowe.....	65
4. Misja i wizja strategii	67
5. Cele rozwoju oraz proponowane kierunki działań	68
6. Zgodność z dokumentami strategicznymi	72
7. System wdrażania i monitorowania.....	82
8. Źródła finansowania	83
9. Plan finansowy	96
Spis tabel	100
Spis wykresów	100
Spis rysunków	101

1. Założenia metodologiczne

1.1. Zasięg terytorialny strategii

Powiat kościerski położony jest na Pojezierzu Kaszubskim w środkowo-południowej części województwa pomorskiego. Powierzchnia powiatu wynosi 1 165,85 km², co stanowi 6,4% całej powierzchni województwa. Jest to jeden z 16 powiatów ziemskich województwa, który zajmuje 8 miejsce pod względem wielkości. Powiat zamieszkuje ponad 71 tys. osób, co stanowi około 3% ogółu mieszkańców województwa pomorskiego¹.

Powiat kościerski składa się z jednej gminy miejskiej Kościerzyna oraz siedmiu gmin wiejskich:

- Dziemiany,
- Karsin,
- Kościerzyna,
- Liniewo,
- Lipusz,
- Nowa Karczma
- Stara Kiszewa.

Podział administracyjny powiatu przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 1. Podział administracyjny powiatu kościerskiego

Źródło: IGeoMap, http://83.3.132.70/iGeoMap/Data/Koscierzyna/www_start/mapa.php (05.05.2014).

Jednostką administracyjną obsługującą powiat jest Starostwo Powiatowe w Kościerzynie mieszczące się przy ul. 3 Maja 9C, 83-400 Kościerzyna.

¹ Powiat Kościerski, www.powiatkoscierski.pl (05.05.2014r.).

1.2. Okres objęty strategią

Okres objęty strategią dotyczy perspektywy na lata 2014-2020. Okres ten jest zgodny z wieloletnim okresem planowania budżetu Unii Europejskiej i tym samym z okresem programowania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

1.3. Metody pracy nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii rozwoju

„Strategia rozwoju przedsiębiorczości w kontekście zarządzania zmianą gospodarczą w powiecie kościerskim na lata 2014-2020” została opracowana przez firmę konsultingową Dorfin sp. z o.o. z Torunia na zlecenie Kaszubskiego Instytutu Rozwoju w Kościerzynie. Niniejszy dokument stanowi element etapu 2 projektu realizowanego przez Kaszubki Instytut Rozwoju i Agencję Rozwoju Pomorza S.A. w Gdańsku pt. „Razem dla rozwoju kościerskich przedsiębiorstw - partnerstwo lokalne na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w kontekście zarządzania zmianą gospodarczą”. Projekt ma na celu zbudowanie partnerstwa lokalnego na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim. Jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Niniejsza strategia rozwoju przedsiębiorczości została opracowana w kontekście zarządzania zmianą gospodarczą, które jest procesem wieloaspektowym i interdyscyplinarnym oraz dotyczy różnych sfer życia społeczno-gospodarczego. Zarządzanie zmianą gospodarczą mieści się w szerszej koncepcji zarządzania rozwojem lokalnym, obejmującej zespół oddziałujących na siebie działań różnych podmiotów w sferach dotyczących m.in. infrastruktury, polityki rozwoju i promocji zasobów, gospodarki i rynku pracy oraz edukacji. Zjawisko zmiany gospodarczej jest pojęciem determinowanym zarówno przez czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, dlatego też w zależności od charakteru, może być niezauważalna, ale może też zaskoczyć konsekwencjami i długofalowymi skutkami. Pojedyncze jednostki (osoby/firmy/instytucje) nie są w stanie w sposób efektywny rozwiązywać problemów natury gospodarczej na poziomie lokalnym, dlatego punktem wyjścia do pracy nad strategią jest idea partnerstwa. Wiele kierunków działań zaproponowanych do realizacji oparto na współpracy samorządów lokalnych, przedsiębiorców i instytucji wspierania biznesu.

Dokument dzieli się na dwie główne części:

- I. Część diagnostyczną – prezentującą diagnozę stanu powiatu kościerskiego i wnioski z niej płynące, analizę strategiczną SWOT oraz obszary problemowe;
- II. Część programową - zawierającą misję i wizję, cele rozwoju i kierunki działań, odniesienie celów do obowiązującej strategii powiatowej oraz dokumentów nadrzędnych, źródła finansowania i plan finansowy oraz procedurę wdrażania strategii oraz jej monitorowania.

Przy opracowywaniu strategii uwzględniono wyniki badań zawarte w następujących opracowaniach:

1. Raport z badania sektora MSP w województwie pomorskim ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw w powiecie kościerskim pn. *Sektor MSP na Pomorzu w warunkach spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego*, Oficyna Drukarska Jacek Chmielewski Warszawa, Gdańsk 2013 (zwany dalej: „Raport Sektor MSP na Pomorzu”);
2. Raport *Badanie postaw przedsiębiorczych młodzieży kościerskiej*, Pracownia Badań Soma Toruń, Toruń 2013 (zwany dalej: „Raport Badanie postaw przedsiębiorczych młodzieży kościerskiej”);

3. Raport *Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim*, BIOSTAT Rybnik, Rybnik 2013 (zwany dalej: „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”);
4. Raport *Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego*, Strefa Doradztwa Toruń, Toruń 2014 (zwany dalej: „Raport Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego”);
5. Raport podsumowujący spotkania warsztatowe w ramach projektu „Razem dla rozwoju kościerskich przedsiębiorstw - partnerstwo lokalne na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w kontekście zarządzania zmianą gospodarczą”, Dorfin Toruń, Toruń 2014 (zwany dalej: „Raport podsumowujący spotkania warsztatowe”).

Część diagnostyczna dokumentu została opracowana na podstawie badań metodą desk research obejmującą dane pierwotne i dane wtórne dotyczące stanu istniejącego powiatu z uwzględnieniem wskaźników dla województwa pomorskiego. Dane zastane wraz z bieżącą informacją statystyczną pozwoliły na określenie sytuacji powiatu w obszarach uznanych przez przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji otoczenia biznesu za strategiczne i szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorczości w kontekście zarządzania zmianą gospodarczą w powiecie kościerskim.

Ponadto w pracy nad niniejszym dokumentem wykorzystano narzędzia metod planowania strategicznego, takie jak: metoda ekspercka, analiza SWOT, metoda aktywnego planowania strategicznego oraz metody pośrednie – technika „burzy mózgów”, warsztaty planowania strategicznego, konsultacje społeczne.

W ramach pracy nad częścią diagnostyczną strategii odbyły się spotkania warsztatowe, w których udział brali członkowie *Partnerstwa na rzecz stworzenia Strategii zarządzania zmianą gospodarczą*, w tym przedstawiciele:

- jednostek samorządu terytorialnego,
- instytucji otoczenia biznesu,
- sfery biznesu.

Celem spotkań było podjęcie dyskusji nt. problemów dotyczących przedsiębiorczości, wyników badań prowadzonych w ramach projektu oraz kierunków rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim. Pomysły i wiedza osób biorących aktywny udział w warsztatach planowania strategicznego i konsultacjach społecznych zostały wykorzystane przy opracowywaniu niniejszego dokumentu.

Informacje na temat ww. spotkań przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Lista warsztatów planowania strategicznego

Numer spotkania	Miejsce realizacji	Termin realizacji	Łączna liczba uczestników	Moderatorzy
1.	Sala Widowiskowa im. Lubomira Szopińskiego w Kościerzynie	29 listopada 2013r	20	Jarosław Korpala Agnieszka Syrocka-Sijka
2.	Siedziba Kaszubskiego Instytutu Rozwoju w Kościerzynie	16 grudnia 2013r.	8	
3.	Hotel Stary Browar w Kościerzynie	27 lutego 2014r	11	

Źródło: „Raport podsumowujący spotkania warsztatowe”.

W wyniku przeprowadzonych spotkań opracowano analizę SWOT w sferze przedsiębiorczości dla powiatu kościerskiego – wskazano mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia oraz określono główne obszary problemowe w zakresie przedsiębiorczości. Ponadto określono sposoby rozwiązania problemów oraz wyznaczono kierunki i cele rozwoju przedsiębiorczości, które powinny zostać zrealizowane w okresie wdrażania strategii².

Ponadto, oprócz spotkań, były prowadzone konsultacje społeczne dotyczące analizy SWOT, obszarów problemowych oraz kierunków rozwoju powiatu kościerskiego.

Aktywny udział przedstawicieli powiatu w pracach nad przygotowaniem strategii pozwolił na spełnienie istotnego z punktu widzenia planowania strategicznego kryterium zgody i reprezentacji społecznej. Jednocześnie pozwala to mieć nadzieję, iż niniejszy dokument będzie stanowić odpowiednią podstawę do przygotowywania przedsięwzięć służących osiągnięciu celów strategii, a jej realizacją będą żywo zainteresowane wszystkie najważniejsze ugrupowania społeczne i gospodarcze.

² „Raport podsumowujący spotkania warsztatowe”.

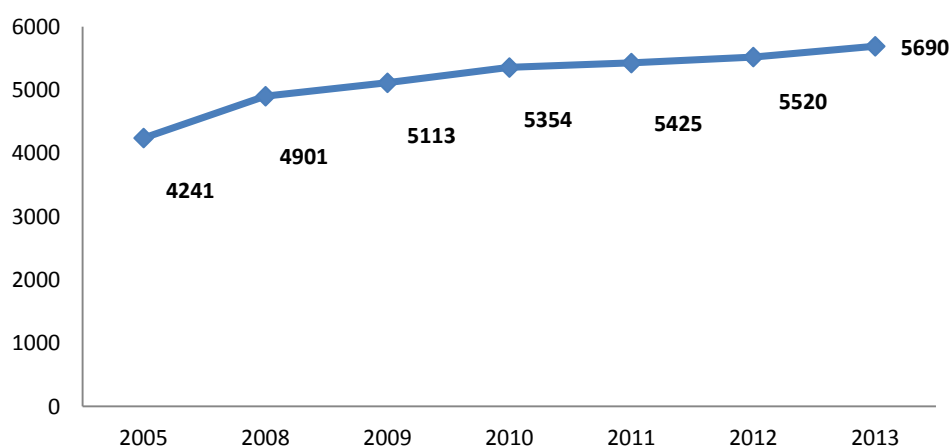
2. Diagnoza sytuacji w powiecie kościerskim

2.1 Gospodarka

- **Liczba podmiotów gospodarczych**

W 2013r. na terenie powiatu kościerskiego w rejestrze REGON zarejestrowanych było 5690 podmiotów gospodarczych. Statystyka wskazuje, że ich ilość na przestrzeni ostatnich kilku lat, choć nieznacznie to systematycznie wzrasta - od 2010r. o 6,3%. Największy wzrost nastąpił w latach 2005-2010 - o ponad 25%. W całym województwie od 2010r. wartość ta wzrosła o 4,45%. Informację na temat liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze powiatu kościerskiego w latach 2005-2013 przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 1. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie powiatu kościerskiego zarejestrowanych w rejestrze REGON

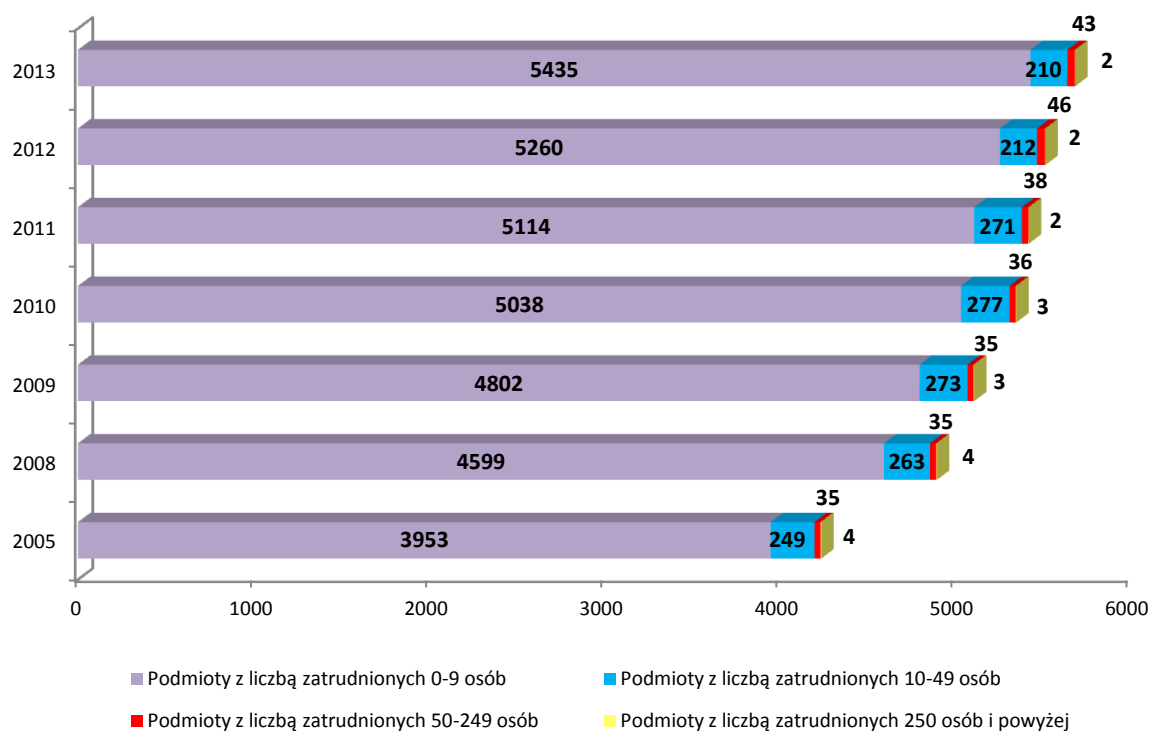
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pomimo tendencji wzrostowej udział liczby podmiotów z powiatu kościerskiego w całkowitej ich liczbie w województwie wynosi zaledwie 2,1% i jest niższy niż udziały w ludności w wieku produkcyjnym (3,05%) i liczbie pracujących (2,5%).

Zdecydowaną większość z firm powiatu stanowią firmy zatrudniające do 9 osób – ich ilość wynosi 5435 (wykres nr 2). Firmy te stanowią 95,5% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Odsetek ten nie odbiega to od średniej dla całego województwa pomorskiego, która wynosi 95,8%. W powiecie kościerskim w ostatnich latach obserwowany jest stały ich wzrost - blisko 8% od 2010r. Zauważalnym zjawiskiem jest natomiast spadek liczby przedsiębiorstw małych (zatrudniających od 10 do 49 osób). Między 2010r. a 2013r. liczba przedsiębiorstw z tej grupy spadła o blisko 25%.

W 2013r. powiecie zarejestrowane były 43 firmy średnie (zatrudniające między 50 a 249 pracowników). Liczba ta od lat pozostaje na podobnym poziomie a procentowy udział ilości tych firm w stosunku do ogółu podmiotów jest podobny jak dla całego województwa pomorskiego. W powiecie tym natomiast na przestrzeni ostatnich lat prawie wcale nie notuje się firm dużych (zatrudniających 250 i więcej pracowników) - w 2013r. funkcjonowały 2 takie firmy.

Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie kościerskim wg liczby osób zatrudnionych

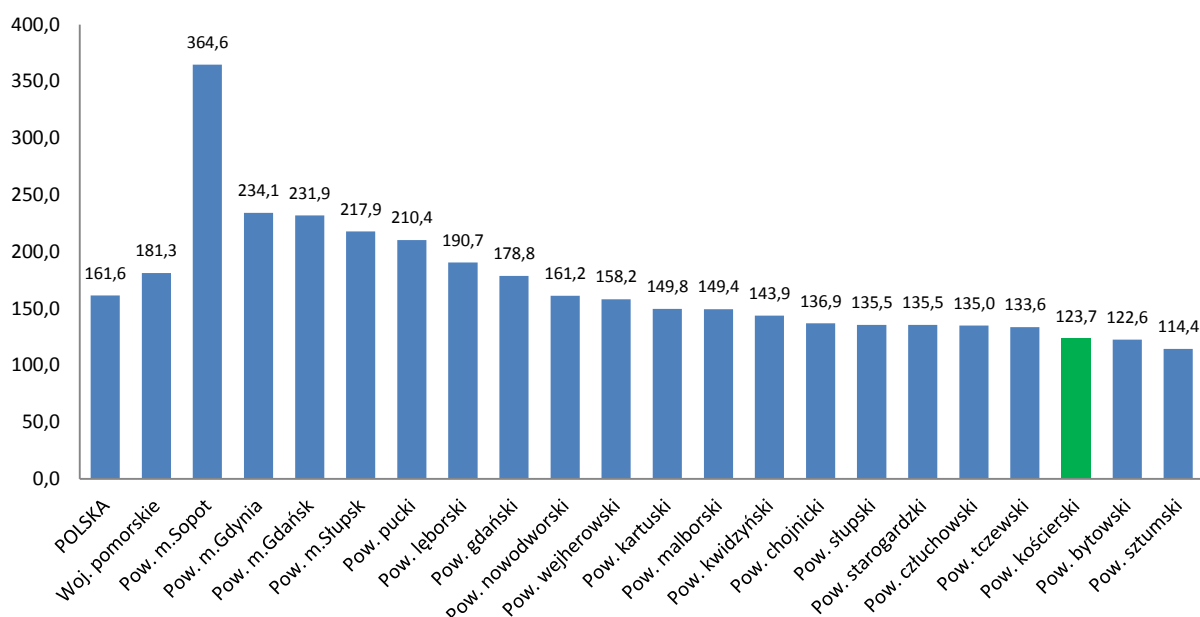

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

- **Wskaźnik przedsiębiorczości**

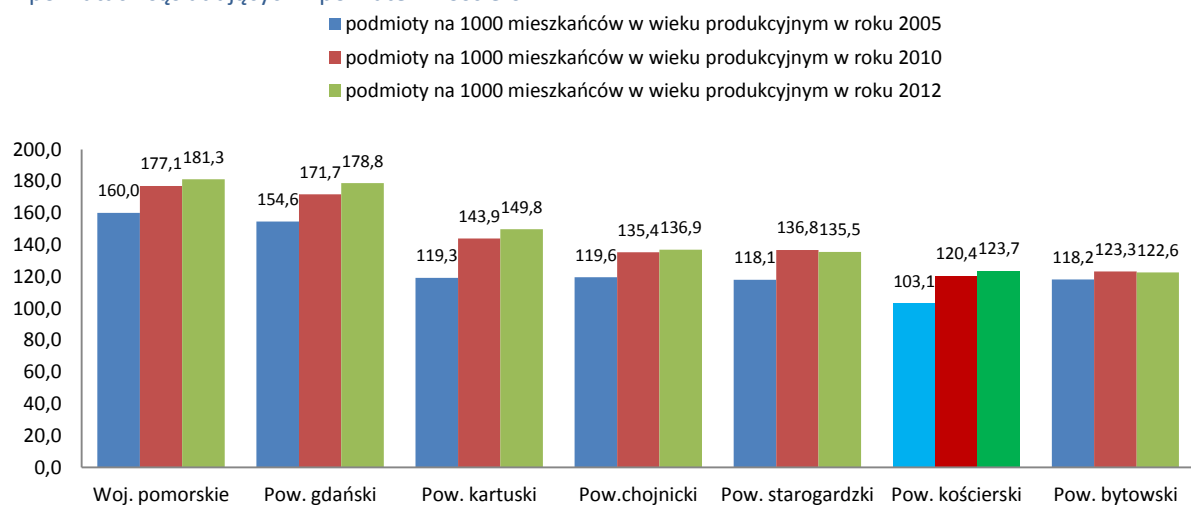
Pomimo systematycznego wzrostu liczbę istniejących przedsiębiorstw należy ocenić jako niedostateczną. Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnych sytuował powiat na 18, trzecim od końca miejscu w województwie pomorskim. Wskaźnik ten pozostaje również na niższym poziomie w porównaniu do powiatów bezpośrednio sąsiadujących z powiatem kościerskim. Porównanie liczby podmiotów gospodarczych powiatu kościerskiego z innymi powiatami w województwie pomorskim przedstawiono na poniższych wykresach.

Wykres 3. Liczba podmiotów gospodarczych w powiatach województwa pomorskiego przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w powiatach sąsiadujących z powiatem kościerskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

• Podmioty gospodarcze – saldo

Na przestrzeni ostatnich lat w powiecie zauważalna była tendencja do systematycznego spadku ilości nowych przedsiębiorstw. Od 2008r. z każdym kolejnym rokiem rejestrowało się ich coraz mniej. Optymistyczną prognozą może być rok 2013, który przełamał tę tendencję, i w którym nastąpił zdecydowany wzrost nowopowstałych firm - o blisko 13% w stosunku do roku poprzedniego. Liczba podmiotów wyrejestrowanych natomiast na przestrzeni ostatnich lat (od roku 2009) utrzymuje się na poziomie między 430 a 480 podmiotów. Negatywnym pod tym względem był rok 2011, w którym wyrejestrowano aż 532 podmioty.

Saldo podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych pokazuje znaczny spadek po roku 2010 – z 227 do zaledwie 81 w roku 2011r. i 106 w 2012. Rok 2011 był natomiast rokiem, w którym saldo to utrzymało się na dodatnim poziomie pomimo ujemnych wartości jakie notowane były w tym aspekcie zarówno w powiatach ościennych jak i w całym województwie pomorskim.

Optymistyczną prognozą wydaje się być rok 2013, w którym saldo to wyraźnie się podniosło uzyskując wartość 162. Wartość ta niestety jest zasługą nie tyle zmniejszenia liczby podmiotów wyrejestrowanych, bo ta pozostała na wysokim poziomie 480 podmiotów – drugim po roku 2011 najwyższym wskaźnikiem w ostatnich latach, co znacznego wzrostu liczby podmiotów nowo zarejestrowanych.

Warto zwrócić uwagę, że w każdym roku (od roku 2008) liczba nowo zarejestrowanych firm w powiecie przewyższała liczbę firm wyrejestrowanych – szczegóły przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane – saldo

Rok	Powiat kościerski				Powiaty ościenne (gdański, kartuski, bytowski, chojnicki, starogardzki)	Województwo pomorskie
	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych	Liczba podmiotów wyrejestrowanych	Saldo	Saldo w %	Saldo w %	Saldo w %
2008	700	416	284	68,3	65,7	45,1
2009	649	450	199	44,2	43,2	52,6
2010	657	430	227	52,8	69,1	63,5
2011	613	532	81	15,2	- 4,9	- 6,9
2012	570	464	106	22,8	41,8	36,6
2013	642	480	162	33,7	27,2	34,3

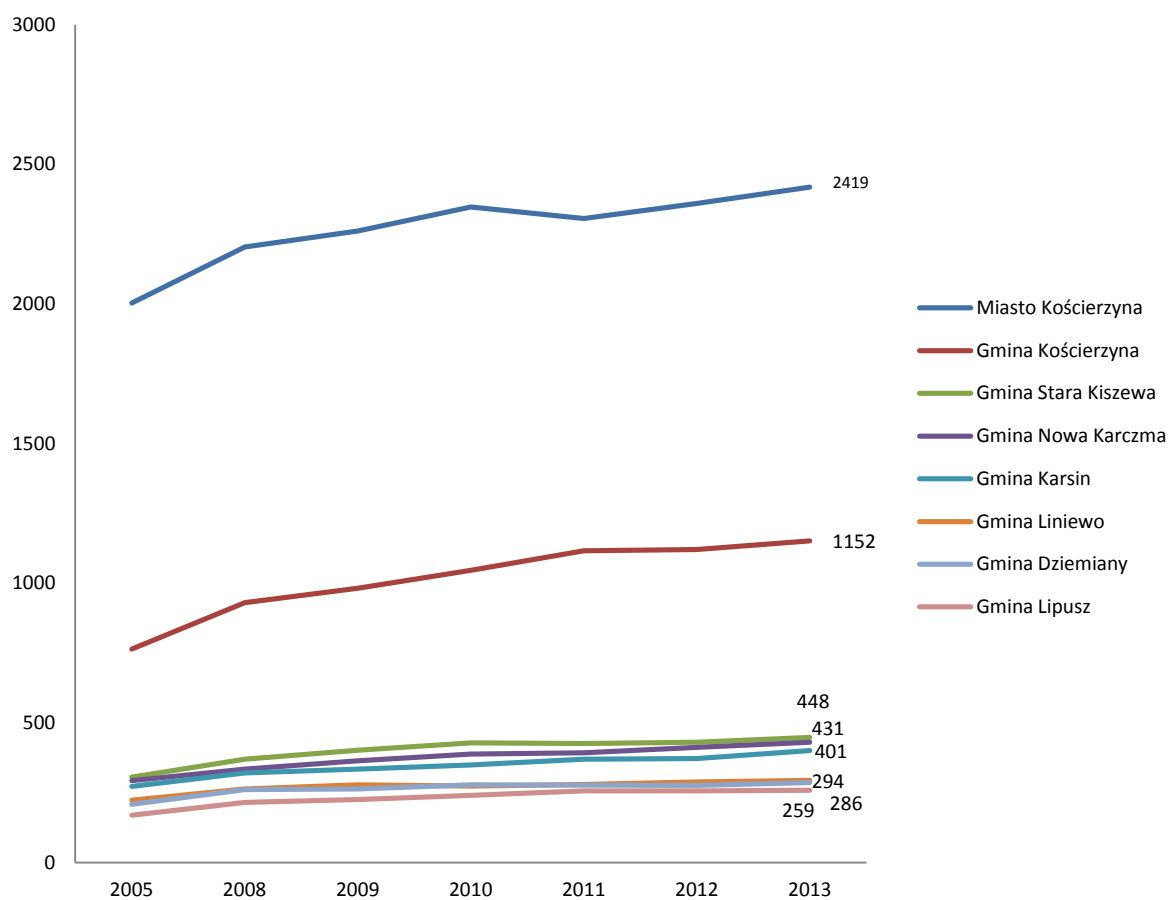
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

• Przedsiębiorczość w gminach powiatu kościerskiego

Analizując wskaźniki rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego należy zauważyć jej dużo większy rozwój w mieście Kościerzynie. Objawia się to zarówno w liczbie przedsiębiorstw, jak i liczbie podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Kościerzyna jako miasto posiada znacznie większy potencjał do rozwoju i utrzymania przedsiębiorstwa niż pozostałe gminy powiatu. W przypadku pozostałych gmin wskaźniki te są na podobnym poziomie z nieznacznie wybijającą się gminą wiejską Kościerzyna. Obie te gminy: gmina miejska i wiejska Kościerzyna notują także dużo większe ilości nowopowstających firm niż pozostałe gminy powiatu – gmina miejska ok. 250 firm rocznie, gmina wiejska ok. 120. W następnej pod tym względem gminie Stara Kiszewa rocznie rejestrowanych jest ok. 60 firm.

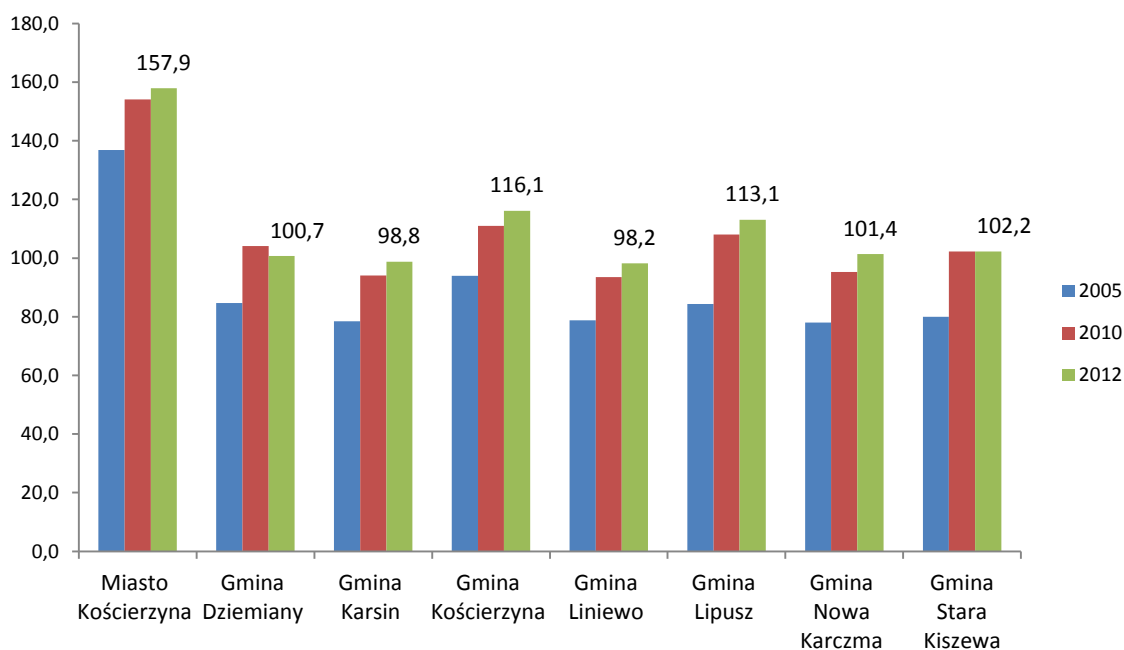
Wartym zauważenia jest, że w ostatnich latach wszystkie gminy powiatu odnotowują zarówno ogólny wzrost liczby przedsiębiorstw, jak i z roku na roku poprawiający się wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (wyjątek stanowi tylko gmina Dziemiany). Liczbę podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego przedstawiono na poniższych wykresach.

Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarczych w gminach powiatu kościerskiego zarejestrowanych w rejestrze REGON

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach powiatu kościerskiego

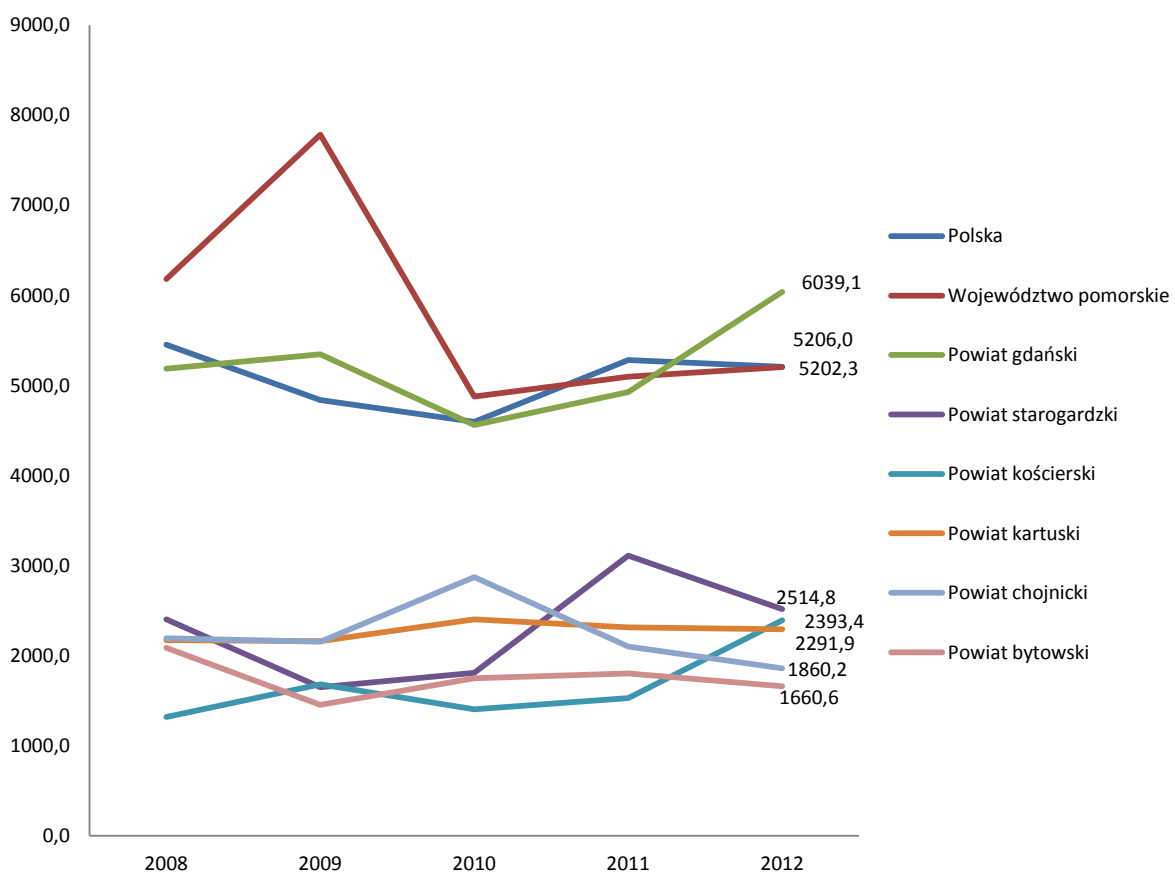
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

- **Nakłady inwestycyjne**

Firmy działające w powiecie kościerskim wydają stosunkowo najmniej na inwestycje spośród porównywanych powiatów w przeliczeniu na jednego mieszkańca w wieku produkcyjnym, co przekłada się także na powolniejszy rozwój przedsiębiorstw jak i całej gospodarki powiatu. W powiecie tym inwestycje przedsiębiorstw od lat są na stosunkowo niskim poziomie. W ostatnich latach notował on najniższe ich wartość w stosunku do powiatów ościennych. Wartości te były również kilka razy niższe niż średnia dla województwa i kraju.

Optymistycznym sygnałem i w tym obszarze wydaje się być rok 2012r., gdzie wartość ta znacząco wzrosła, nieznacznie przewyższając nawet średnią dla powiatu kartuskiego (wykres nr 7).

Wykres 7. Wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 10 pracowników na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym w wybranych powiatach województwa pomorskiego

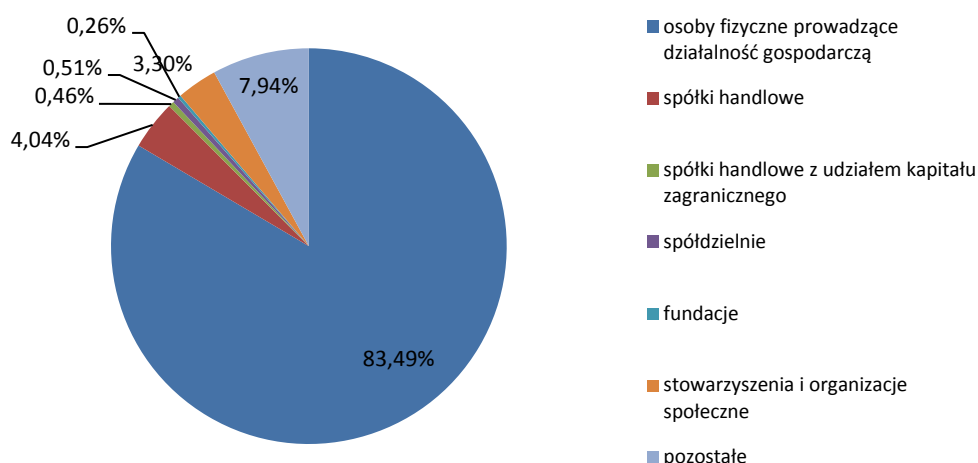

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

- **Struktura własności przedsiębiorstw i obszary ich działalności**

Pod względem struktury własnościowej sektor prywatny w powiecie kościerskim skupiał 95,82% zarejestrowanych podmiotów, co nie różni się znacząco od średnich wartości dla województwa pomorskiego (wykres nr 8).

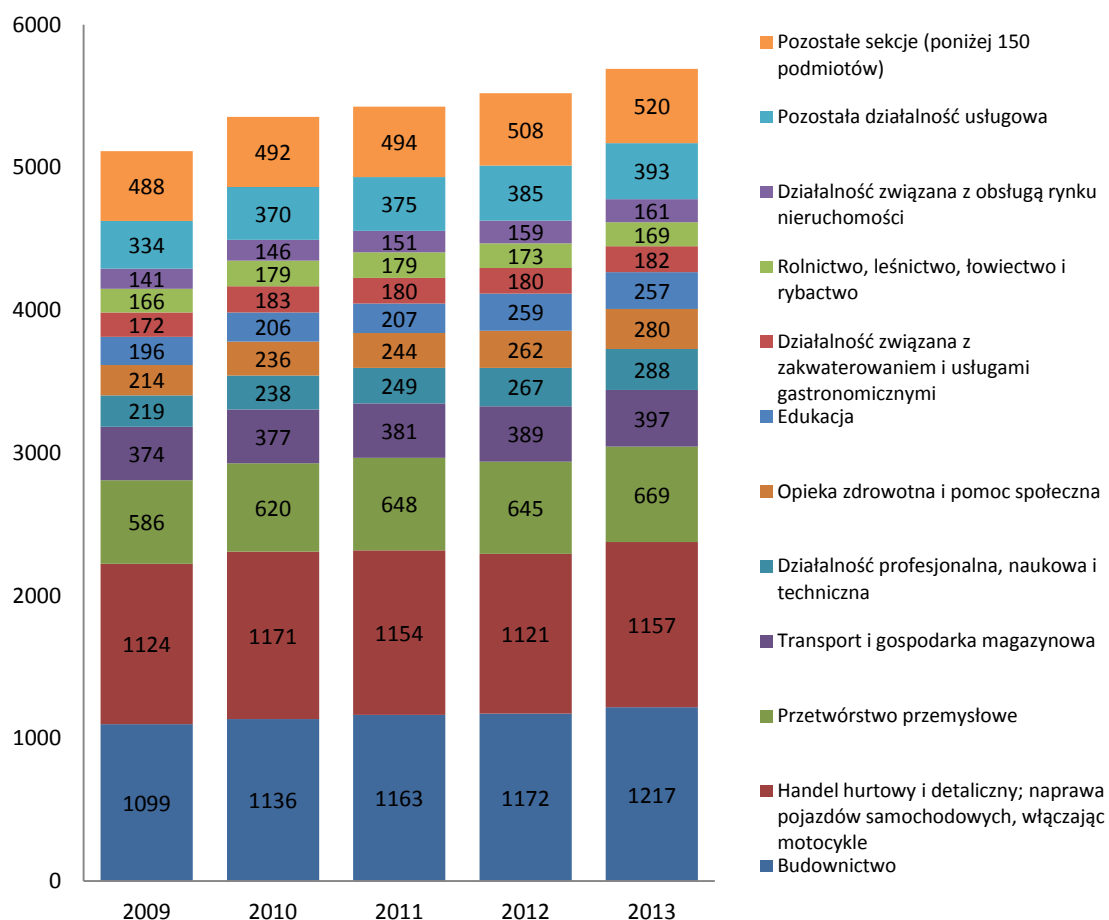
Wykres 8. Formy prawne podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym powiatu kościerskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwięcej podmiotów gospodarczych w powiecie kościerskim zarejestrowanych jest w sektorze budownictwa oraz w handlu (wraz z naprawą pojazdów). Struktura taka utrzymuje się od lat. Podmioty działające w tych sektorach stanowią 41,7% wszystkich zarejestrowanych w powiecie przedsiębiorstw. Poniższy wykres prezentuje liczbę podmiotów gospodarczych według sekcji PKD.

Wykres 9. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie kościerskim wg sekcji PKD

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura pracujących (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących poniżej 10 osób) wskazuje na duży – 31,2% w 2012 roku i rosnący, udział pracujących w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa – 29,1% w 2005 roku³. Udziały te są prawie 3 razy wyższe niż średnia dla województwa pomorskiego. Struktura taka uznana została za typową dla słabo rozwiniętego regionu peryferyjnego⁴.

- **Kościerskie mikroprzedsiębiorstwa**

Zdecydowanie najliczniejszą grupę przedsiębiorstw (5435), stanowiącą 95,5% wszystkich zarejestrowanych w powiecie kościerskim podmiotów gospodarczych tworzą mikroprzedsiębiorstwa. Wyniki prowadzonych pod koniec 2012r. badań mikroprzedsiębiorstw z powiatu kościerskiego⁵ wskazują, że badane mikroprzedsiębiorstwa zajmowały się, podobnie jak w województwie pomorskim przede wszystkim usługami (75,2%), następnie handlem (18,6%) i w niewielkim stopniu (6,2%) były to firmy przemysłowe.

Mikrofirmy z powiatu kościerskiego prowadzą działalność przede wszystkim na rynku lokalnym (31%) i wojewódzkim (36%). Działalność w skali ogólnopolskiej prowadzi 22% przebadanych mikroprzedsiębiorstw a na rynku międzynarodowym 11% firm. W porównaniu do pozostałych badanych powiatów województwa pomorskiego mikroprzedsiębiorstwa są bardziej zorientowane w swej działalności na rynek wojewódzki i ogólnopolski niż na rynek lokalny. Może to wynikać z relatywnie niskiej liczby ludności (potencjalnych klientów) oraz firm zarejestrowanych w tym powiecie.

Przedsiębiorcy kościerscy wykazali się mniejszą niż w innych powiatach znajomością instytucji wspierających biznes. Świadczyć to może, z jednej strony, o słabej promocji tych instytucji, z drugiej, być może mającej nawet większe znaczenie, o braku zainteresowania i braku poszukiwania tego typu instytucji przez przedsiębiorców.

Istotną różnicą są motywacje przedsiębiorców kościerskich do założenia firmy. Wynikają one w dużym stopniu z konieczności stworzenia sobie miejsca pracy (34,9%). W przypadku przedsiębiorców pomorskich motyw braku pracy został wybrany jedynie przez 1,9%. Z drugiej strony częściej kierowali się oni motywami takimi, jak realizacja marzeń (31,2%) czy też potrzeba autonomii (47,8%).

W raporcie⁶ wysunięto bardzo istotny wniosek, że pomorskie firmy powstawały częściej z chęci właścicieli rozpoczęcia działalności gospodarczej na własny rachunek (motywy typu „pull”), a kościerskie – częściej z konieczności zapewnienia sobie pracy (motywy typu „push”). Wskazywali jednocześnie, iż z wielu badań i studiów wynika, że firmy powstające pod wpływem motywów typu „push” (z konieczności, a nie z chęci) są mniej stabilne, rzadziej rozwijają się, mają mniejsze szanse przetrwania.

- **Aktywność gospodarcza powiatu kościerskiego**

Dane i statystyki wskazują, że powiat kościerski jest regionem o małej aktywności gospodarczej ludności. Gospodarka powiatu ma znamiona typowej gospodarki peryferyjnej.

³ Województwo pomorskie: Podregiony, Powiaty, Gminy 2013, Urząd Statystyczny w Gdańsku, 2013, s. 38.

⁴ „Raport Sektor MSP na Pomorzu”.

⁵ Jak wyżej.

⁶ „Raport Sektor MSP na Pomorzu”.

Charakteryzuje się nienowoczesną strukturą (duży udział sektorów tradycyjnych – przede wszystkim budownictwa i rolnictwa), o relatywnie niskiej produktywności i niewielkim udziale najnowszych technologii. Istotną słabością jest też stosunkowo mała liczba przedsiębiorstw produkcyjnych.

Poziom przedsiębiorczości w powiecie kościerskim także odbiega w dół od przeciętnych ogólnopolskiej, regionalnej oraz powiatów bezpośrednio z nim sąsiadujących. Liczba firm na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnych (tzw. gęstość firm) jest niska.

W ostatnich latach aktywność przedsiębiorcza mieszkańców powoli rośnie (świadczy o tym np. utrzymujące się dodatnie saldo nowo zarejestrowanych i wyrejestrowywanych podmiotów gospodarczych), ale dystans do przeciętnych pozostaje znaczny.

Struktura sektora kościerskich MSP nie jest (pod względem struktury wg wielkości) istotnie różna od przeciętnej dla województwa pomorskiego, ale badania w grupie mikroprzedsiębiorstw pokazały, że w badanej próbie mikroprzedsiębiorstw kościerskich wyraźnie wyższy od grupy mikroprzedsiębiorstw z innych powiatów pomorskich jest udział przedsiębiorców, którzy założyli swoje firmy pod presją sytuacji (z konieczności, czynnik typu *push*), co w świetle wielu badań nie rokuje na powszechny ich rozwój i długi okres przeżycia.

Badania⁷ te pokazały również, że w porównaniu do pozostałych badanych powiatów mikroprzedsiębiorstwa kościerskie są bardziej zorientowane w swej działalności na rynek wojewódzki i ogólnopolski niż na rynek lokalny, co także może świadczyć o słabości rynku wewnętrznego powiatu.

- **Sygnały rozwoju przedsiębiorczości**

Za pozytywne sygnały rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim należy uznać wciąż wzrastającą liczbę podmiotów gospodarczych. Przez cały okres 2008–2013 liczba ta rosła, wzrosła również w 2011r., co nie miało miejsca w większości innych powiatów województwa. Dla każdego roku z lat 2008-2013 liczba nowo zarejestrowanych firm w powiecie kościerskim przewyższała liczbę firm wyrejestrowanych. Pozytywnym sygnałem jest też fakt, że gęstość firm w powiecie kościerskim systematycznie wzrasta, zmniejszając dystans do niektórych sąsiednich powiatów.

Pozytywnym czynnikiem, który ma za zadanie przyciągnąć inwestorów, jest też oferta terenów inwestycyjnych w powiecie dla produkcji, usług, budownictwa mieszkaniowego oraz koncepcja Kościerskich Stref Aktywności Gospodarczej (patrz Potencjał inwestycyjny). Na promocję postaw przedsiębiorczych i ożywienie w lokalnej gospodarce ma wpłynąć również powstający w Kościerzynie Inkubator Przedsiębiorczości.

Atutem powiatu kościerskiego w rozwoju gospodarczym jest także bliska odległość Trójmiasta, stanowiącego duży rynek zbytu dla podmiotów funkcjonujących w powiecie.

Charakterystycznym dla przedsiębiorców kościerskich jest dość znaczny poziom wzajemnego zaufania, które jest bardzo istotną składową kapitału społecznego. Przedsiębiorcy ci wyraźnie lepiej oceniają też poziom zaufania wzajemnego przedsiębiorców niż ich odpowiednicy z innych powiatów, a także lepiej, niż wynika to z opinii właścicieli przedsiębiorstw małych i średnich. Ponad 39% z nich uważa, że poziom tego zaufania jest wysoki lub bardzo wysoki, wobec niespełna 1/3 mikroprzedsiębiorców z innych powiatów i tylko nieco ponad 30% właścicieli małych i średnich firm⁸.

Również oceny poziomu zaufania wobec własnych partnerów biznesowych są wyraźnie wyższe w powiecie kościerskim niż w innych powiatach i wśród właścicieli małych i średnich firm.

⁷ „Raport Sektor MSP na Pomorzu”.

⁸ Jak wyżej.

Jako bardzo wysokie i wysokie oceniło to zaufania ponad 54% mikroprzedsiębiorców z powiatu kościerskiego. A tylko 3% oceniło ten poziom jako niski.

Wyniki te pozwalają na przypuszczenie, że przynajmniej w grupie obecnych przedsiębiorców możliwe jest rozwijanie współpracy, tworzenie sieci powiązań, odgrywających dużą rolę w rozwoju i funkcjonowaniu biznesu. Warto, by instytucje otoczenia biznesu, a także władze lokalne wykorzystały ten element kapitału społecznego, promowały i wspomagały jego rozwój. Przedsiębiorstwa kościerskie i rozwój lokalnej gospodarki potrzebują bowiem takiego wsparcia.

W przypadku mikroprzedsiębiorstw za najważniejsze pożądane od władz lokalnych działania uznano: realizację stałej współpracy z przedsiębiorcami i konsultowanie z nimi różnych kwestii gospodarczych i społecznych; rozwijanie instytucji wspierających przedsiębiorców oraz współpracę władz z przedsiębiorcami przy nawiązywaniu relacji zewnętrznych⁹.

Obszarami, w których oczekują oni wsparcia to dotacje na rozwój i inwestycje oraz uproszczenie procedur administracyjnych i prawnych. Dużą pomocą byłaby wspólna oferta branżowa kościerskich przedsiębiorstw i ich integracja np. w formie klastrów¹⁰.

Możliwymi działaniami we wsparciu ożywienia gospodarczego w powiecie mogłyby być inwestycje pobudzające wzrost gospodarczy i poprawiające lokalną infrastrukturę, działania w zakresie promocji gospodarczej i wizerunku obszaru, system zachęt dla przedsiębiorców, wsparcie dla instytucji otoczenia biznesu oraz promocja edukacji biznesowej. Rozważenia wymaga także kwestia zapewnienia na poziomie samorządu lokalnego osób koordynujących sprawy związane z rozwojem przedsiębiorczości.

W powiecie kościerskim tkwi spory potencjał, który dzięki zastosowaniu szeregu działań, można w dużym stopniu wykorzystać.

2.2 Rynek pracy

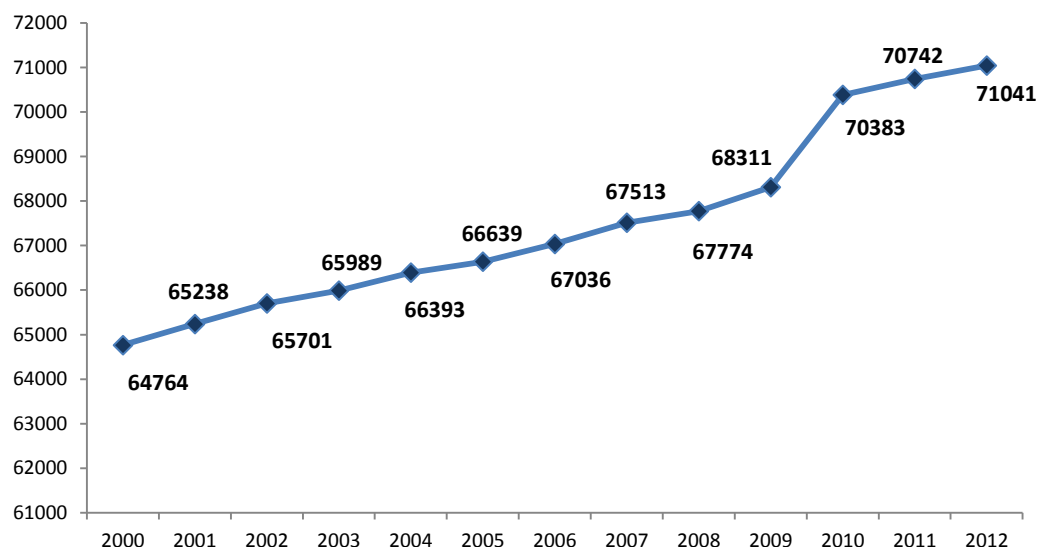
- **Struktura ludności**

Jednym z czynników, który w istotny sposób oddziałuje na lokalny rynek pracy jest struktura ludności zamieszkującej na terenie powiatu kościerskiego. Łączna liczba mieszkańców powiatu na koniec 2012r. wynosiła ponad 71 tys. osób, co stanowi ponad 3% mieszkańców województwa pomorskiego. Od 2000r. liczba ludności powiatu sukcesywnie wzrasta, największy przyrost liczby ludności odnotowano w 2010r. Liczbę ludności powiatu w podziale na lata 2000-2012 oraz poszczególne gminy zaprezentowano na poniższych wykresach.

⁹ „Raport Sektor MSP na Pomorzu”.

¹⁰ „Raport Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego”.

Wykres 10. Liczba ludności w powiecie kościerskim w latach 2000-2012

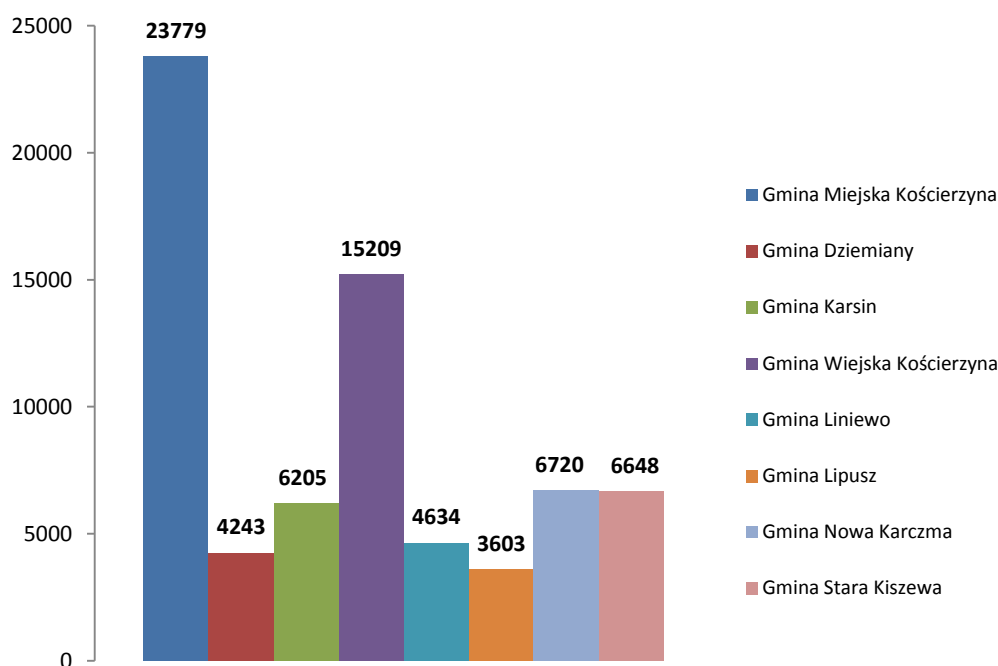

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Najbardziej zaludnioną gminą powiatu jest gmina miejska Kościerzyna (około 33,5% mieszkańców powiatu) i gmina wiejska Kościerzyna (około 21,4% mieszkańców powiatu) - osoby zamieszkujące te gminy obejmują łącznie blisko 55% mieszkańców powiatu. Z kolei najmniej zaludnionym terenem powiatu jest obszar gminy Lipusz.

Powiat kościerski charakteryzuje się stosunkowo niską gęstością zaludnienia – 61 osób/km² (średnia wojewódzka jest dwukrotnie wyższa i wynosi 125 osób/km²). Najwyższą gęstością zaludnienia charakteryzuje się gmina miejska Kościerzyna (1499 osób/km²), a najmniejszą gmina Stara Kiszewa (31 osób/km²) i gmina Lipusz (33 osoby/km²).

Wykres 11. Liczba ludności w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego w 2012r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Pod względem płci w powiecie kościerskim występuje porównywalna liczba kobiet i mężczyzn. W analizowanym okresie nie odnotowano żadnych znaczących zmian w proporcjach liczby kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie mieszkańców.

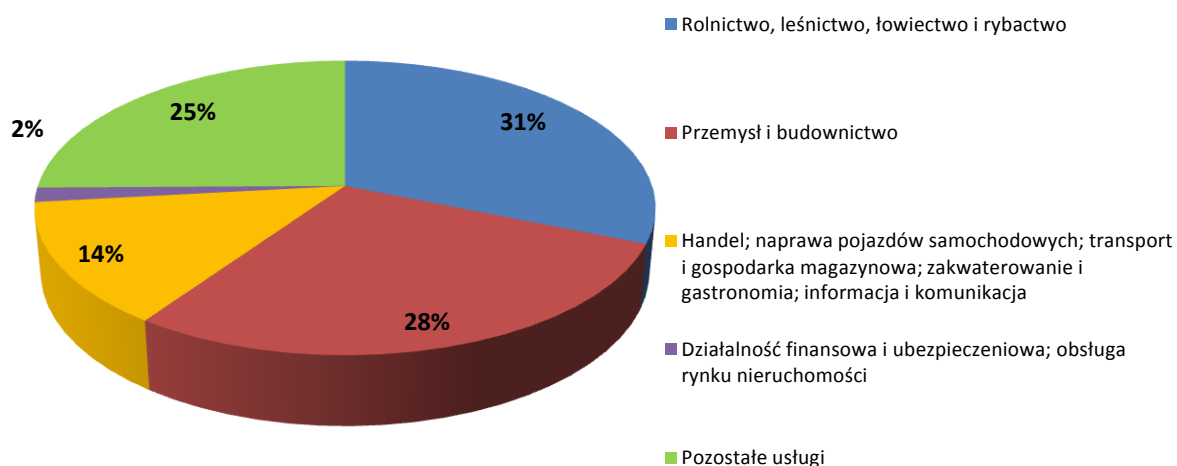
Z danych demograficznych wynika, że w 2012r. udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił 23% ogółu ludności, w wieku produkcyjnym - 63%, a w wieku poprodukcyjnym - 14%. W tym samym roku udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił w województwie pomorskim - blisko 20%, w kraju ponad 18%, a w wieku poprodukcyjnym w województwie pomorskim – ponad 16%, a w kraju blisko 18%. W stosunku do struktury ludności w województwie pomorskim i w kraju, dane demograficzne dla powiatu kościerskiego są bardzo korzystne. Ponadto, od 2000r. w powiecie zauważany jest stopniowy, sukcesywny wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym oraz spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Jest to zgodne z ogólnokrajową tendencją starzenia się społeczeństwa.

Liczba mieszkańców gminy, uwarunkowana jest wielkością przyrostu naturalnego i saldem migracji. Przyrost naturalny w powiecie jest dodatni, co oznacza, że liczba urodzeń jest zdecydowanie większa niż liczba zgonów (w 2012r. przyrost naturalny wyniósł 380 osób). Warto podkreślić, że przyrost ten jest ponad dwukrotnie wyższy niż w województwie pomorskim (w 2012r. wyniósł w powiecie 5,3 ‰, a średnia wojewódzka wynosi 2,5 ‰). Natomiast saldo migracji na pobyt stały w powiecie jest ujemne - w 2012r. wyniósł -54 osoby i był przede wszystkim spowodowany emigracją wewnętrzną kobiet.

- **Aktywność zawodowa**

W powiecie kościerskim zaledwie 40% osób w wieku produkcyjnym stanowią osoby pracujące (w 2012r. - 17 746 osób). Struktura pracujących według rodzajów aktywności zawodowej (przedstawiono na poniższym wykresie) wskazuje na bardzo duży – 31% udział pracujących w rolnictwie, rosnący w ciągu ostatnich kilku lat (w 2005r. wynosił 29%). Udział ten jest ponad 2,5-krotnie wyższy niż dla województwa pomorskiego (11,6%)

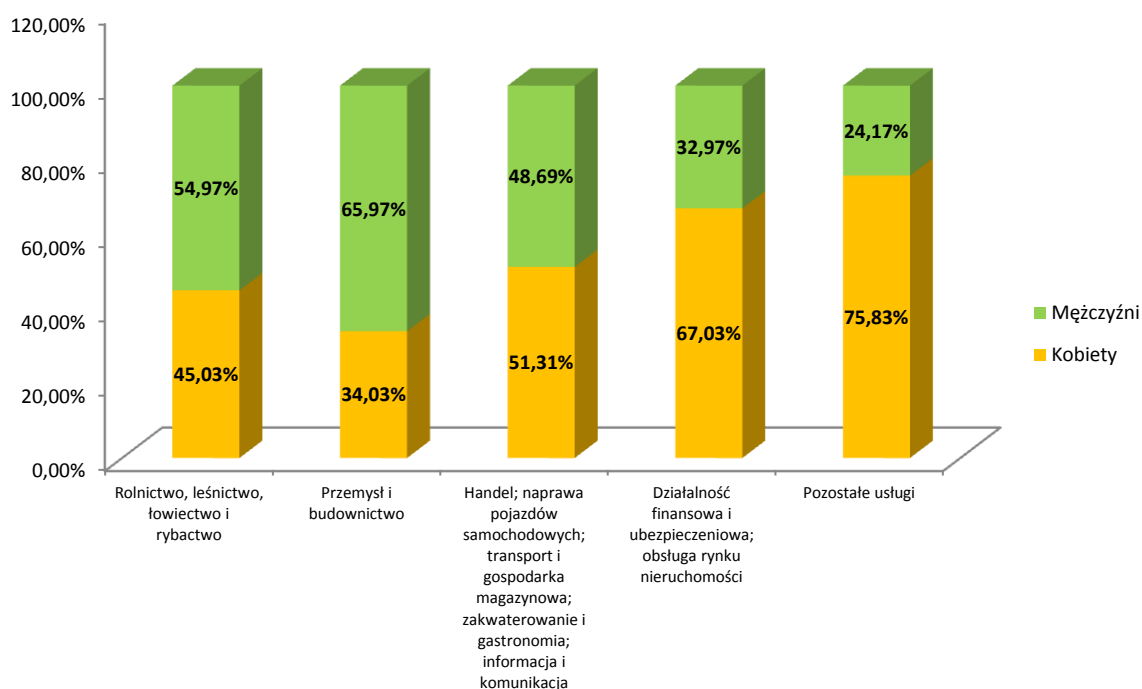
Wykres 12. Struktura osób pracujących w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego w 2012r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Relatywnie największy udział kobiet w stosunku do mężczyzn odnotowuje się w podmiotach gospodarczych działających w obszarze pozostałych usług oraz finansów, ubezpieczeń i obsługi rynku nieruchomości, natomiast najmniejszy w przemyśle i budownictwie. Struktura pracujących według wieku w powiecie jest generalnie zbliżona do struktury województwa pomorskiego (wykres nr 13). Wyjątek stanowią osoby zatrudnione w handlu, naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji – w powiecie ponad połowa osób pracujących w tym obszarze to kobiety, a w województwie pomorskim – mężczyźni.

Wykres 13. Struktura osób pracujących powiatu kościerskiego według płci w 2012r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto osób pracujących w małych, średnich i dużych przedsiębiorstwach w 2012r. wynosiło ponad 2830zł i było niższe niż średnia wojewódzka o 30%.

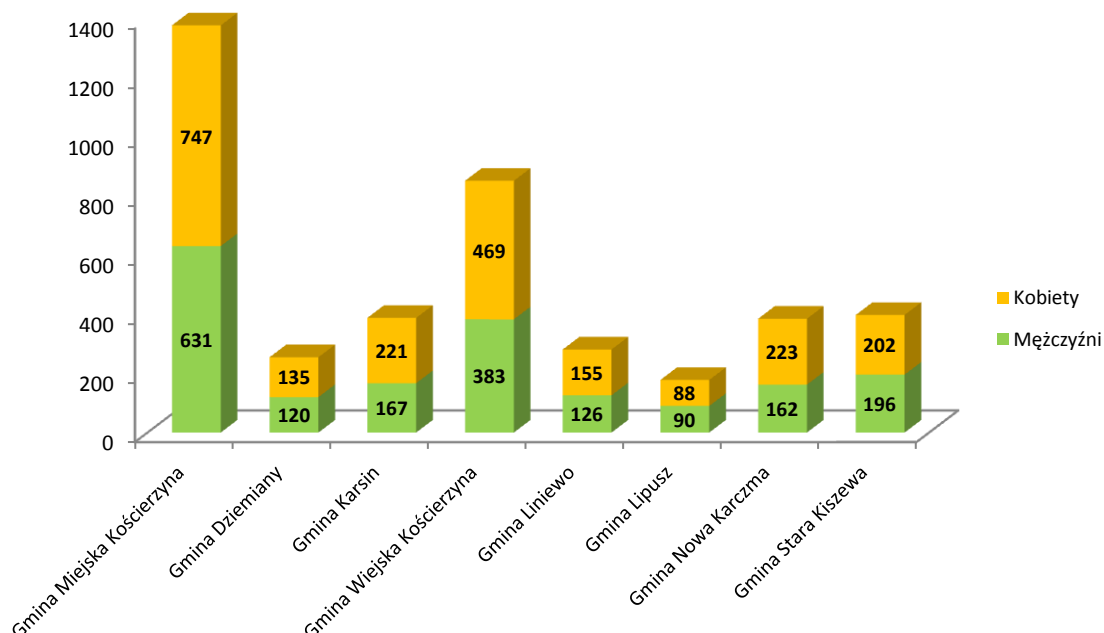
• Bezrobocie

W powiecie kościerskim stopa bezrobocia w 2012r. wyniosła 15,6 % i była wyższa niż stopa bezrobocia w województwie pomorskim i średnia krajowa (13,4%) o ponad 2 p.p. Jednocześnie liczba bezrobotnych wynosiła 4115 osób, co stanowiło około 3,6% ogółu bezrobotnych w województwie pomorskim. Największa liczba osób bezrobotnych zamieszkuje na terenie gminy miejskiej i wiejskiej Kościerzyna, co wiąże się z największym zaludnieniem ww. gmin. Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosi 4,2%.

Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym od kilku lat utrzymuje się na porównywalnym poziomie i wynosi dla powiatu ponad 9% (dla porównania w 2005r. wynosił blisko 14%). Udział ten najwyższy jest w gminie Karsin (10,3%), natomiast najmniejszy w gminie Lipusz (7,8%).

Wśród osób bezrobotnych przeważają kobiety stanowiąc 54% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych na terenie powiatu. Liczbę osób bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu w podziale na płeć przedstawiono na poniższym wykresie.

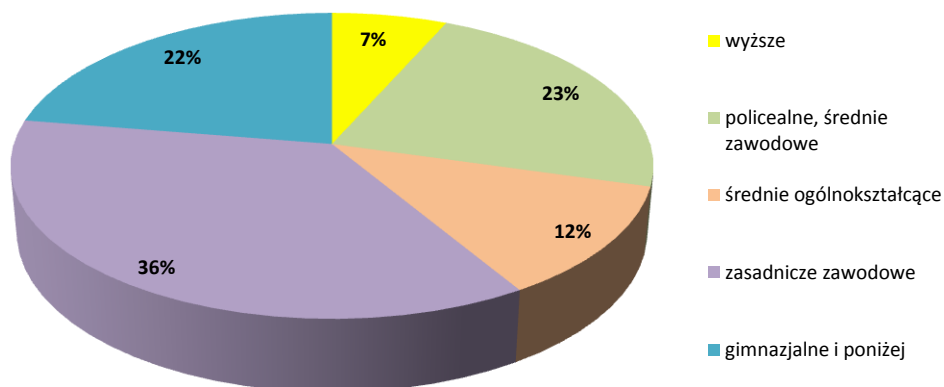
Wykres 14. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego w 2012r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Wśród osób bezrobotnych największy odsetek stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym (łącznie 81% ogółu bezrobotnych). Wiąże się to bezpośrednio ze strukturą wykształcenia mieszkańców powiatu, gdyż właśnie grupa osób z ww. wykształceniem jest dominująca (stanowi około 77% ogółu ludności¹¹). Strukturę osób bezrobotnych w podziale na wykształcenie przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 15. Bezrobotni w powiecie kościerskim według wykształcenia w 2012r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

¹¹ Narodowy Spis Powszechny 2011r., Bank Danych Lokalnych, GUS.

- **Możliwości zatrudnienia**

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie wynika, że liczba zgłaszanych ofert pracy z roku na rok ulega zmniejszeniu (w 2012r. było 2217, a w 2010 r. – 2532 oferty pracy). Najwięcej ofert pracy zgłaszana jest w okresie od marca do lipca i dotyczą one głównie budownictwa i handlu oraz turystyki i gastronomii.¹² Podobnie jak w całym kraju, odnotowuje się spadek liczby ofert pracy w okresie późnej jesieni i zimy.

Z „Rankingu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie kościerskim w I półroczu 2013”¹³ wynika, że do zawodów nadwyżkowych (zawody, na które występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych poszukujących pracy w tych zawodach), w których poziom osób zarejestrowanych był wysoki należą:

- sprzedawca,
- robotnik budowlany,
- stolarz,
- mechanik pojazdów samochodowych,
- murarz,
- kucharz,
- ślusarz.

Z kolei zawody deficytowe (zawody, na które występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych poszukujących pracy w tych zawodach), w których liczba zgłoszonych ofert była największa to:

- robotnik gospodarczy,
- technik prac biurowych,
- kierowca samochodu ciężarowego,
- magazynier,
- monter izolacji budowlanych,
- pakowacz.

Ponadto z badania mikroprzedsiębiorstw z powiatu kościerskiego¹⁴ (97 firm) wynika, że przedsiębiorcy optymistycznie widzą swoją przyszłość. Blisko 44% przedsiębiorstw, dla których celem jest rozwój firmy związany jest on ze wzrostem zatrudnienia (w województwie pomorskim – blisko 53% mikroprzedsiębiorstw). Jednocześnie należy zauważyć, że ponad połowa mikroprzedsiębiorców nie planuje zmian w zatrudnieniu (50%), a kolejnych 43% zamierza je zwiększyć. Planowane zwiększenie zatrudnienia dotyczy w przeważającej części zatrudnienia dwóch osób (43% mikroprzedsiębiorstw) i jednej osoby (36% mikroprzedsiębiorstw.)

- **Plany zawodowe młodzieży**

Z badania¹⁵ wynika, że ponad 31% młodzieży planuje kontynuowanie nauki z pracą zawodową, przy czym uczniowie technikum zdecydowanie częściej deklarują swoją aktywność zawodową niż ich rówieśnicy. Tylko 5% młodzieży nie ma sprecyzowanych planów zawodowych

¹² Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie za 2012 rok, Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie, 2013r.

¹³ Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie kościerskim w I półroczu 2013r., Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie, październik 2013.

¹⁴ „Raport Sektor MSP na Pomorzu”.

¹⁵ „Raport Badanie postaw przedsiębiorczych młodzieży kościerskiej”.

(głównie licealiści). Największy odsetek uczniów preferuje zawody mundurowe, budowlane, techniczne i informatyczne (łącznie ok. 30% osób). Z kolei 12% uczniów gotowych jest podjąć dowolną dobrą pracę (dobrze płatna, przyjemna, wygodna, prestiżowa). Uczniowie różnią się w swoich planach zawodowych ze względu na płeć. Dziewczęta częściej chciałyby wykonywać zawody ekonomiczne, prace biurowe, zawody bazujące na językach obcych, zawody podróżnicze i nauczycielskie. Chłopcy wiążą swoje plany z zawodami technicznymi i informatycznymi.

Badani uczniowie pesymistycznie oceniają swoje szanse na podjęcie pracy w wymarzonym zawodzie w powiecie kościerskim. Tylko co szósty (17% osób) z nich uważa, że będzie miał taką możliwość, a ponad połowa (54%) ocenia swoje szanse jako małe i bardzo małe. Szczególnie nisko możliwości te oceniają licealiści - aż 64,5% z nich uważa, że ich plan zawodowy nie jest możliwy do zrealizowania w powiecie, w porównaniu z 56% uczniów techników i 35,2% uczniów szkół zasadniczych. To niebezpieczny sygnał zwiastujący potencjalny drenaż intelektualny powiatu¹⁶.

Ocena szans na znalezienie zatrudnienia różni się w zależności od wybieranego zawodu. Pozytywnie oceniają swoje szanse osoby, które planują wykonywać tradycyjne usługi, zawody budowlane, zawody związane z przetwórstwem żywności i rolnictwem. Natomiast pesymistycznie oceniane są szanse na wykonywanie zawodów ekonomicznych, opartych na naukach ścisłych, związanych ze środowiskiem naturalnym i znajomością geografii, sztuką użytkową i pracą w show biznesie. Ponadto negatywnie oceniane są szanse na znalezienie pracy jako pracownik biurowy oraz w handlu, gastronomii i hotelarstwie, pomimo, iż są to branże dobrze rozwijające się w powiecie.

Ponadto z badań wynika, że 28% uczniów deklaruje założenie własnej działalności gospodarczej (głównie uczniowie zasadniczych szkół zawodowych - 32,2%), natomiast kolejne 30% uczniów rozważa taką możliwość w przypadku niepowodzenia realizacji planów zawodowych.

Odzwierciedleniem ogólnej oceny rynku pracy jest negatywna ocena szans młodzieży na zrealizowanie swoich planów zawodowych. Aż 67,2% badanych uczniów ma poczucie zagrożenia bezrobociem. Szczególnie wysokie poczucie zagrożenia bezrobociem cechuje uczniów, którzy planują dla siebie przyszłość zawodową wymagającą dłuższego kształcenia, które są nadwyżkowe (np. ekonomiczne, humanistyczne) lub obecne zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy oceniane jest jako relatywnie niskie (zawody związane ze sztuką użytkową lub środowiskiem naturalnym). Do grupy tej należą również osoby, które nie mają konkretnie zdefiniowanych planów edukacyjnych i zawodowych.

Badana młodzież wykazuje niską mobilność zawodową. Ponad 38% uczniów chciałaby pracować w swojej miejscowości, w powiecie kościerskim, a kolejne 30% uczniów gotowa jest na migrację do pracy w innej miejscowości województwa pomorskiego, zwłaszcza do Trójmiasta. Jednocześnie warto zaznaczyć, że aż co piąty uczeń skłania się do emigracji zarobkowej za granicę. Największą mobilność zawodową deklarują uczniowie liceów, natomiast najmniejszą – uczniowie zasadniczych szkół zawodowych.

2.3. Możliwości edukacyjne i szkoleniowe kadr przedsiębiorstw

- **Plany edukacyjne młodzieży**

Edukacja obejmuje zarówno kształcenie młodzieży i dorosłych w szkołach, jak i podwyższanie kwalifikacji zawodowych osób obecnych na rynku pracy. Zdobyte przez mieszkańców wykształcenie i posiadane kompetencje mogą stanowić czynnik wpływający pozytywnie lub negatywnie na rozwój

¹⁶ Jak wyżej.

przedsiębiorczości w powiecie. Istotne znaczenie w tym zakresie odgrywa zgodność poziomu i zakresu wiedzy oraz umiejętności mieszkańców z wymaganiami pracodawców.

Strategicznym zasobem przedsiębiorstw jest kapitał ludzki, który może być rozwijany w drodze inwestycji w człowieka ukierunkowanych na wzrost doświadczenia oraz aktualizację, podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych pracowników. Najistotniejszym czynnikiem rozwoju kadry przedsiębiorstw jest szkolenie pracowników, które ma istotne znaczenie z uwagi na procesy modernizacyjne i adaptacyjne zachodzące w gospodarce.

Z badania młodzieży kościerskiej¹⁷ wynika, że 85% młodzieży planuje kontynuowanie nauki, w tym 31% na uczelni wyższej. Plany edukacyjne młodych osób mają ograniczony wpływ na decyzje o założeniu przedsiębiorstwa. Jednakże osoby, które biorą pod uwagę założenie działalności gospodarczej w przyszłości, w większym stopniu planują kontynuowanie nauki. Istotne znaczenie przy podjęciu decyzji o utworzeniu przedsiębiorstwa ma ocena własnych umiejętności i wiedza na temat prowadzenia firmy. Im wyższa ocena własnych predyspozycji i kompetencji, tym większa chęć otwarcia przedsiębiorstwa.

Z badań wynika, że kontakt z przedsiębiorcami w rodzinie nie stanowi czynnika sprzyjającego podjęciu decyzji o rozpoczęciu działalności gospodarczej. W związku z tym istotna, dla potencjału rozwojowego przedsiębiorstw, jest jakość edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym oraz rozwijanie wśród młodzieży postaw przedsiębiorczych.

• Edukacja

System oświatowy umożliwiający uzyskanie wykształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym w powiecie kościerskim tworzą następujące szkoły:

- 1) Powiatowy Zespół Szkół nr 1 w Kościerzynie¹⁸ obejmujący:
 - Liceum Ogólnokształcące (oddział policyjny),
 - Technikum,
 - Zasadniczą Szkołę Zawodową,
- 2) Powiatowy Zespół Szkół nr 2 w Kościerzynie¹⁹ obejmujący:
 - Technikum,
 - Zasadniczą Szkołę Zawodową,
- 3) Powiatowy Zespół Szkół nr 3 w Kościerzynie²⁰,
 - Technikum,
 - Zasadniczą Szkołę Zawodową,
- 4) I Liceum Ogólnokształcące im. J. Wybickiego w Kościerzynie²¹,
- 5) Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kościerzynie²²,
- 6) Zespół Kształcenia i Wychowania im. Jana Pawła II w Starej Kiszewie²³ obejmujący:
 - Zasadniczą Szkołę Zawodową.

¹⁷ „Raport Badanie postaw przedsiębiorczych młodzieży kościerskiej”.

¹⁸ Powiatowy Zespół Szkół nr 1 w Kościerzynie, <http://strona.pzs1.pl> (08.05.2014).

¹⁹ Powiatowy Zespół Szkół nr 2 w Kościerzynie, <http://pzs2.vel.pl> (08.05.2014).

²⁰ Powiatowy Zespół Szkół nr 3 w Kościerzynie, <https://pzs3nr3koscierzyna.edupage.org/> (08.05.2014).

²¹ I Liceum Ogólnokształcące im. J. Wybickiego w Kościerzynie, <http://www.liceum.org.pl/> (08.05.2014).

²² Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kościerzynie, <http://www.ckukoscierzyna.pl/> (08.05.2014).

²³ Zespół Kształcenia i Wychowania im. Jana Pawła II w Starej Kiszewie, <http://zkiwstarakiszewa.superszkolna.pl/> (08.05.2014).

Ponadto na terenie powiatu funkcjonuje również prywatna instytucja edukacyjna - Kaszubskie Centrum Edukacji „Vademecum” w Kościerzynie²⁴. Prowadzi ona następujące placówki:

- I Prywatne Liceum Ogólnokształcące,
- Trzyletnie Liceum Ogólnokształcące,
- Dwuletnie Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące.

Szkoły publiczne oferują relatywnie wysoki poziom kształcenia w porównaniu z innymi szkołami z województwa pomorskiego. Z XV Ogólnopolskiego Rankingu Szkół Ponadgimnazjalnych Rzeczypospolitej oraz Perspektyw²⁵ wynika, że Technikum nr 2 w PZS nr 2 w Kościerzynie zajmuje drugie miejsce wśród wszystkich pomorskich techników (w 2011r. – pozycja 7), natomiast na dalszej pozycji uplasowało się Technikum nr 1 w PZS nr 1 w Kościerzynie (pozycja 38, w 2011 r. - 27). Z kolei, biorąc pod uwagę licea ogólnokształcące, stosunkowo wysoko w skali województwa zostało sklasyfikowane I LO im. Józefa Wybickiego (23 miejsce w skali województwa, w 2011r. - 20).

Należy jednak zauważyć, że nadal duża część absolwentów szkół staje się osobami bezrobotnymi. Spowodowane to było m.in. zdobytym wykształceniem w zawodzie nadwyżkowym w powiecie - w 2012r. 197 absolwentów posiadało takie wykształcenie. Technika kształcą głównie w zawodach zgodnych z oczekiwaniami rynku pracy, natomiast oferta innych szkół zawodowych obejmuje w znacznej części możliwość uzyskania wykształcenia w zawodach nadwyżkowych (ok. 1/3 oferty). Wpływ na taką sytuację ma głównie niewystarczająca świadomość społeczna potrzeb rynku pracy.

Powyższe wskazuje na potrzebę zmian w szkolnictwie zawodowym, w szczególności na szybsze reagowanie na potrzeby rynku pracy i elastyczne dostosowywanie umiejętności, które są przekazywane w trakcie nauki do zmieniających się potrzeb rynku pracy (obecnie szybciej dostosowują swoje programy nauczania do potrzeb rynku pracy szkoły prywatne). Generalnie oferta edukacyjna szkół w powiecie kościerskim, w szczególności oferta zawodowa, została pozytywnie oceniona w stosunku do oferty innych powiatów. Natomiast wskazano m.in. na słabości systemu edukacji w ogóle oraz konieczność skupienia się szkół na praktycznej nauce zawodu i szerszej współpracy z przedsiębiorcami²⁶.

• Szkolnictwo wyższe

Na obszarze powiatu kościerskiego funkcjonuje Wydział Zamiejscowy Powszechnej Wyższej Szkoły Humanistycznej Pomerania z Chojnic²⁷. Oferuje on naukę na poziomie studiów licencjackich (pedagogika, administracja, bezpieczeństwo wewnętrzne), magisterskich (pedagogika) i podyplomowych (pedagogika, administracja, bezpieczeństwo wewnętrzne). Ponadto mieszkańcy powiatu mają możliwość kontynuowania nauki na studiach niestacjonarnych I i II stopnia wspomaganych technikami kształcenia na odległość w Wyższej Szkole Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki w Warszawie oraz na studiach podyplomowych na Wyższej Szkole Komunikowania, Politologii i Stosunków Międzynarodowych w Warszawie²⁸.

²⁴ Kaszubskie Centrum Edukacji „Vademecum” w Kościerzynie, <http://www.kcevademecum.pl/> (08.05.22014).

²⁵ Portal kościerski, <http://koscierski.info/wiadomosc,14403,Koscierzyna-Technikum-nr-2-prawie-najlepsze-na-Pomorzu.html> (08.05.22014).

²⁶ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

²⁷ Wydział Zamiejscowy Powszechnej Wyższej Szkoły Humanistycznej Pomerania z Chojnic <http://pomeraniakoscierzyna.edu.pl> (08.05.22014).

²⁸ Portal Studiu w Kościerzynie, <http://www.studiuwkościerzynie.pl/news.php> (08.05.22014).

Mieszkańcy powiatu mogą również skorzystać z oferty kształcenia na uczelniach państwowych i niepublicznych na terenie województwa pomorskiego, w szczególności w Trójmieście (przede wszystkim oferta uniwersytecka i politechniczna). Ponadto w rejonie znajdują się takie uczelnie jak:

- Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi Zamiejscowy Ośrodek w Kartuzach²⁹ (filologia, pedagogika i inne kierunki prowadzone z wykorzystaniem zajęć e-learningowych na Platformie Zdalnego Nauczania Polskiego Uniwersytetu Wirtualnego),
 - Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim³⁰ (kierunki ekonomiczne, humanistyczne),
 - Powiślańska Szkoła Wyższa w Kwidzynie³¹ (kierunki ekonomiczne i nauki o zdrowiu),
 - Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie Wydział Zamiejscowy w Człuchowie³² (kierunki humanistyczne),
 - Sopotcka Szkoła Wyższa - Wydział Zamiejscowy w Chojnicach³³ (kierunki ekonomiczne),
 - Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy Wydział Zamiejscowy w Malborku (kierunki ekonomiczne),
 - Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni - Wydział Zamiejscowy w Łęborku³⁴ (kierunki ekonomiczne i humanistyczne),
 - Kaszubsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Wejherowie³⁵ (kierunki ekonomiczne, humanistyczne, nauki o zdrowiu, przyrodnicze).
- Ww. szkoły oferują kontynuowanie nauki na różnych kierunkach i specjalnościach studiów.

• Szkolenie pracowników przedsiębiorstw

Z punktu widzenia pracownika szkolenie stanowi proces rozwijania ogólnych kwalifikacji zawodowych uzyskiwanych w trakcie kształcenia w formach szkolnych oraz nabytych w trakcie dotychczasowej praktyki zawodowej, którego celem jest dostosowanie ich do zmieniających się wymagań związanych ze stanowiskiem pracy. Z kolei z punktu widzenia przedsiębiorstwa szkolenie jest procesem przygotowującym pracownika do poprawy wyników pracy i tym samym wpływającym na rozwój przedsiębiorstwa poprzez wdrożenie kultury wysokiej efektywności i podniesienie poziomu produktywności.

Na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci podejście do szkolenia pracowników w przedsiębiorstwach ewoluowało w kierunku zwiększenia efektywności przedsiębiorstw. Uwzględniały one zarówno sytuację ekonomiczną związaną ze znaczeniem różnych czynników rozwoju gospodarczego, jak i sytuację demograficzną na rynku pracy. Ponadto wiązały się one z wewnętrznymi zmianami w zarządzaniu zasobami ludzkimi wynikającymi ze wzrostu ogólnych kwalifikacji pracowników i związanego z tym wzrostu znaczenia kapitału ludzkiego.

²⁹ Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi Zamiejscowy Ośrodek w Kartuzach <http://www.ahe.lodz.pl/kartuzy> (08.05.2014).

³⁰ Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim <http://www.pwpsig.edu.pl/> (08.05.2014).

³¹ Powiślańska Szkoła Wyższa w Kwidzynie <http://www.wsz.kwidzyn.edu.pl/> (08.05.2014).

³² Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie Wydział Zamiejscowy w Człuchowie <http://czluchow.wspkorczak.eu/> (08.05.2014).

³³ Sopotcka Szkoła Wyższa - Wydział Zamiejscowy w Chojnicach <http://www.ssw.sopot.pl/chojnice/> (08.05.2014).

³⁴ Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni - Wydział Zamiejscowy w Łęborku http://www.wsaib.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1932&Itemid=2&lang=pl (08.05.2014).

³⁵ Kaszubsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Wejherowie <http://kpsw.pl/> (08.05.2014).

W raporcie³⁶ wskazano m.in. na kompetencje pracowników przedsiębiorstw w powiecie. W opinii tylko 3 z 15 respondentów zasoby ludzkie powiatu są dostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy. Wynika to przede wszystkim z odmiennych oczekiwań finansowych pracodawców i potencjalnych pracowników oraz zakresu posiadanych umiejętności praktycznych i wiedzy merytorycznej. Ponadto przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu wskazują na braki w posiadanych kwalifikacjach i umiejętnościach osób bezrobotnych oraz małą liczbę wysokiej klasy specjalistów. Natomiast wśród samych pracowników przedsiębiorstw obserwuje się wzrost zainteresowania podnoszeniem własnych kompetencji i kwalifikacji.

Generalnie mieszkańcy powiatu negatywnie oceniają dotychczasowe działania przedsiębiorców w zakresie podnoszenia kwalifikacji swoich pracowników, np. kursów, szkoleń, czy dofinansowania do edukacji. Z opinii przedstawicieli instytucji otoczenia biznesu wynika, że przedsiębiorcy zapewniają pracownikom obowiązkowe szkolenia (np. BHP), gdyż nie mają świadomości na temat korzyści, jakie płyną z kształcenia własnej kadry. Ponadto przedstawiciele władz lokalnych i przedstawiciele przedsiębiorstw wskazywali na istotę elementów pozapłacowych (m.in. kultura w pracy, współpraca, szacunek do pracownika) sprzyjających budowaniu trwałych pozytywnych relacji pracownika z przedsiębiorstwem, w tym przede wszystkim na potrzebę zwiększenia nacisku na kształcenie i rozwój pracowników przedsiębiorstw.

- **Postawy przedsiębiorcze młodzieży**

Wykształcenie odgrywa ogromną rolę przy podejmowaniu decyzji dotyczących podjęcia własnej działalności gospodarczej. Większa wiedza i umiejętności mają pozytywny wpływ na skłonność do pracy na własny rachunek, a z drugiej strony zapewniają inwestorom i istniejącym przedsiębiorstwom wykwalifikowanych pracowników. Istotne znaczenie ma przede wszystkim przygotowanie ekonomiczne i umiejętności dotyczące prowadzenia biznesu.

Należy zauważyć, że zagadnienia przedsiębiorczości stanowią element programu nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych. Zgodnie z podstawą programową przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”³⁷ obejmuje on następującą tematykę: człowiek przedsiębiorczy, rynek – cechy i funkcje - społeczne i ekonomiczne cele gospodarowania, czynniki wytwórcze, instytucje rynkowe, państwo i gospodarka, przedsiębiorstwo oraz rynek pracy. Zagadnienia omawiane podczas przedmiotu skupiają się na przekazaniu podstawowej i teoretycznej wiedzy ekonomicznej niż na istocie przedsiębiorczości. Pomimo tego, młodzież docenia i uznaje za przydatną wiedzę zdobytą w szkole podczas lekcji przedsiębiorczości i na innych przedmiotach oraz podczas praktyk zawodowych. Z badań³⁸ wynika, że młodzież czerpie wiedzę o prowadzeniu własnej firmy w szkole głównie z lekcji przedsiębiorczości (37% odpowiedzi) oraz na innych przedmiotach lub na praktykach zawodowych (wskazania po ¼ osób), a znaczna część osób (¼ osób badanych) nie szuka takich informacji albo szuka je poza szkołą. Bardziej pożądane działania, które szkoła powinna podejmować to wizyty w przedsiębiorstwach, spotkania z przedsiębiorcami, zajęcia warsztatowe, staże i praktyki oraz inne działania stymulujące prowadzenie działalności gospodarczej. Uczniowie szczególnie cenią zajęcia przygotowujące do pracy zawodowej, w tym w szczególności zajęcia przygotowujące do prowadzenia firmy i rozwijające predyspozycje w tym zakresie, jak również zajęcia na temat zewnętrznych i regionalnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej.

³⁶ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

³⁷ Podstawa programowa przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości.

³⁸ „Raport Badanie postaw przedsiębiorczych młodzieży kościerskiej”.

Mając powyższe na uwadze można uznać, że edukacja w zakresie przedsiębiorczości na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej przygotowuje młodzież do pełnienia roli świadomego ekonomicznie i gospodarczo pracownika niż właściciela - przedsiębiorcy. W opinii uczniów szkoła ma mały i bardzo mały (42% osób) wpływ na kształtowanie postaw i zachowań przedsiębiorczych – jedynie ok. 16% osób uważa ten wpływ za duży i bardzo duży. Ponadto szkoła nie jest dla badanych uczniów głównym źródłem wiedzy ani o rynku pracy, ani o prowadzeniu firmy (ze szkoły takie informacje czerpie tylko 11,6% i 20,8% uczniów). Ponad połowa badanych znajduje informacje o prowadzeniu firmy poza szkołą (np. prasa, internet, rodzina, znajomi), a 2/3 znajduje tam informacje o rynku pracy³⁹.

O niedostatecznym poziomie rozwoju edukacji w powiecie kościerskim świadczą również pośrednio badania postaw przedsiębiorczych młodzieży kościerskiej. Zgodnie z wynikami badania⁴⁰ młodzież kościerską charakteryzuje umiarkowany poziom przedsiębiorczości (40% badanej młodzieży). Jednocześnie wysoki poziom przedsiębiorczości cechuje prawie tyle samo młodych osób, co niski. Młodzież pozytywnie ocenia swoje predyspozycje do prowadzenia firmy – ok. 62% osób deklaruje, że ich umiejętności i talenty oraz 36% osób, że ich wiedza są odpowiednie do takiej aktywności. Osoby o wysokim i bardzo wysokim poziomie postaw przedsiębiorczych deklarują poczucie wpływu na własną przyszłość, posiadanie umiejętności i talentów odpowiednich do prowadzenia firmy oraz posiadanie odpowiedniej wiedzy. Jednocześnie osób negatywnie oceniających swoje predyspozycje i wiedzę jest odpowiednio 6% i 19%. Im gorzej uczniowie oceniają własne umiejętności i talenty oraz wiedzę, tym mniejsza jest chęć pracy na własny rachunek. Z badań ponadto wynika, że brak odpowiedniej wiedzy nie powoduje rezygnacji młodzieży z planu założenia własnej działalności gospodarczej, co oznacza gotowość młodzieży do uzupełniania wiedzy w przypadku realizacji planu zawodowego opierającego się na założeniu firmy.

Bodźcem do kształtowania postaw przedsiębiorczych młodzieży jest m.in. styczność z przedsiębiorcami. Zdecydowana większość badanych uczniów (83,5%) ma bezpośredni kontakt z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą. Młodzież, która ma styczność z przedsiębiorcami nieco częściej niż pozostali badani wyraża chęć założenia własnej firmy oraz posiada bardziej zdecydowane poglądy na ten temat (odpowiednio 59,7% i 53,2%). Ponadto uczniowie, których rodzice, rodzeństwo, przyjaciele lub znajomi prowadzą działalność gospodarczą są bardziej chętni do tworzenia własnych firm niż ich koledzy, których sąsiedzi, dalsi krewni lub pracodawcy są przedsiębiorcami.

Jednocześnie kontakt z przedsiębiorcami ma wpływ na ocenę własnych predyspozycji i wiedzy do prowadzenia firmy. Szczególnie pozytywnie na tę ocenę wpływa kontakt z przedsiębiorcami z bliskiej rodziny oraz z przyjaciółmi prowadzącymi działalność gospodarczą. Osoby, które taki kontakt mają oceniają lepiej swoje własne umiejętności i talenty niż pozostali uczniowie - odpowiednio 63,4% i 54,5%. Ponadto uczniowie, którzy stykają się w swoim najbliższym otoczeniu z przedsiębiorcami, oceniają swoją wiedzę wyżej niż ci, którzy tych kontaktów są pozbawieni (odpowiednio 38,4% i 22,1%).

Istotne znaczenie dla rozwoju postaw przedsiębiorczych w powiecie mają warunki lokalne do pracy na własny rachunek. Zaledwie co 10. uczeń (11% osób) uważa, że warunki te są dobre lub bardzo dobre, a 41,6% - że są złe lub bardzo złe. Na niską ocenę lokalnych warunków rozwoju przedsiębiorczości wpływają głównie niskie oceny poziomu infrastruktury technicznej oraz polityka podatkowa. Oceny warunków lokalnych są zależne zarówno od posiadanych kontaktów

³⁹ „Raport Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego”.

⁴⁰ „Raport Badanie postaw przedsiębiorczych młodzieży kościerskiej”.

z przedsiębiorcami, jak i własnych postaw młodzieży. Wyżej warunki lokalne dla rozwoju przedsiębiorczości oceniają te osoby, które w najbliższym otoczeniu (rodzice, rodzeństwo lub bliscy znajomi) mają kontakt z przedsiębiorcami oraz charakteryzują się wyższym poziomem przedsiębiorczości. Z badań jednak wynika, że ocena warunków lokalnych nie przekłada się na aktywność przedsiębiorczą – osoby negatywnie oceniające warunki lokalne przejawiają zdecydowanie większą gotowość do prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Uczniowie uznają jako potencjał dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie siłę nabywczą mieszkańców (53,3% osób), ogólny rozwój powiatu (49,6% osób) i potencjał mieszkańców – kwalifikacje i koszt siły roboczej (49% osób). Ponadto wśród czynników wpływających na poprawę warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w powiecie wymieniają działalność instytucji otoczenia biznesu i wspierających przedsiębiorców (średnio 45% osób) oraz rozwój inwestycji zagranicznych i krajowych (33,9% osób).

Na podstawie ww. badań można zauważyć zależność między oceną warunków lokalnych a gotowością do założenia własnej działalności. Szczególne znaczenie ma korzystna ocena wybranych elementów lokalnej rzeczywistości gospodarczej – pozytywna ocena poziomu infrastruktury technicznej, inwestycji, potencjału i siły nabywczej mieszkańców oraz działań na rzecz powstania i rozwoju przedsiębiorstw wpływa na większą gotowość młodzieży do założenia własnej firmy.

2.4 Infrastruktura

• Infrastruktura drogowa i komunikacyjna

Przez teren powiatu kościerskiego przebiega jedna droga krajowa nr 20 ze Stargardu Szczecińskiego do Gdyni, jej długość na terenie powiatu wynosi 30,793 km. Droga ta łączy Pomorze Zachodnie z Pomorzem Gdańskim i dalej pośrednio z Warmią i Mazurami.

Główną sieć komunikacyjną w powiecie tworzy 5 dróg wojewódzkich:

- droga wojewódzka nr 214 (Łeba-Warlubie),
- droga wojewódzka nr 221 (Gdańsk-Kościerzyna),
- droga wojewódzka nr 224 (Wejherowo-Tczew),
- droga wojewódzka nr 226 (Przejazdowo-Horniki),
- droga wojewódzka nr 235 (Korne-Chojnice).

Z poniższej tabeli wynika, że największy udział w sieci drogowej na terenie powiatu mają drogi gminne, których łączna długość wynosi 1 132,6 km (74,24%). Następnie drogi powiatowe -248,4 km (16,32%), drogi wojewódzkie – 110,072 km (7,23%). Droga krajowa o długości 30,793 km, to zaledwie 2,02% długości całej sieci drogowej.

Tabela 3. Wykaz dróg na terenie powiatu kościerskiego

Wyszczególnienie	Długość (w km)
Drogi krajowe	30,793
Drogi wojewódzkie	110,072
Drogi powiatowe	248,400
Drogi gminne	1132,600
Razem	1 521,865

Źródło: J. Sołtys, J. Lendzion, P. Stoppa, J. Marciuk, K. Jankowska, *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025*, s. 57- 58, sierpień 2010.

Układ komunikacyjny powiatu uzupełniony jest przez infrastrukturę kolejową. Przez teren powiatu kościerskiego przebiegają trzy czynne linie kolejowe, a mianowicie:

- linia nr 201 łącząca Gdynię ze Śląskiem (przedwojenna magistrala węglowa),
- linia 211 łącząca Kościerzynę z Chojnicami,
- linia 215 Bąk – Czersk.

Stan infrastruktury technicznej w istotnej mierze decyduje o dostępności komunikacyjnej powiatu kościerskiego i jego konkurencyjności. Z raportu⁴¹ wynika, że stan infrastruktury drogowej i komunikacyjnej jest bardzo zły, w zakresie stanu technicznego dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Problem ten, wskazano jako jeden z głównych czynników hamujących rozwój przedsiębiorczości w powiecie.

Niedostateczny rozwój infrastruktury drogowej i komunikacyjnej to trudniejsze warunki życia mieszkańców, niekorzystne uwarunkowania aktywności gospodarczej, ale także niska atrakcyjność lokalizacyjna dla inwestycji gospodarczych.

• Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Na koniec 2012 r., długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej w powiecie kościerskim wynosiła 659,2 km, natomiast długość czynnej sieci kanalizacyjnej 380,4 km. Na przestrzeni zaprezentowanych w tabeli ostatnich lat widać stały rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Tabela 4. Charakterystyka gospodarki wodno-kanalizacyjnej w powiecie kościerskim

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Wodociągi - długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	583,2	602,0	619,3	639,7	659,2
Korzystający z wodociągów w % ogółu ludności	75,2	76,2	76,8	77,0	77,3
Kanalizacja – długość czynnej sieci [km]	250,1	291,0	315,7	344,4	380,4
Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności	51,6	53,3	54,9	57,4	59,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Stopień zwodociągowania powiatu kościerskiego wynosi 77,3% i jest bardzo zróżnicowany w poszczególnych gminach. Wysoki odsetek mieszkańców korzystających z wodociągów występuje w gminach: miejskiej Kościerzyna (96,8%), Liniewo (87,8%), Nowa Karczma (86,3%). Najgorzej sytuacja przedstawia się w gminie Lipusz (54,0%) i Stara Kiszewa (49,0%).

Stopień skanalizowania powiatu, rozumiany jako udział korzystających z instalacji w odniesieniu do ogółu mieszkańców wynosi 59,4% (tabela nr 5). Najkorzystniej sytuacja przedstawia się na terenie miasta Kościerzyna (91%), natomiast w pozostałych gminach wskaźnik skanalizowania jest dużo niższy. Jedynie w gminie Dziemiany, Lipusz i Nowa Karczma, przyjmuje on wartości powyższej 50%, wynoszące odpowiednio 53,2%, 52,5% i 52,5%. Najniższy odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, jak i wodociągowej, występuje w gminie Stara Kiszewa (26,1%).

⁴¹ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

Tabela 5. Korzystający z instalacji wodno-kanalizacyjnej w gminach powiatu kościerskiego (stan na dzień 31.12.2012r.)

Wyszczególnienie	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	
	Wodociągi	Kanalizacja
Powiat kościerski	77,3	59,4
Miasto Kościerzyna	96,8	91,0
Gmina Dziemiany	61,4	53,2
Gmina Karsin	64,1	37,7
Gmina Kościerzyna (gm. wiejska)	67,3	43,7
Gmina Liniewo	87,8	46,4
Gmina Lipusz	54,0	52,5
Gmina Nowa Karczma	86,3	52,5
Gmina Stara Kiszewa	49,0	26,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Stopień zwodociągowania powiatu kościerskiego (77,3%), w porównaniu z powiatami ościennymi, przyjmuje najniższą wartość (tabela nr 6). W analizowanych powiatach stopień zwodociągowania wynosi od 86,6% w powiecie bytowskim, do 92,4% w powiecie gdańskim. Średnia dla województwa pomorskiego również znacznie przewyższa wskaźnik zwodociągowania powiatu kościerskiego, gdyż wynosi 93%.

W zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej, powiat kościerski znacznie odbiega od średniej dla województwa, która wynosi 77,2%, zaś dla powiatu 59,4%. W zestawieniu z sąsiadującymi powiatami, gorzej sytuacja przedstawia się jedynie w powiecie kartuskim (49,2%) i starogardzkim (55,4%). Najkorzystniejszy wskaźnik skanalizowania występuje w powiecie chojnickim (74%).

Tabela 6. Udział korzystających z instalacji wodno-kanalizacyjnej w powiecie kościerskim na tle sąsiednich powiatów (stan na dzień 31.12.2012r.)

Wyszczególnienie	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	
	Wodociągi	Kanalizacja
Powiat kościerski	77,3	59,4
Powiat gdański	92,4	69,3
Powiat kartuski	89,4	49,2
Powiat bytowski	86,6	65,7
Powiat chojnicki	87,7	74,0
Powiat starogardzki	86,7	55,4
Województwo pomorskie	93,0	77,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Niski stopień uzbrojenia w sieć wodno-kanalizacyjną powiatu kościerskiego ewidentnie negatywnie wpływa na atrakcyjność inwestycyjną.

- **Sieć energetyczna**

Sieć energetyczna na terenie powiatu składa się z trzech linii elektroenergetycznych:

- najwyższego napięcia: Żydowo-Gdańsk, przebiegająca przez północną część powiatu,
- wysokiego napięcia: Starogard Gdański – Kościerzyna,
- wysokiego napięcia: Kościerzyna – Sierakowice.

Główny punkt zasilający zlokalizowany jest w Kościerzynie, przez południową część powiatu przebiega linia Brusy – Czersk. Pozostała część powiatu zasilana jest liniami średniego i niskiego napięcia⁴².

Istniejąca sieć energetyczna zaspokaja potrzeby mieszkańców w zakresie dostawy energii. Dodatkowo podejmuje się działania w celu zdywersyfikowania źródeł energii. Na terenie powiatu działa siedem elektrowni wodnych, zlokalizowanych w Kościerzynie, Starej Kiszewie, Nowej Karczmie i Lipuszu. Ponadto zauważa się wzrost zainteresowania energią odnawialną pochodzącą ze słońca, głównie poprzez montaż instalacji solarnych, które umieszczane są zarówno na obiektach użyteczności publicznej, jak i na budynkach prywatnych.

- **Sieć gazowa**

Powiat jest zgazyfikowany w minimalnym stopniu. Jedynie 1,1% mieszkańców powiatu korzysta z sieci gazowej. Dostawy gazu są zapewnione przez gazociąg wysokiego ciśnienia (Pszczółki – Bytów), przebiegający równoleżnikowo przez środkową część powiatu z gazoportem pod Kościerzyną. Dostęp do gazociągu jest bardzo ograniczony ze względu na rozproszoną budowę. Zgodnie z danymi GUS na dzień 31.12.2012, długość czynnej sieci przesyłowej liczy 49,2 km, zaś liczba odbiorców gazu z sieci wynosi 174 gospodarstwa domowe, co stanowi 786 osób. Liczba czynnych przyłączy do budynków to 229 sztuk.

Na tle sąsiednich powiatów województwa pomorskiego, powiat kościerski klasyfikuje się na ostatnim miejscu (tabela nr 7). W powiecie gdańskim z sieci gazowej korzysta aż 40,2% mieszkańców, podobnie wysoki wskaźnik występuje w powiecie chojnickim (36%) i starogardzkim (31,8%). Biorąc pod uwagę, że średnia dla całego województwa wynosi prawie 50%, wartość wskaźnika dla powiatu kościerskiego – 1,1% świadczy o tym, iż siecią gazową objęta jest znikoma liczba mieszkańców.

Tabela 7. Udział korzystających z instalacji gazowej na tle sąsiednich powiatów (stan na dzień 31.12.2012r.)

Wyszczególnienie	Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności
Powiat kościerski	1,1
Powiat gdański	40,2
Powiat kartuski	13,0
Powiat bytowski	20,1
Powiat chojnicki	36,0
Powiat starogardzki	31,8
Województwo Pomorskie	49,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

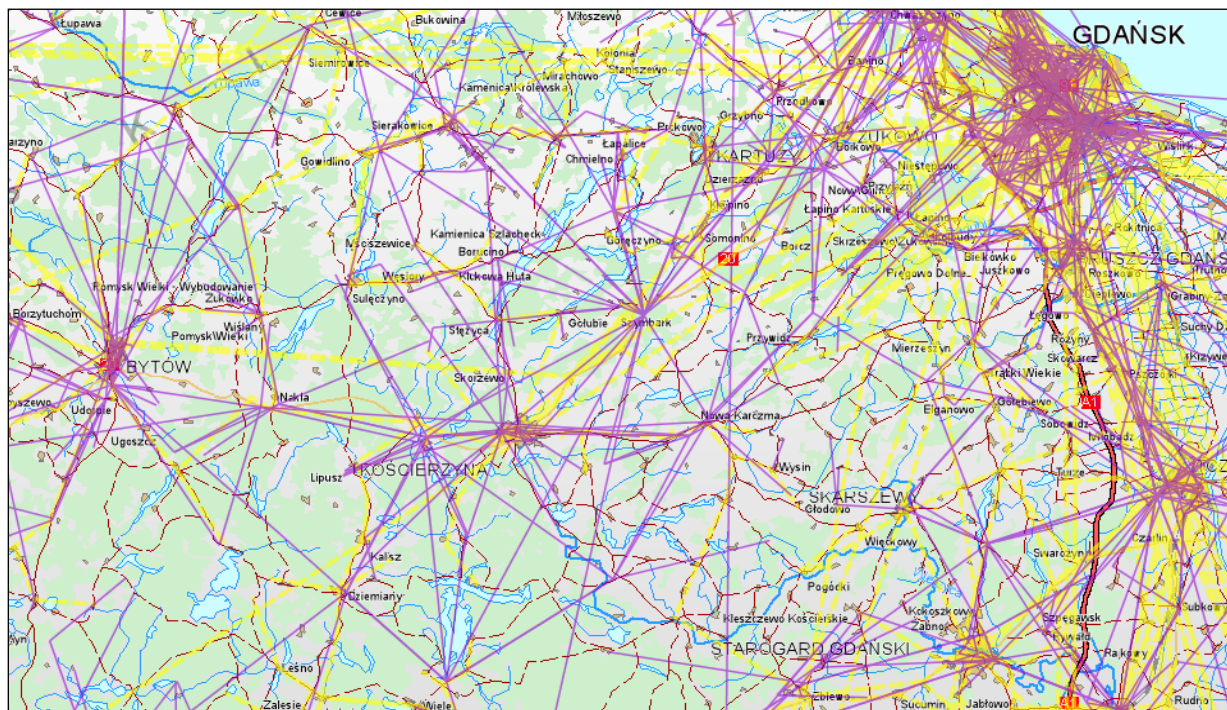
- **ICT**

Powiat kościerski podejmuje działania w celu rozwoju infrastruktury ICT. W ramach realizacji projektu pt. „Zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu w powiecie kościerskim” w 2011 r. na terenie 4 gmin powiatu została stworzona sieć szerokopasmowego Internetu. Pomimo tych działań, powiat kościerski należy ciągle do najmniej pokrytych zarówno łączami

⁴² „Raport Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego”.

światłowodowymi jak i radiowymi, spośród powiatów z rejonu Trójmiasta⁴³. Obrazuje to poniższa mapa, na której zaznaczono kolorem żółtym połączenia światłowodowych węzłów telekomunikacyjnych, natomiast fioletowym przebieg linii radiowych.

Rysunek 2. Łączy światłowodowe i radiowej na terenie powiatu kościerskiego i okolic

Źródło: Polska Szerokopasmowa, <http://www.polskaszerokopasmowa.pl> (12.05.2014).

- **Infrastruktura sportowa**

Na terenie powiatu kościerskiego działa Kaszubskie Centrum Sportowo-Rekreacyjne w Kościerzynie, wyposażone w głębokowodny basen i infrastrukturę rekreacyjną, m.in. boisko do siatkówki. Dodatkowo w Kościerzynie przy Powiatowym Zespole Szkół nr 1 została wybudowana hala sportowa Sokolnia. Sale sportowe znajdują się w miejscowościach: Kalisz (gmina Dziemiany), Skorzewo (gmina Kościerzyna), Nowa Karczma, Wygonin (gmina Stara Kiszewa), Kościerzyna, Wiele i Karsin (gmina Kasin). Natomiast boiska wielofunkcyjne w ramach programu ORLIK 2012 w powstały w miejscowościach: Wiele, Osovie, Kościerzyna (2 szt.), Łubiana, Liniewo, Lipusz, Stara Kiszewa i Garczyn.⁴⁴ Infrastruktura sportowo-rekreacyjna uzupełniana jest przez stadion w Bartoszylesie i Nowych Polaszkach (gmina Stara Kiszewa) oraz wiele innych obiektów turystyczno-rekreacyjnych opisanych w podrozdziale 2.7 dotyczącym potencjału turystycznego powiatu.

- **Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej**

W zakresie ochrony zdrowia, potrzeby mieszkańców powiatu są zaspokajane przez Szpital Specjalistyczny w Kościerzynie. Działalność placówki w zakresie świadczonych usług wykracza

⁴³ „Raport Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego”.

⁴⁴ *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025*, sierpień 2010.

znacznie poza obszar powiatu. Jest to obecnie jeden z większych i bardziej znanych w regionie pomorskim, cieszący się bardzo dobrą opinią, szpital.

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31.12.2012 r. na terenie powiatu działa 21 przychodni i 6 praktyk lekarskich oraz 21 aptek. Liczba mieszkańców na 1 aptekę w powiecie wynosi 3 383 i jest porównywalna ze średnią wojewódzką, która wynosi 3 358.

Opieka zdrowotna uzupełniana jest przez instytucje opieki społecznej. W powiecie kościerskim znajdują się 2 placówki domy społecznej z 158 miejscami, w których przebywa 153 mieszkańców - dane GUS na dzień 31.12.2012.

• **Kultura**

Dostępność i jakość infrastruktury społecznej warunkuje rozwój przedsiębiorczości oraz atrakcyjność inwestycyjną w sposób pośredni poprzez kształtowanie korzystnych warunków osiedleńczych, a tym samym przyciąganie do miasta zasobów pracy. Wysokiej jakości infrastruktura społeczna sprzyja również tworzeniu klimatu otwartości w wymianie poglądów, kreatywności i rozwojowi innowacji, stanowi również bazę do organizacji szkoleń, konferencji, spotkań biznesowych i innych wydarzeń związanych z prowadzeniem biznesu. W tym kontekście największe znaczenie mają instytucje kultury.

Poniżej w tabeli przedstawiono podstawowe dane statystyczne dot. liczby placówek kulturalnych funkcjonujących na terenie powiatu kościerskiego w ostatnich latach oraz liczby osób korzystających z infrastruktury placówek kulturalnych.

Tabela 8. Instytucje kulturalne powiatu kościerskiego w latach 2008-2012

Placówki biblioteczne	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Biblioteki i filie ogółem	ob.	17	17	17	17	15
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	8992	9052	8724	8546	8311
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	133	133	124	121	117
Księgozbiór	wol.	232887	233505	225168	224437	218215
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	wol.	16,9	17,3	17,4	16,9	17,3
Kina	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Kina stałe	ob.	0	0	0	0	1
Seanse ogółem	-	0	0	0	0	842
Widzowie ogółem	osoba	0	0	0	0	45000
Muzea	J.m.	2008	2009	2010	2011	2012
Muzea łącznie z oddziałami	ob.	5	5	5	6	6
Zwiedzający muzea i oddziały	osoba	130667	172339	133748	139228	125798

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Kultura w powiecie kościerskim związana jest przede wszystkim z tradycjami patriotycznymi (narodowymi) skupionymi wokół Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie, Muzeum Gospodarstwa Wiejskiego oraz języka, kultury i obyczajów kaszubskich. Ziemia Kościerska używa marki i znaku towarowego „Serce Kaszub” (jako ośrodek centralnie położony w skali tego regionu kulturowego), a samo miasto Kościerzyna aspiruje do miana jednej ze stolic Kaszub⁴⁵.

⁴⁵ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025, sierpień 2010.

W Kościerzynie funkcjonuje Muzeum Ziemi Kościerskiej imienia dr Jerzego Knyby⁴⁶, promujący historię, kulturę i wytwory rękodzieła ludności kaszubskiej oraz lokalną florę i faunę. Ponadto w strukturach tej instytucji kultury znajdują się dwa oddziały - Muzeum Akordeonu⁴⁷ oraz Muzeum Kolejnictwa⁴⁸.

Tradycje lokalne kultywowane są przez zespoły ludowe i organizacje społeczne, takie jak: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. Ponadto we Wdzydzech Kiszewskich działa Kaszubski Park Etnograficzny im. Teodory i Izydora Gulgowskich, który jest najważniejszym i największym ośrodkiem koncentracji cennych obiektów architektury kaszubskiej⁴⁹. Na obszarze powiatu działają również liczne ośrodki kultury, sportu i rekreacji oraz Kościerskie Centrum Informacji⁵⁰ oraz wiele innych obiektów turystycznych⁵¹.

Należy zatem uznać, że rozwinięta infrastruktura oświatowo-kulturalna wpływa pozytywnie i stymulująco na rozwój przedsiębiorczości powiatu. Natomiast zauważono, że więcej korzyści można by czerpać z kultury kaszubskiej, która stanowi wielką wartość tego terenu⁵².

• Infrastruktura a rozwój przedsiębiorczości w powiecie

W poniższej części zaprezentowano czynniki wpływające pozytywnie lub negatywnie na rozwój przedsiębiorczości powiatu kościerskiego dotyczące infrastruktury technicznej i społecznej⁵³.

Na podstawie diagnozy oraz raportu z badania, przeprowadzonego wśród osób zajmujących stanowiska decyzyjne: przedstawicieli władz lokalnych, instytucji otoczenia biznesu oraz wśród przedstawicieli przedsiębiorstw, których działalność ma wpływ na zmiany gospodarcze przedsiębiorczości, określono szanse i bariery rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim.

Tabela 9. Czynniki infrastrukturalne wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój przedsiębiorczości w powiecie kościerskim

Czynniki wpływające pozytywnie	
Infrastruktura techniczna	Infrastruktura społeczna
- Pozyskiwanie dotacji zewnętrznych na modernizację dróg lokalnych, - Sukcesywne remonty i przebudowy dróg lokalnych, poprawiające jakość dróg powiatu.	- Rozwinięta infrastruktura oświatowo-kulturalna, - Realizacja projektów finansowanych z UE w zakresie poprawy stanu technicznego budynków oświatowych (termomodernizacja), - Planowanie budowy Centrum Edukacji Praktycznej w celu dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.
Czynniki wpływające negatywnie	
Infrastruktura techniczna	Infrastruktura społeczna
- Niski stopień zwodociągowania i skanalizowania	- Niedostosowanie szkół zawodowych do potrzeb

⁴⁶ <http://muzeumziemikoscierskiej.com.pl> (30.05.2014).

⁴⁷ <http://muzeumakordeonu.com.pl/> (30.05.2014).

⁴⁸ <http://muzeumkolejnictwa.com.pl/> (30.05.2014).

⁴⁹ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025, sierpień 2010.

⁵⁰ <http://www.powiatkoscierski.pl/kultura1> (30.05.2014).

⁵¹ http://www.powiatkoscierski.pl/turystyka/atrakcje_turystyczne/ (30.05.2014).

⁵² „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

⁵³ Jak wyżej.

powiatu, - Zły stan techniczny dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich, - Brak obwodnicy Kościerzyny, - Niedostateczny rozwój komunikacji publicznej, utrudniający połączenie Kościerzyny z pozostałymi gminami powiatu, - Niedostateczna ilość środków przeznaczanych na utrzymanie i remonty dróg, - Pogarszająca się dostępność komunikacyjna powiatu, tzw. wąskie gardła, korki w Żukowie i Kościerzynie, - Zły stan techniczny połączeń kolejowych, - Brak przygotowanych, uzbrojonych terenów inwestycyjnych, - Brak spójnej polityki w zakresie pozyskiwania inwestorów, - Niedostateczna gęstość sieci Internetu szerokopasmowego.	rynku pracy, - Brak spójnej polityki w zakresie koncentracji nakładów i specjalizacji kształceniu zawodowego w ramach województwa pomorskiego, - Niedostatecznie rozwinięta baza w zakresie kształcenia praktycznego, - Niedostateczna współpraca szkół z przedsiębiorcami z powiatu, - Brak systemowego rozwiązania w zakresie doszkolenia nauczycieli praktycznej nauki zawodu, - Brak przedszkoli na obszarach wiejskich
---	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu pt. „Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

2.5 Infrastruktura okołobiznesowa

• Instytucje otoczenia biznesu w powiecie kościerskim

Ważnym czynnikiem mającym wpływ na rozwój przedsiębiorczości w powiecie kościerskim jest infrastruktura okołobiznesowa. Aby przedsiębiorstwa mogły się skutecznie rozwijać muszą zwracać uwagę na to, co się dzieje, nie tylko w branży, w której funkcjonują, ale także w szerszej perspektywie: co się dzieje na rynku pracy, jakie instytucje mogą ich wspierać w prowadzeniu działalności gospodarczej oraz jakie są oczekiwania młodzieży, która niedługo zacznie funkcjonować na rynku pracy. Odpowiednia wiedza na ten temat pozwoli im na skuteczne reagowanie i przeciwdziałanie negatywnym czynnikom, które mogą mieć wpływ na prowadzoną działalność.

Instytucje otoczenia biznesu są to organizacje non profit, których zadaniem jest tworzenie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Według rządowego Portalu Innowacji⁵⁴ wyróżniamy 3 rodzaje takich instytucji:

1. Ośrodki przedsiębiorczości, których celem jest promocja oraz inkubacja przedsiębiorczości, wspieranie małych firm oraz aktywizacja rozwoju terenów peryferyjnych lub dotkniętych kryzysem strukturalnym,
2. Ośrodki innowacji, ich zadaniem jest promocja i inkubacja innowacyjnej przedsiębiorczości, transfer technologii i dostarczanie usług proinnowacyjnych oraz aktywacja środowisk akademickich i współpracy nauki z biznesem.
3. Instytucje finansowe, których głównymi zadaniami są: ułatwienie dostępu małym, nowo powstałym firmom do finansowania działalności oraz dostarczanie usług finansowych, które są dostosowane do specyfiki innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych.

⁵⁴ Portal Innowacji, www.pi.gov.pl (12.05.2014).

Na terenie analizowanego powiatu funkcjonują dwa rodzaje instytucji wspierania biznesu: ośrodki przedsiębiorczości i instytucje finansowe. Dzięki nim wielu przedsiębiorców ma szansę na rozwijanie własnych firm poprzez dostęp do kapitału i wiedzy oferowanych przez te instytucje. W poniższej tabeli scharakteryzowano główne instytucje funkcjonujące na terenie powiatu zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości.

Tabela 10. Instytucje wspierania biznesu występujące na terenie powiatu kościerskiego

Nazwa	Opis instytucji wspierania biznesu
Kaszubski Instytut Rozwoju ⁵⁵	Powołany został w 2002 roku przez społeczność lokalną jako organizacja pożytku publicznego. Cel główny to inicjowanie i wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej prowadzących do rozwoju społeczności lokalnej Kaszub. Cele szczegółowe obejmują przede wszystkim: • działanie na rzecz promocji i rozwoju regionu; • inicjowanie i kreowanie działań społecznych i gospodarczych; • prowadzenie współpracy międzynarodowej; • propagowanie wiedzy i umiejętności praktycznych z zakresu finansów i przedsiębiorczości oraz integracji europejskiej; • rozwój zasobów ludzkich; • poprawę stanu bezpieczeństwa; • popularyzację technik informacyjnych; • edukację ekonomiczno-prawną społeczeństwa; • zmniejszanie bezrobocia; • stymulowanie rozwoju gospodarczego; • umacnianie i propagowanie kultury regionalnej; • inicjowanie i kreowanie działań społecznych i gospodarczych; • budowanie społeczeństwa obywatelskiego; • działalność oświatowo-edukacyjną. Przykłady realizowanych projektów: • Kościerski Uniwersytet Trzeciego Wieku⁵⁶; • Przedszkole w Nowych Polaszkach⁵⁷; • Razem Dla Rozwoju Kościerskich Przedsiębiorstw⁵⁸; • Szkoła Ginących Zawodów⁵⁹; • Przedsiębiorczość kluczem do własnej firmy⁶⁰; • Punkt porad prawnych⁶¹.
Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości ⁶²	Cel główny to pomoc nowopowstałym przedsiębiorcom. W ramach wsparcia udostępniane są usługi oraz pomieszczenia wyposażone w meble biurowe, komputery i szerokopasmowy dostęp do internetu. Udostępniane pomieszczenia: • są przystosowane do prowadzenia działalności gospodarczej, • są udostępniane po preferencyjnych stawkach, w tym dla osób

⁵⁵ Kaszubski Instytut Rozwoju, <http://www.kir.org.pl/> (13.05.2014).

⁵⁶ Kaszubski Instytut Rozwoju, http://www.kir.org.pl/?page_id=4069 (13.05.2014).

⁵⁷ Kaszubski Instytut Rozwoju, http://www.kir.org.pl/?page_id=3583 (13.05.2014).

⁵⁸ Kaszubski Instytut Rozwoju, http://www.kir.org.pl/?page_id=2924 (13.05.2014).

⁵⁹ Kaszubski Instytut Rozwoju, http://www.kir.org.pl/?page_id=2922 (13.05.2014).

⁶⁰ Kaszubski Instytut Rozwoju, http://www.kir.org.pl/?page_id=4922 (13.05.2014).

⁶¹ Kaszubski Instytut Rozwoju, http://www.kir.org.pl/?page_id=4443 (13.05.2014).

⁶² Urząd Miejski w Bytowie, <http://www.bytow.com.pl/articles/265/n/230> (13.05.2014).

	niepełnosprawnych, • mogą mieć formę wirtualnego biura (e-sekretariat), • mogą mieć elastyczny czas wynajmu (coworking), • obejmują sale szkoleniowe i konferencyjne i sale na spotkania biznesowe, • obejmują strefę edukacji przedsiębiorczości, nauk matematyczno-przyrodniczych oraz pobudzających pasję odkrywania i zdobywania wiedzy. W ramach inkubatora prowadzone będą następujące usługi: • doradztwo specjalistyczne i szkolenia; • mentoring (wsparcie przez doświadczonego przedsiębiorcę); • networking (wzajemne wsparcie dzięki sieci kontaktów biznesowych); • usługi prawne.
Kościerski Fundusz Poręczeń Kredytowych ⁶³	Celem głównym jest wspieranie przedsięwzięć gospodarczych poprzez udzielanie poręczeń, które zapewniają: • realizację rozwoju lokalnego, • zmniejszenie bezrobocia i tworzenie nowych miejsc pracy dla bezrobotnych. Poręczenie udzielane przez fundusz jest na okres spłaty kredytu lub pożyczki wydłużony o miesiąc. Przedmiotem poręczenia mogą być kredyty lub pożyczki, które zostaną przeznaczone na: • zakupów produkcyjnych, usługowych i handlowych środków trwałych i obrotowych, • w uzasadnionych przypadkach kosztów remontów i adaptacji pomieszczeń na cele działalności gospodarczej. Kredyty lub pożyczki mogą być udzielone: • osobom fizycznym lub prawnym, które w wyniku udzielonego poręczenia utworzą nowe miejsca pracy z przeznaczeniem dla osób bezrobotnych; • osobom bezrobotnym zakładającym własną działalność gospodarczą.
Kaszubski Fundusz Przedsiębiorczości ⁶⁴	Cel podstawowym funduszu jest wspieranie rozwoju przedsiębiorców z sektora mikro i małych firm działających w województwie pomorskim, skupionych głównie na terenie Kaszub, poprzez ułatwianie im dostępu do finansowania zewnętrznego m.in. w drodze udzielania pożyczek według metodologii tzw. mikrofinansowania. Przedsiębiorcy mogą ubiegać się m.in. o pożyczkę z programu JEREMIE z przeznaczeniem na: • start - wsparcie na utworzenie własnej działalności gospodarczej głównie dla osób bezrobotnych i absolwentów szkół, • finansowanie inwestycji - np. na sfinansowanie nowych technologii, zakup środków trwałych i obiektów, • modernizację: na rozwój przedsiębiorstw w ramach prowadzonej już działalności gospodarczej. Udzielane pożyczki stanowią pomoc de minimis, czyli nie wymagają notyfikacji oraz nie naruszają konkurencji na rynku.
Powiatowe Centrum Informacyjne w Kościerzynie ⁶⁵	Celem głównym Centrum jest wspieranie przedsiębiorczości poprzez poprawę dostępności do informacji na temat aktualnie dostępnych form finansowania działalności gospodarczej.

⁶³ Kościerski Fundusz Poręczeń Kredytowych <http://www.kfpk.pl/informacje.htm> (13.05.2014).

⁶⁴ Kaszubski Fundusz Przedsiębiorczości <http://www.kaszubski-fundusz.pl/pozyczki.html> (13.05.2014).

	Informacje i konsultacje wchodzące w zakres wsparcia obejmuje podstawowe produkty dotyczące finansowania działalności gospodarczej, do których należą: • pożyczki, • poręczenia, • dotacje.
Chata Kociewia ⁶⁶	Organizacja działa w formule Lokalnej Grupy Działania łącząc podmioty gospodarcze, instytucje, samorządy i inne organizacje pozarządowe. Celem jej jest rozwój społeczności wiejskich poprzez partnerstwo oraz: • organizowanie imprez mających na celu promocję obszaru; • organizowanie szkoleń, warsztatów, seminariów, konferencji, • prowadzenie doradztwa w zakresie przygotowania projektów rozwojowych; • prowadzenie działalności promocyjnej, informacyjnej i poligraficznej, • współpraca i wymiana doświadczeń z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na poziomie krajowym i międzynarodowym, • wsparcie pozyskiwania środków na rzecz zrównoważonego rozwoju, • realizacja działań szkoleniowych i edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym osób niepełnosprawnych.
Lokalna Grupa Działania Stolem ⁶⁷	Cele główne to: • działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich; • aktywizowanie ludności wiejskiej; • realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej przez Stowarzyszenie. Cele szczegółowe obejmują: • działalność na rzecz zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich z uwzględnieniem interesów gospodarczych mieszkańców, wymogów ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz przyrodniczego wsi; • inicjowanie, promowanie oraz realizowanie przedsięwzięć wspierających rozwój przedsiębiorczości regionu; • zwiększenie atrakcyjności krajobrazowej, ekologicznej, turystycznej i inwestycyjnej regionu. • wspieranie lokalnych środowisk gospodarczych, podejmowanie i wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego regionów i środowisk lokalnych, • organizowanie działań szkoleniowych, informacyjnych oraz doradczych, służących zaangażowaniu mieszkańców w proces rozwoju obszarów wiejskich, • promowanie i wspieranie różnicowania działalności rolniczej, obszarów wiejskich, • prowadzenia programów stypendialnych, organizowanie szkoleń, konkursów i innych działań mających na celu podniesienie poziomu kształcenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://www.kir.org.pl/?page_id=4443, <http://www.bytow.com.pl/articles/265/n/230>, <http://www.kfpk.pl/informacje.htm>, <http://www.kaszubski-fundusz.pl/pozyczki.html>, <http://www.pci.pomorskie.pl/koscierzyna>, <http://www.chatakociewia.pl/>, <http://lgdstolem.pl> (13.05.2014).

⁶⁵ Powiatowe Centrum Informacyjne, <http://www.pci.pomorskie.pl/koscierzyna/> (13.05.2014).

⁶⁶ Chata Kociewia, <http://www.chatakociewia.pl/> (13.05.2014).

⁶⁷ Lokalna Grupa Działania Stolem, <http://lgdstolem.pl/> (13.05.2014).

- **Znajomość instytucji wspierania biznesu**

Przedsiębiorcy w powiecie kościerskim mają bardzo niską wiedzę na temat instytucji wspierania biznesu. Ponad 74% osób samozatrudnionych oraz prawie 64% właścicieli mikroprzedsiębiorstw w powiecie nie zna instytucji wspierania biznesu, które tworzone są również po to, aby wspomóc ich w prowadzeniu działalności. Ich znajomość oprócz Kaszubskiego Instytutu Przedsiębiorczości ogranicza się głównie do instytucji administracyjnych. Przyczynić się do tego mogło słabe wypromowanie tych organizacji oraz niskie zaufanie przedsiębiorców do różnych instytucji. W większości tego typu instytucje skupiają się na pomocy w rozwijaniu przedsiębiorstw i zdobyciu środków zewnętrznego finansowania działalności⁶⁸.

- **Ocena działalności lokalnych instytucji wspierających postawy przedsiębiorcze młodzieży**

Ponadto z badania⁶⁹ wynika, że głównymi czynnikami, które mogłyby zachęcić młodzież do zakładania własnych działalności gospodarczych są doradztwa i szkolenia proponowane przez różne instytucje. Uważają, że ważne jest również, aby występowały dla nich korzystne rozwiązania finansowe takie jak ulgi podatkowe, dotacje lub pożyczki po preferencyjnych warunkach. Dla uczniów, którzy chcą założyć własne przedsiębiorstwa ważniejsze są ulgi finansowe od szkoleń, lecz aż 52% z nich nie potrafiło odpowiedzieć na pytanie czy instytucje lokalne są w stanie im w tym pomóc.

2.6 Potencjał inwestycyjny

- **Podstawowa infrastruktura techniczna**

Powiat charakteryzuje się raczej umiarkowanym potencjałem inwestycyjnym. Wynika to z kilku aspektów. Na aktywność gospodarczą w pewnym stopniu wpływa jakość infrastruktury technicznej – m.in. stopień zwodociągowania, skanalizowania, jakość dróg, dostępność szybkiego internetu.

Stopień zwodociągowania mierzony odsetkiem osób korzystających z instalacji wodociągowej w powiecie kościerskim wynosi zaledwie 77,3% i jest to wartość niższa względem wszystkich sąsiadujących z nim powiatów. Wszystkie one posiadają wartości między 86,6% a 92,4% (powiat gdański), w tym wartość ta dla powiatu kartuskiego wynosi 89,4%. Jest to wartość także dużo niższa niż średnia dla województwa pomorskiego wynosząca 93%.

Także stopień skanalizowania powiatu pozostaje na stosunkowo niskim poziomie 59,4% korzystających z ogółu ludności powiatu, choć w porównaniu z powiatami ościennymi nie wyróżnia się on już tak negatywnie. Stopień ten jest wyższy niż dla powiatów kartuskiego (49,2%) oraz starogardzkiego (55,4%) ale jednak dużo niższy niż w powiecie chojnickim (74%) czy gdańskim (69,3%) oraz względem średniej dla województwa pomorskiego wynoszącej 77,2%.

Praktycznie na całym obszarze powiatu nie ma dostępu do gazu z sieci. W całym powiecie korzysta z niego zaledwie 1,1% mieszkańców. Co w porównaniu z powiatami sąsiednimi stanowi

⁶⁸ „Raport Sektor MSP na Pomorzu”.

⁶⁹ „Raport Badanie postaw przedsiębiorczych młodzieży kościerskiej”.

istotną różnicę: powiat kartuski: 13%, bytowski: 20,1%, starogardzki: 31,8%, chojnicki: 36%, gdański: 40,2%, województwo pomorskie: 49,9%.

Z pewnością jedną z przyczyn niższego stanu wyposażenia w podstawową infrastrukturę sieciową jest znaczne rozproszenie zabudowy na obszarze powiatu, utrudniające prowadzenie tego typu inwestycji i generujące jej większe koszty. Widoczne jest to szczególnie na przykładzie miasta Kościerzyna, gdzie z wodociągów i kanalizacji korzysta ponad 90% mieszkańców. Natomiast obszarem o najmniejszym odsetku korzystających z tych sieci jest gmina Stara Kiszewa: odpowiednio 49% i 26,1%.

Niezależnie jednak od tego, stan obecny tej infrastruktury, mimo prowadzonych w tym kierunku systematycznych działań, pozostaje na niższym poziomie i nie jest atutem powiatu.

- **Położenie i dostępność komunikacyjna**

Nienajmocniejszą stroną powiatu kościerskiego jest także infrastruktura drogowa. Choć jej sieć jest dość gęsta to powszechnie jej stan oceniany jest jako niski a w wielu miejscach wymagający pilnej interwencji, co nie sprzyja rozwojowi. Wskazuje się, że drogą należycie utrzymaną jest przebiegająca przez powiat droga krajowa nr 20, natomiast drogi wojewódzkie i powiatowe wymagają mniejszej i większej odbudowy czy remontu, jak również poprawienia na nich bezpieczeństwa. Minusem jest tu także bardzo odczuwalny brak obwodnicy Kościerzyny⁷⁰.

Mimo ciągłego udoskonalania infrastruktury telekomunikacyjnej i zwiększania dostępu do szybkiego internetu problemem jest też niższa gęstość tej infrastruktury (m.in. relacji światłowodowych i linii radiowych) w porównaniu do rejonu Trójmiasta, czy powiatu kartuskiego. Widoczna jest ona szczególnie w południowej części powiatu kościerskiego (patrz podrozdział *Infrastruktura techniczna*).

Położenie powiatu nie zapewnia mu dodatkowej przewagi konkurencyjnej. W ujęciu regionalnym znajduje się on w obszarze dwóch korytarzy transportowych przebiegających przez Kościerzynę: „Pojeziernego” przebiegającego równoleżnikowo z Aglomeracji Trójmiejskiej w kierunku zachodnim (Miastko/Szczecinek DK nr 20) oraz „Kaszubskiego” przebiegającego z Chojnic przez Kościerzynę do Łeby (DW 214)⁷¹.

Choć są to korytarze kluczowe dla obsługi komunikacyjnej centralnej części województwa i stanowią istotne uzupełnienie głównych korytarzy ponadregionalnych to jednak są to korytarze drugorzędne w skali województwa⁷². Istotnym jest tu jednak, przy tym rozkładzie korytarzy transportowych, pełnienie przez miasto Kościerzyna bardzo ważnego węzła komunikacyjnego i transportowego w środkowej części województwa pomorskiego.

Pewnym potencjałem, ale i przeszkodą w pozyskiwaniu inwestorów może być także odległość powiatu od autostrady. Z jednej strony odległość kilkudziesięciu kilometrów nie jest dużym problemem – są powiaty gdzie ta odległość jest znacznie większa, z drugiej jednak są też powiaty przy autostradzie, co jest ich dużą przewagą. Podobna sytuacja dotyczy dostępności portu lotniczego i morskiego.

Potencjałem może być również niedaleka odległość powiatu od Trójmiasta, stanowiącego silny ośrodek metropolitalny i będącego dużym centrum logistycznym.

⁷⁰ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

⁷¹ Wspólna oferta inwestycyjna Samorządów Powiatu Kościerskiego – Serca Kaszub, 2014r., s. 6.

⁷² Jak wyżej.

- **Warunki naturalne**

To co jest siłą powiatu – warunki naturalne (przyrodnicze i krajobrazowe) w tym wypadku stają się jego istotną barierą. Znaczna część jego obszaru, blisko 55%, jest bowiem objęta różnymi formami ochrony przyrody. W przypadku niektórych gmin (Lipusz, Dziemiany) niemal cała ich powierzchnia stanowi obszar chroniony. W takich warunkach, przy dużych restrykcjach związanych z prowadzeniem inwestycji na obszarach chronionych, bardzo trudno o wyznaczenie atrakcyjnych dla inwestorów terenów inwestycyjnych.

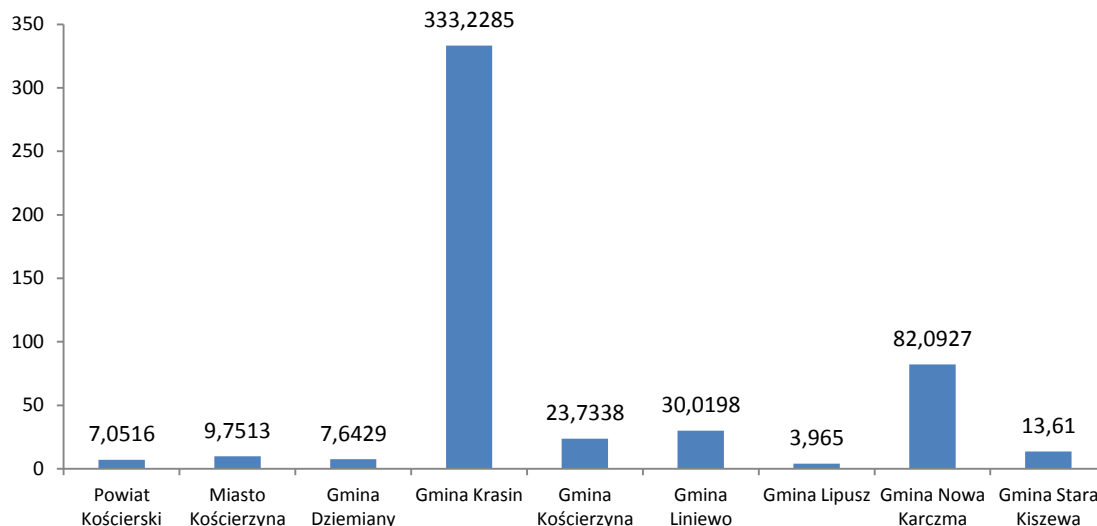
- **Tereny inwestycyjne**

Kluczową rzeczą dla rozwoju gospodarki jest napływ inwestycji. W tym względzie priorytetowym jest posiadanie i wyznaczenie terenów inwestycyjnych.

Niewątpliwym atutem powiatu w zabiegach o inwestycje jest przygotowany przez powiat i gminy z powiatu kościerskiego wspólny, jednolity dokument prezentujący powiatową ofertę terenów pod inwestycje – „*Wspólna oferta inwestycyjna Samorządów Powiatu Kościerskiego – Serca Kaszub*”. Dokument ten zawiera przegląd dostępnych terenów inwestycyjnych w powiecie wraz z uwzględnieniem ich przeznaczenia i z krótkim opisem.

W dokumencie wskazanych jest ponad siedemdziesiąt terenów o łącznej powierzchni ponad 500 ha (wykres nr 16). Najwięcej z nich przeznaczono na budownictwo mieszkaniowe i lotniskowe – blisko 350 ha. Na tereny usługowe wskazano blisko 115 ha, a na produkcyjno-usługowe ponad 50 ha.

Wykres 16. Powierzchnia wskazanych terenów inwestycyjnych w gminach powiatu kościerskiego (ha)

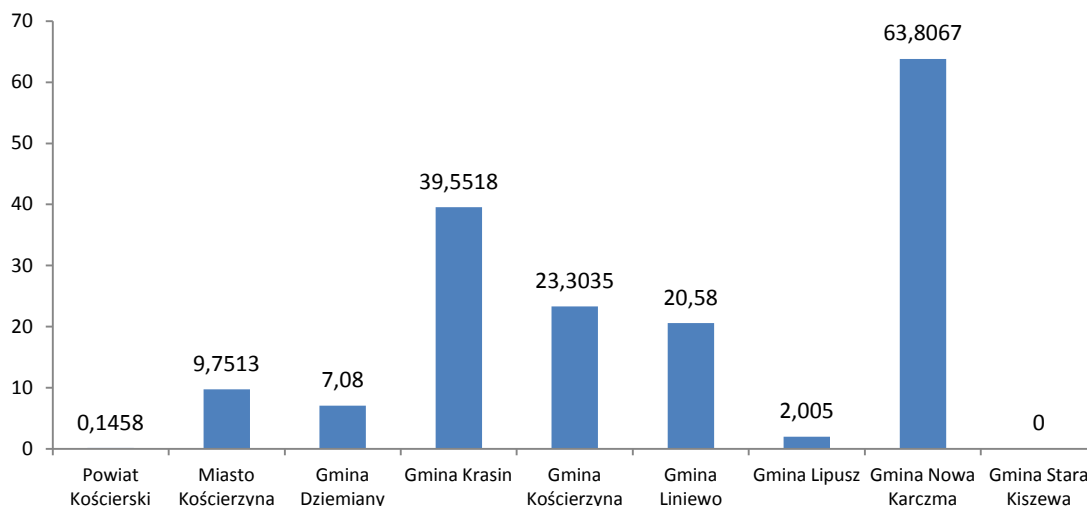

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu: „*Wspólna oferta inwestycyjna Samorządów Powiatu Kościerskiego – Serca Kaszub*” 2014r.

Największa ilość dostępnych terenów inwestycyjnych w gminie Karsin wynika z przeznaczenia głównie na funkcje budownictwa mieszkaniowego i lotniskowego terenu byłego lotniska wraz z terenami do niego przylegającymi - 285,5167 ha. Mała liczba terenów wskazanych w gminie Lipusz i Dziemiany wynika natomiast w dużym stopniu z objęcia niemal 100% powierzchni tych gmin różnymi formami ochrony przyrody. Największa powierzchnia terenów przeznaczonych na cele

produkcyjno-usługowe i usługowe wskazana jest w gminie Nowa Karczma 63,8067 ha. Szczegóły przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 17. Powierzchnia wskazanych terenów inwestycyjnych przeznaczonych na cele produkcyjno-usługowe i usługowe w gminach powiatu kościerskiego (ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu: „Wspólna oferta inwestycyjna Samorządów Powiatu Kościerskiego – Serca Kaszub” 2014r.

Istotną słabością oferty inwestycyjnej powiatu jest to, że oferowane tereny w zdecydowanej większości nie są uzbrojone lub nie są w pełni uzbrojone, co negatywnie wpływa na ich atrakcyjność inwestycyjną. Znaczna część tych terenów nie jest objęta także planami zagospodarowania przestrzennego.

Poważnymi ograniczeniami w prezentowanej ofercie inwestycyjnej są również różne formy ochrony przyrody. Większość wskazanych terenów inwestycyjnych, szczególnie produkcyjno-usługowych i usługowych zlokalizowanych jest na obszarach objętych ochroną, co także może istotnie obniżać ich atrakcyjność.

W związku z małą ilością działalności produkcyjnej w powiecie i wskazywaną koniecznością zabiegania o wzrost przedsiębiorstw produkcyjnych samo wytypowanie i opisanie terenów pod inwestycje m.in. produkcyjne jest znaczącym zasobem w tworzeniu warunków dla przyciągania nowych inwestycji. Wspólne wytypowanie i prezentacja terenów inwestycyjnych powinno być dopiero początkiem aktywnej pracy na rzecz zwiększenia potencjału inwestycyjnego powiatu.

Przedstawiciele władz lokalnych wskazują, że pomimo znacznej ilości terenów, które można wykorzystać do różnych celów i dla różnych działalności zainteresowanie nimi jest raczej ograniczone, w dużym stopniu właśnie dlatego, że większość z nich jest nieuzbrojona⁷³. Pozytywną przesłanką jest dostrzeganie tych słabości przez samorząd lokalny i w zasadzie wspólna świadomość potrzeby nie tylko pokazania potencjalnych terenów inwestycyjnych, ale działania na rzecz ich lepszego przygotowania infrastrukturalnego.

⁷³ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

- **Współpraca gmin powiatu kościerskiego na rzecz zwiększenia jego potencjału inwestycyjnego**

Dla lepszego wykorzystania swoich potencjałów wskazuje się na potrzebę współdziałania wszystkich gmin powiatu w tworzeniu atrakcyjniejszej oferty inwestycyjnej. Współpraca taka przejawia się już w inicjatywie Kościerskie Partnerstwo na Rzecz Rozwoju Społeczno-Gospodarczego skupiające m.in. gminy powiatu oraz partnerów społecznych i środowiska biznesowe, której celem jest długookresowa poprawa sytuacji na powiatowym rynku pracy. Przejawem tej współpracy jest też wspólna koncepcja tworzenia Kościerskich Stref Aktywności Gospodarczej, w ramach których pozyskano dotację m.in. na opracowanie dokumentacji strategicznej i techniczno-kosztorysowej. Działania te istotnie zwiększają potencjał i inwestycyjne przygotowanie powiatu. Także w kontekście wielkości powiatu zaznaczana jest potrzeba postrzegania go przez poszczególne gminy jako jednego regionu, jednolitego terenu. Obecnie jednak, pomimo posiadania wspólnej oferty inwestycyjnej, rozmowy w tym zakresie w dużym stopniu prowadzone są indywidualnie przez poszczególne gminy.

Podkreśla się też, że współdziałanie na rzecz zwiększenia potencjału inwestycyjnego obejmować powinno nie tylko przygotowanie terenów inwestycyjnych, ale także pewne wspólne atrakcyjne narzędzia podatkowe. Pojawiła się też koncepcja utworzenia niewielkiej wspólnej instytucji, komórki, która by w imieniu samorządów prowadziła przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

Propozycją wartą uwagi jest budowanie stref aktywności gospodarczej w poszczególnych gminach powiatu zgodnie z posiadanymi przez nie zasobami i potencjałem. W powiecie znajdują się bowiem gminy stricte turystyczne, takie z większym potencjałem przemysłowym, czy w zakresie odnawialnych źródeł energii.

Jakkolwiek w powiecie doceniane są działania władz lokalnych w pozyskiwaniu środków na inwestycje to widzi się potrzebę zwrócenia większej uwagi na promocję, w tym gospodarczą. Nie została ona bowiem oceniona najlepiej⁷⁴. Dostrzega się w szczególności potrzebę uwypuklenia na stronach internetowych powiatu i poszczególnych gmin jednakowej oferty inwestycyjnej i wszystkich informacji dotyczących systemu zachęt i rozwijania przedsiębiorczości w powiecie, także w językach obcych. Wskazuje się także potrzebę stworzenia osobnego portalu temu dedykowanego. Zwraca się uwagę na potrzebę większej promocji poprzez branżowe instytucje i portale internetowe. Proponuje się także stworzenie wspomnianej wcześniej niewielkiej wspólnej instytucji, komórki, która by w imieniu samorządów odpowiadała za rozwój i promocję przedsiębiorczości w powiecie.

- **Ocena potencjału inwestycyjnego**

Generalnie można stwierdzić, że gmina dysponuje umiarkowanym potencjałem inwestycyjnym. Związane jest to w części z niższymi stopniem wyposażenia, także w porównaniu z sąsiednimi gminami, w podstawową infrastrukturę techniczną – wodociągi, kanalizacja, gaz, nasycenie infrastrukturą telekomunikacyjną. Nienajmocniejszą stroną powiatu jest także infrastruktura drogowa.

Także lokalizacja nie wpływa w znacznym stopniu na jego atrakcyjność choć miasto Kościerzyna pełni bardzo ważny węzeł komunikacyjny i transportowy w środkowej części województwa pomorskiego. Teren powiatu jest też objęty na ponad połowie swojego obszaru

⁷⁴ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

różnymi formami ochrony przyrody, co także nie zwiększa jego atrakcyjności inwestycyjnej. Kluczowym potencjałem powiatu jest wspólna oferta terenów inwestycyjnych przeznaczonych na różne rodzaje działalności. Sformułowanie jej stanowi istotną próbę zwiększenia zainteresowaniem powiatu potencjalnych inwestorów.

Słabością jej jest jednak to, że większość wskazanych tam terenów nie jest uzbrojona oraz to, że znaczna część z nich zlokalizowanych jest na obszarach objętych ochroną. Optymistycznym sygnałem jest natomiast świadomość samorządów lokalnych mankamentów wynikających z oferty inwestycyjnej i ich w zasadzie wspólne stanowisko dotyczące potrzeby lepszego przygotowania infrastrukturalnego wskazanych terenów inwestycyjnych jak również wypracowania wspólnego systemu zachęt dla przedsiębiorców do skorzystania z oferty inwestycyjnej powiatu.

Wskazuje się także na potrzebę zwiększenia działań promocyjnych. Dotychczas działania samorządów powiatu w dużym stopniu nakierowane są na rozwój infrastruktury technicznej, pozwalającej zniwelować dystans do innych powiatów, co jest oczywiście działaniem pożądanym. Obecnie jednakże istotnym jest również, szczególnie w czasach konkurencji i zabiegania o inwestycje, podejmowanie bardziej zintensyfikowanych działań promocyjnych nakierowanych zarówno na rynek zewnętrzny jak i wewnętrzny, w szczególności w kontekście posiadania zwartej oferty terenów inwestycyjnych.

W ostatnich latach w powiecie dostrzec można wzmożoną aktywność w zakresie podejmowanych działań na rzecz rozwoju lokalnego rynku i przyciągnięcia nowych inwestycji. Bardzo istotnym w tym obszarze jest przede wszystkim porozumienie wszystkich gmin i realizacja wspólnych działań na rzecz tworzenia powiatu atrakcyjniejszym inwestycyjnie.

2.7 Potencjał turystyczny

- **Warunki przyrodnicze**

Pod względem przyrodniczym i krajobrazowym powiat kościerski należy do jednych z bardziej atrakcyjnych miejsc w Polsce. Jego bogactwem jest krajobraz - urozmaicona rzeźba terenu, sieć jezior otoczonych lasami, rzeki, bogactwo gatunków roślin i zwierząt⁷⁵. Część terenów powiatu należy do tzw. Szwajcarii Kaszubskiej – obszaru bardzo atrakcyjnego krajobrazowo (lasy, jeziora, wzgórza i doliny).

Znaczną część powierzchni powiatu zajmują lasy – 44%. Wody stanowią zaledwie 5% jednakże to one w znacznym stopniu wpływają na jego przyrodnicze walory.

W całym powiecie kościerskim jest ponad 200 jezior z największym i najbardziej znanym jeziorem Wdzydze, zwanym "Kaszubskim Morzem". Duża część rzek i jezior położona jest wśród lasów, co znacznie powiększa ich malowniczość i wartości wypoczynkowe⁷⁶.

Potencjał przyrodniczy powiatu oddaje objęcie blisko 55% jego powierzchni różnymi formami ochrony przyrody.

Zgodnie z tabelą nr 11 udział obszarów chronionych w powiecie jest znacząco wyższy od przeciętnej dla województwa. W przypadku niektórych gmin (Lipusz, Dziemiany) niemal cała ich powierzchnia stanowi obszar chroniony. Poniżej przeciętnej udziału obszarów chronionych w ogólnej

⁷⁵ Powiat Kościerski, <http://www.powiatkoscierski.pl/turystyka/> (16.05.2014).

⁷⁶ Jak wyżej.

powierzchni gminy jest jedynie gmina Nowa Karczma oraz Miasto Kościerzyna. To ostatnie jest typowe dla obszarów silnie zurbanizowanych⁷⁷.

Tabela 11. Udział obszarów chronionych w powierzchni województwa pomorskiego, powiatu i gmin powiatu kościerskiego (2012r.)

Jednostka administracyjna	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia obszarów chronionych ogółem w ha	% obszaru	Powierzchnia obszarów chronionych w ha				
				Rezerваты przyrody	Parki krajobrazowe	Obszary chronionego krajobrazu	Użytki ekologiczne	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
Woj. pomorskie	1831034	598230,0	32,67	8784,4	167855,3	393720,0	4123,8	13675,3
Pow. kościerski	116567	63956,2	54,87	45,9	17977,0	45898,0	129,3	72,0
Miasto Kościerzyna	1586	3,6	0,23	3,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Dziemiany	12538	12281,7	97,96	0,0	5585,0	6649,0	58,0	0,0
Gmina Karsin	16943	8670,1	51,17	0,0	4644,0	4025,0	9,3	0,0
Gmina Kościerzyna	30989	12390,4	39,98	10,3	6443,0	5925,0	42,4	72,0
Gmina Liniewo	11003	3475,0	31,58	19,0	0,0	3475,0	0,0	0,0
Gmina Lipusz	10895	10913,0	100,00	0,0	669,0	10244,0	0,0	0,0
Gmina Nowa Karczma	11340	2096,4	18,49	0,0	120,0	1970,0	6,4	0,0
Gmina Stara Kiszewa	21273	14126,0	66,40	13,0	516,0	13610,0	13,2	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie powiatu istnieje pięć rezerwatów przyrody. Praktycznie każda z gmin powiatu posiada na swoim terenie park krajobrazowy i obszary chronionego krajobrazu, występują tu także zespoły przyrodniczo – krajobrazowe i 86 pomników przyrody⁷⁸.

Szczególną wartość stanowią obszary leśne Borów Tucholskich i zespół jezior Wdzydzkich.

Wszystko to sprawia, że w powiecie kościerskim panują dogodne warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej (istnieje wiele szlaków pieszych i rowerowych), a także sportów wodnych - żeglarstwa, motorowodniactwa czy kajakarstwa. Powiat kościerski dysponuje także dobrymi warunkami dla wędkarzy i myśliwych⁷⁹.

Charakterystykę przyrodniczą powiatu uzupełnia wiele zabytków architektonicznych i atrakcji turystycznych. Powiat kościerski posiada 33 obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz 1467 w ewidencji konserwatorskiej. Obszar ten bogaty jest także w liczne znaleziska archeologiczne⁸⁰.

Posiadane zasoby przyrodnicze i krajobrazowe można uznać za jedno z głównych bogactw naturalnych regionu⁸¹, które uzupełnione licznymi zabytkami oraz kulturą kaszubską stanowią istotny potencjał turystyczny, na którym można budować przewagę konkurencyjną powiatu.

⁷⁷ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025. Diagnoza sytuacji wyjściowej, 2010r., s. 143

⁷⁸ Bank danych lokalnych GUS.

⁷⁹ Powiat Kościerski, <http://www.powiatkoscierski.pl/turystyka/> (16.05.2014).

⁸⁰ Jak wyżej.

⁸¹ „Raport Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego”.

- **Baza noclegowa**

Powiat kościerski dysponuje w znacznym stopniu rozbudowaną bazą noclegową. W 2012r. nie licząc gospodarstw agroturystycznych stanowiło ją 41 obiektów noclegowych – tabela nr 12.

Tabela 12. Liczba obiektów noclegowych w powiecie kościerskim (z wyłączeniem gospodarstw agroturystycznych)

Rok	Liczba obiektów noclegowych ogółem (bez gospodarstw agroturystycznych)	Hotele, pensjonaty	Inne obiekty hotelowe	Schroniska (w tym młodzieżowe i szkolne)	Ośrodki wczasowe, kolonijne, szkoleniowo-wypoczynkowe	Zespoły domków turystycznych	Kempingi i pola biwakowe
2012	41	9	2	2	19	3	3
2011	38	8	2	2	20	2	3
2010	34	6	2	2	19	2	2
2009	37	7	2	2	21	1	3
2008	40	5	2	2	25	3	3
2005	41	3	1	3	24	2	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ciągu ostatnich lat zauważyć można, że liczba obiektów i miejsc noclegowych w powiecie kościerskim pozostaje na stałym poziomie. Od 2005r. nastąpił natomiast znaczący przyrost hoteli oraz liczby miejsc noclegowych oferowanych całorocznie.

W porównaniu z innymi powiatami Kaszub (poza nadmorskimi) liczba miejsc noclegowych i udzielonych noclegów jest największa.

W odniesieniu natomiast do powiatu kartuskiego - bezpośredniego konkurenta powiatu kościerskiego pod względem turystycznym, dysponującego podobnymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i o podobnej powierzchni, należy zauważyć porównywalny stopień rozwoju bazy noclegowej obu powiatów.

Pomimo, że powiat kościerski dysponuje dwa razy większą ilością dostępnych miejsc noclegowych, to ich całoroczna dostępność wynosi zaledwie 26,2% względem 61,4% w powiecie kartuskim. Wynika to głównie z nastawienia powiatu kościerskiego na turystę uprawianą w okresie letnim, wakacyjnym. Szczegółowe informacje dotyczące obiektów i miejsc noclegowych w powiecie kościerskim przedstawiono w niżej zamieszczonych tabelach.

Tabela 13. Liczba obiektów noclegowych i miejsc noclegowych w powiecie kościerskim i kartuskim (z wyłączeniem gospodarstw agroturystycznych)

Rok	Powiat Kościerski				Powiat Kartuski			
	Liczba obiektów noclegowych ogółem (bez gospodarstw agroturystycznych)		Liczba miejsc noclegowych (bez gospodarstw agroturystycznych)		Liczba obiektów noclegowych ogółem (bez gospodarstw agroturystycznych)		Liczba miejsc noclegowych (bez gospodarstw agroturystycznych)	
	ogółem	całoroczne	ogółem	całoroczne	ogółem	całoroczne	ogółem	całoroczne
2012	41	16	4301	1125	54	34	2081	1278
2011	38	16	4315	1180	31	22	1899	1113
2010	34	15	4008	1135	32	21	1981	1085
2009	37	16	4571	1207	38	21	2033	1106
2008	40	12	4513	918	36	18	2217	960
2005	41	12	4302	821	36	16	2613	897

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W powiecie kościerskim udzielanych jest też dwa razy więcej noclegów niż w powiecie kartuskim. Na uwagę zasługuje jednak znacznie większa ilość udzielonych noclegów w powiecie kartuskim turystom zagranicznym. Może być to efektem bliższej odległości powiatu kartuskiego od Trójmiasta i lepszego z nim skomunikowania.

Tabela 14. Liczba udzielonych noclegów i osób korzystających z noclegów w powiecie kościerskim i kartuskim (z wyłączeniem gospodarstw agroturystycznych)

Rok	Powiat Kościerski				Powiat Kartuski			
	Udzielone noclegi		Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi		Korzystający z noclegów	
	ogółem	turystom zagranicznym	ogółem	turyści zagraniczni	ogółem	turystom zagranicznym	ogółem	turyści zagraniczni
2012	206245	1960	58394	636	95733	7552	35480	2539
2011	201284	817	56515	467	76583	4320	31924	2450
2010	199542	1046	51918	361	87937	2806	35365	1664
2009	203475	1339	55336	518	97410	3228	38625	1692
2008	234090	1732	60336	528	130570	3726	41963	1988
2005	198705	1348	48011	326	117459	3672	35061	1457

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwięcej obiektów noclegowych i zarazem największa liczba miejsc noclegowych dostępnych w powiecie kościerskim znajduje się w gminie Kościerzyna i Karsin oraz mieście Kościerzyna.

Tabela 15. Liczba obiektów noclegowych i miejsc noclegowych w gminach powiatu kościerskiego (z wyłączeniem gospodarstw agroturystycznych) w 2012r.

Rok 2012	Liczba obiektów noclegowych ogółem (bez gospodarstw agroturystycznych)		Liczba miejsc noclegowych (bez gospodarstw agroturystycznych)		Hotele, pensjonaty	Inne obiekty hotelowe	Schroniska (w tym młodzieżowe i szkolne)	Ośrodki wczasowe, kolonijne, szkoleniowe i wypoczynkowe	Zespoły domków turystycznych	Kempingi i pola biwakowe
	ogółem	całoroczne	ogółem	całoroczne						
Miasto Kościerzyna	7	5	292	129	2	2	1	1	0	0
Gmina Dziemiany	2	1	95	30	1	0	0	0	0	1
Gmina Karsin	7	2	989	237	1	0	0	5	1	0
Gmina Kościerzyna	22	7	2750	669	4	0	1	13	2	1
Gmina Liniewo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gmina Lipusz	1	1	100	0	0	0	0	0	0	1
Gmina Nowa Karczma	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gmina Stara Kiszewa	2	1	75	60	1	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poza tym w powiecie funkcjonuje szereg małych obiektów agroturystycznych – kwater i gospodarstw agroturystycznych. Wg danych z roku 2010, na terenie powiatu działały 93 obiekty agroturystyczne, dysponujące ok. 1000 miejsc noclegowych⁸².

- **Infrastruktura turystyczna**

Poza obiektami noclegowymi, infrastruktura turystyczna obejmuje liczne urządzenia umożliwiające aktywne spędzanie czasu. W powiecie istnieje m.in. wiele przystani kajakowych, przystanie żeglarskie. W większości gmin wytyczone są szlaki pieszo-rowerowe. Większość z nich, z gminą Kościerzyna na czele, posiada także kąpieliska. Zauważa się ciągły rozwój i udoskonalanie tego typu infrastruktury.

Generalnie infrastruktura turystyczna i jej rozwój jest oceniana pozytywnie, ale wskazuje się na jej wciąż w znacznym stopniu niedoinwestowanie⁸³. Podkreśla się m.in.: dbałość o jakość bazy noclegowej, poprawę jakości ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych (lepsze oznakowanie, zapewnienie lepszej ciągłości, łączenie miejscowości), infrastruktury nad jeziorami⁸⁴.

- **Ocena potencjału rozwoju turystyki**

Obszar powiatu posiada niemal na całym terenie bardzo wysoki potencjał rozwoju turystyki. Cała strefa pojezierna oraz obszar Borów Tucholskich, w których znajduje się Ziemia Kościerska, z uwagi na walory przyrodnicze (jeziora, lasy) oraz dobry stan środowiska naturalnego posiada bardzo wysoki potencjał dla rozwoju turystyki wypoczynkowej, szczególnie wakacyjnej i weekendowej. Rzeki powiatu posiadają duży potencjał dla rozwoju turystyki kajakowej. Akweny jeziorne, szczególnie zespół Jezior Wdzydzkich, posiadają bardzo dobre warunki dla rozwoju turystyki wodnej. Potencjał o skali regionalnej posiadają ośrodki turystyki krajoznawczej we Wdzydzach Kiszewskich, Kościerzynie i Będominie oraz ośrodki religijno-pielgrzymkowe we Wielu i Kościerzynie⁸⁵.

Zasoby te i ich znaczenie dla rozwoju powiatu doceniają także przedstawiciele władz lokalnych, instytucji otoczenia biznesu oraz przedsiębiorstw. W przeprowadzonym badaniu⁸⁶ wskazywali oni, że zasoby te stanowią niewątpliwie mocną stronę powiatu.

Jednocześnie wskazuje się na wciąż duże możliwości ich zagospodarowania. W szczególności umożliwiają one dalszy rozwój turystyki wypoczynkowej, krajoznawczej czy kulturowej.

Szczególny potencjał tkwi w turystyce wiejskiej. Powiat charakteryzuje się bowiem dość rozwiniętą bazą gospodarstw agroturystycznych, także większość atrakcji turystycznych znajduje się na terenach wiejskich. Powiat kościerski jest jednym z trzech powiatów w województwie pomorskim (oprócz puckiego i lęborskiego) o najkorzystniejszych uwarunkowaniach rozwoju turystyki wiejskiej. Wspomaganie jej rozwoju wpływa także na budowanie kapitału społecznego, a także służy ochronie

⁸² *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025. Diagnoza sytuacji wyjściowej*, 2010r., s. 154.

⁸³ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

⁸⁴ Jak wyżej.

⁸⁵ *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025. Diagnoza sytuacji wyjściowej*, 2010r., s. 35

⁸⁶ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

i ożywianiu dziedzictwa kulturowego wsi, jako elementów wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich⁸⁷.

Niewykorzystanym obszarem z dużymi możliwościami jest produkcja zdrowej żywności, w szczególności mogącej być wykorzystywaną wśród przedsiębiorców z branży turystycznej prowadzących obiekty gastronomiczne, agroturystykę. Zauważalny jest znaczny potencjał zwiększenia wykorzystania w swojej działalności produktów lokalnych, zwiększających jednocześnie atrakcyjność obszaru i przyciągających turystów. Więcej korzyści można by czerpać również z kultury kaszubskiej, która stanowi wielką wartość tego terenu. Wskazuje się, że mogłaby być ona symbolem powiatu kościerskiego⁸⁸. W każdej z gmin powiatu działają także placówki kulturalne, które organizują wiele cyklicznych imprez o charakterze regionalnym i międzyregionalnym.

Ponadto wraz z rozwojem turystyki duży potencjał rozwojowy, mają przedsiębiorstwa usługowe. Sezonowy napływ ludności (turystów) jest szansą na pozyskanie klientów na pozostałe usługi.

Bliska odległość do Trójmiasta powoduje, że powiat kościerski może stanowić także bazę wypoczynkową dla tych mieszkańców. Turystyczną szansą może być również kierunek południowy – województwo kujawsko-pomorskie.

Wraz ze wzmacnianiem branży turystycznej w powiecie, istotnym jest zachowanie balansu między infrastrukturą i ofertą turystyczną a dbaniem o ochronę środowiska naturalnego. Wskazuje się tu przede wszystkim potrzebę nasilenia działań dotyczących ochrony tegoż środowiska, edukacji ekologicznej, zwiększanie efektywności energetycznej i promocji odnawialnych źródeł energii,

Wskazuje się, że branża turystyczna jest jedną z najbardziej przyszłościowych w powiecie a zawody z nią związane z należą do tych zawodów, które będą potrzebne w przyszłości⁸⁹.

- **Bariery rozwoju turystyki**

Istotną barierą, która zwraca uwagę w rozwoju branży turystycznej w powiecie kościerskim jest jej dotychczasowa znaczna sezonowość. Zamyka się ona w zasadzie do kilku miesięcy okresu letniego. Istnieje mała liczba placówek całorocznych i obiektów o dobrym standardzie wakacyjnym, oferujących rozszerzony zakres usług⁹⁰. W powiecie istnieje świadomość potrzeby stworzenia możliwości do przyciągania turystów przez większą część roku. Jest to istotne szczególnie w kontekście nakładów inwestycyjnych na infrastrukturę turystyczną. Aby zapewnić jej rozwój i opłacalność powinna być wykorzystywana przez więcej niż 3-4 miesiące w roku.

Warunki naturalne i ukształtowanie terenu wpływające na zwiększony okres utrzymywania się pokrywy śnieżnej stwarzają z kolei dogodne warunki do rozwoju m.in. turystyki zimowej.

Istotnym problemem jest notowane wysokie zanieczyszczenie powietrza w Mieście Kościerzyna, w szczególności w kontekście badania warunków do rozwoju w tym mieście funkcji uzdrowiskowej.

Widoczny jest brak wypracowanej wspólnej marki oraz wspólnej oferty turystycznej. Brak też wspólnych działań na rzecz promocji turystyki. Powoduje to, że lokalne atuty nie są w pełni wykorzystywane.

⁸⁷ „Turystyka wiejska, w tym agroturystyka, jako element zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich” Raport końcowy; Agrotec Polska Sp. z o.o. & Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego PAN (IGiPZ PAN); Warszawa, wrzesień 2012, s. 36.

⁸⁸ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

⁸⁹ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

⁹⁰ „Raport Diagnoza rozwoju przedsiębiorczości powiatu kościerskiego”.

Na terenie powiatu kościerskiego funkcjonuje kilka organizacji zrzeszających podmioty działające w obszarze turystyki i działających na rzecz jej rozwoju takie jak np.: Kaszubskie Stowarzyszenie Agroturystyczne "Kościerska Chata" zrzeszające 32 podmioty, Lokalna Organizacja Turystyczna „Serce Kaszub” zrzeszająca 42 członków – gmin, przedsiębiorstw i instytucji, których klientami są turyści⁹¹. Ich działalność wymaga jednak ciągłego rozwoju i wsparcia w zakresie promocji zasobów turystycznych powiatu.

Promocja ta powinna z jednej strony obejmować działania prowadzone przez instytucje prowadzące promocję całego obszaru z drugiej zaś działania podejmowane przez bezpośrednich lub pośrednich sprzedawców produktów turystycznych.

W zakresie inwestowania w turystykę i w jej promocji konieczna jest współpraca między wszystkimi gminami. Jej efektem powinna być spójna koncepcja rozwoju tej branży w powiecie, określenie kierunku jej rozwoju.

Wartym uwagi jest również prowadzenie działań informacyjnych i szkoleniowych skierowanych do kwaterodawców, gospodarstw agroturystycznych dotyczących potrzeb poszerzania oferty (np. wyposażenie w sprzęt sportowy, możliwość zakupu produktów regionalnych) oraz nowych nurtów zachodzących z turystyce wiejskiej (ekoturystyka, turystyka zdrowotna, integrowanie produktów turystycznych, itp.).

2.8 Polityka samorządu wobec MŚP

• Relacje przedsiębiorców z samorządem lokalnym

Na terenie powiatu kościerskiego funkcjonują następujące instytucje samorządu terytorialnego:

- urzędy gmin:
 - Urząd Gminy Kościerzyna,
 - Urząd Gminy Nowa Karczma,
 - Urząd Gminy Lipusz,
 - Urząd Gminy Dziemiany,
 - Urząd Gminy Liniewo,
 - Urząd Gminy Karsin,
 - Urząd Gminny Stara Kiszewa,
- Urząd Miasta Kościerzyna,
- Starostwo Powiatowe w Kościerzynie (w tym jednostka organizacyjna Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie),
- Urząd Skarbowy w Kościerzynie,
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Inspektorat w Kościerzynie,
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, placówka terenowa w Kościerzynie.

Samorząd lokalny w dużym stopniu przyczynia się do rozwoju przedsiębiorstw na swoich terenach. Ich głównymi zadaniami w tym zakresie są:

- inwestycje pobudzające wzrost gospodarczy oraz ich promocja,
- inwestycje, które poprawiają lokalną infrastrukturę,

⁹¹ Jak wyżej.

- stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorców,
- promowanie edukacji biznesowej,
- wsparcie dla instytucji otoczenia biznesu.

Jednakże wiele gmin wykazuje jeszcze braki w organizacji tego typu pomocy. Wiele urzędów nie posiada osoby koordynującej sprawy związane z rozwojem przedsiębiorstw, czego powodem może być brak świadomości w zakresie konieczności ułatwiania przedsiębiorcom prowadzenia działalności lub brakiem informacji o już istniejących udogodnieniach.

Z badań⁹² wynika, że mikroprzedsiębiorcy określają swoje relacje z pracownikami administracji lokalnej jako poprawne. Aż 81,44 % badanych ocenia jakość ich usług neutralnie, pozytywnie lub bardzo pozytywnie (podobnie administrację lokalną oceniają pomorscy mikroprzedsiębiorcy). Najwyżej przedsiębiorcy oceniają swoje relacje z pracownikami banków, urzędu skarbowego, urzędu pracy i ZUS - około połowa badanych wskazuje, iż relacje te są dobre lub bardzo dobre. Najwięcej negatywnych ocen otrzymały relacje z pracownikami urzędów miast/gmin i ZUS (po 11%).

Niekorzystnie została oceniona troska władz lokalnych o przedsiębiorców w powiecie kościerskim. Aż 63,9% przedsiębiorców uważa, że nie odczuwa wsparcia ze strony władz lokalnych ukierunkowanego na działania wspierające przedsiębiorczość. Jest to natomiast lepszy wynik w porównaniu z całym województwem, gdzie negatywnie odpowiedziało 72,4% przedsiębiorców. Jedynie co trzeci przedsiębiorca odczuwa taką troskę, utożsamiając ją ze stworzeniem sprzyjającego klimatu dla działalności przedsiębiorców (13,4%) lub sporadycznymi przejawami wsparcia (17,6%). Warto jednak zauważyć, że pomimo tego, że około 13% badanych mikrofirm nie zna wysokości opłat lokalnych w innych powiatach województwa pomorskiego, to prawie połowa z nich (45%) uważa, że są wyższe w powiecie kościerskim.

Z kolei w innym raporcie⁹³ przedstawiono inne wnioski, gdyż zarówno według przedsiębiorców, jak i przedstawicieli władz lokalnych wzajemna współpraca jest na średnim poziomie. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż wiele spraw prowadzonych przez samorząd powiatowy wymaga poprawy. Podczas komunikacji tych jednostek brakuje wzajemnego słuchania ze zrozumieniem oraz mobilizacji do wspólnych spotkań. W związku z tym przedsiębiorcy oczekują większego wsparcia ze strony samorządów. Dodatkową przyczyną zniechęcającą do współpracy są przepisy prawno-administracyjne oraz procedury związane z uzyskaniem dotacji unijnych. Za najmniej kłopotliwe w komunikacji przedsiębiorcy uznali dotacje na rozpoczęcie działalności oraz wsparcie dla klubów biznesu. Z raportu wynika jednak, że przedsiębiorcy zdają sobie sprawę z faktu, że procedury administracyjno-prawne często nie zależą od władz lokalnych.

Ponadto, na sytuację gospodarczą, bardzo wysoki wpływ ma zaangażowanie przedsiębiorców na rzecz kształtowania warunków sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej. Przedsiębiorcy nisko oceniają zaangażowanie społeczności przedsiębiorców na rzecz kształtowania warunków działalności gospodarczej. Około 1/5 mikroprzedsiębiorców kościerskich (dla porównania – 26,5% mikroprzedsiębiorstw pomorskich) nie jest zainteresowana włączeniem się w działania na rzecz przedsiębiorstw, natomiast kolejna 1/5 z nich (podobnie firmy z województwa pomorskiego) nie odczuwa przyjaznego przyjęcia ich inicjatyw przez władze lokalne⁹⁴.

⁹² „Raport Sektor MSP na Pomorzu”.

⁹³ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

⁹⁴ „Raport Sektor MSP na Pomorzu”.

- **Ocena funkcjonowania samorządu lokalnego i oczekiwania przedsiębiorców wobec władz lokalnych w zakresie wspierania przedsiębiorczości**

Z badań⁹⁵ wynika, że przedsiębiorcy negatywnie oceniają promocję gminy przez instytucje władzy lokalnej. Tylko 26% osób wypowiadających się na ten temat wyraziło pozytywne opinie, w większości były to osoby z instytucji otoczenia biznesu.

Największe braki w obsłudze administracyjnej przedsiębiorcy zauważali w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Wskazywali również na zbyt długi czas oczekiwania na niektóre dokumenty. Z oceny własnej pracowników administracji również wynika, że czas oczekiwania na zamknięcie postępowania administracyjnego jest zbyt długi.

Ponadto, co trzeci respondent biorący udział w badaniu uważa, że wsparcie oferowane nowopowstałym przedsiębiorcom jest wystarczające. Negatywne opinie były spowodowane zwykle zbyt małą pulą pieniędzy bądź zbyt rzadkim występowaniem programów wsparcia. Przedsiębiorcy zaznaczali również, że najlepiej wydawane są pieniądze na walkę z bezrobociem. Przedsiębiorcy działający już jakiś czas na rynku zaznaczali, że zbyt trudno uzyskać fundusze z Unii Europejskiej oraz uznali, że najczęstszą formą pomocy, z której korzystają są szkolenia.

Kolejny raport⁹⁶ przedstawia także wskazane podczas badania oczekiwania przedsiębiorców wobec władz lokalnych. W opinii mikroprzedsiębiorców najważniejsze działania (ponad 60% wskazań przedsiębiorców), które powinny być podejmowane przez władze lokalne na rzecz poprawy sytuacji przedsiębiorców to:

- realizacja stałej współpracy z przedsiębiorcami i konsultowanie z nimi różnych kwestii gospodarczych i społecznych,
- rozwijanie instytucji wspierających przedsiębiorców,
- współpraca władz z przedsiębiorcami przy nawiązywaniu relacji zewnętrznych,
- poprawa infrastruktury technicznej (uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media).

Blisko połowa mikroprzedsiębiorców wskazywała również na podejmowanie takich działań zmierzających do kształtowania warunków działalności gospodarczej jak: praktyczna nauka zawodu w szkołach ponadgimnazjalnych, stworzenie lepszej oferty terenów budynków dla przedsiębiorców, zwiększenie promocji powiatu oraz stworzenie platformy współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a szkołami ponadgimnazjalnymi w powiecie.

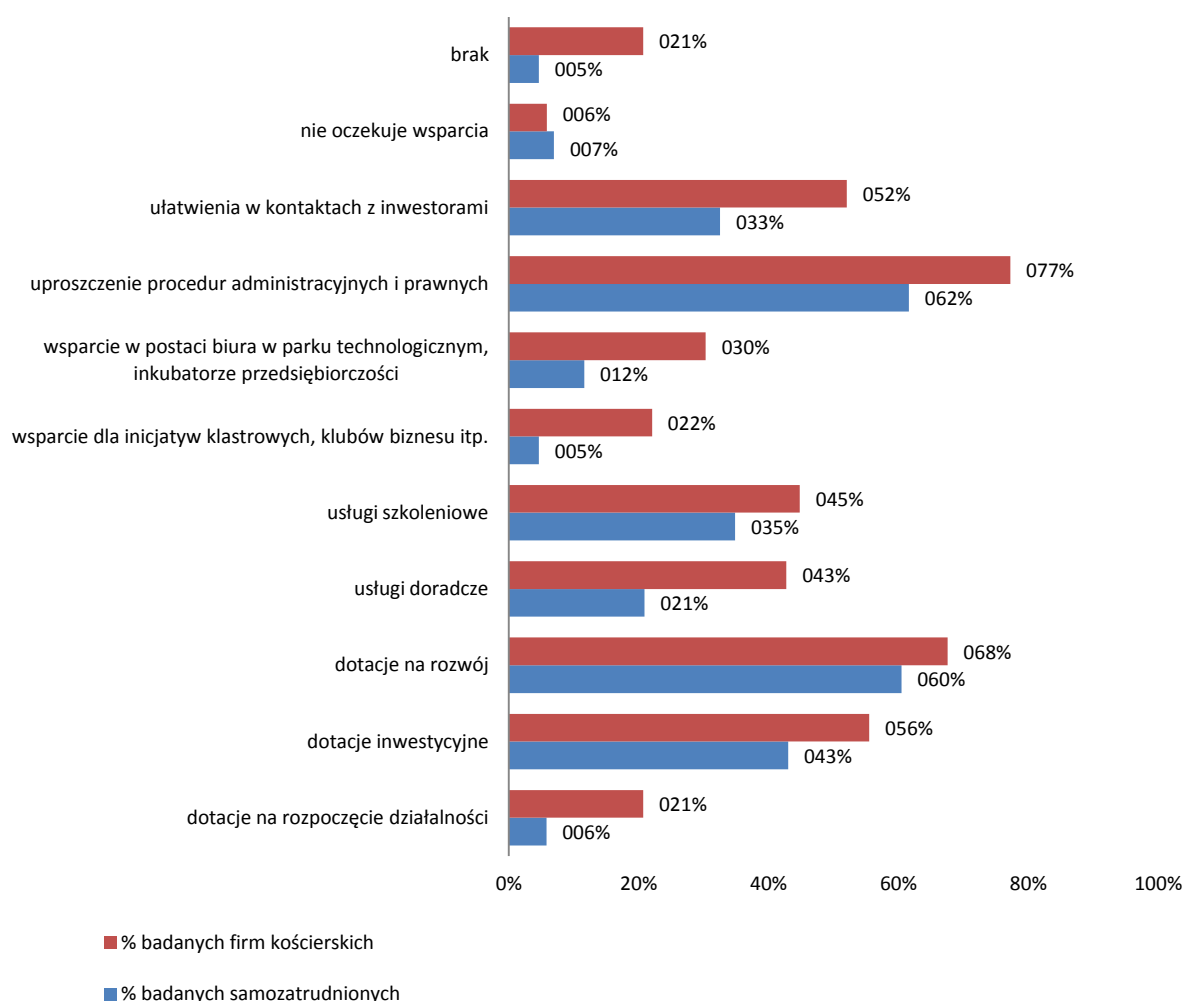
Raport wskazuje, że mikroprzedsiębiorcy kościerscy nie uważają, biurokracji związanej z prowadzeniem ich działalności gospodarczej za uciążliwą. Najbardziej uciążliwe okazują się rozliczenia podatkowe (ok. 56% wskazań), rachunkowe (ok. 42% wskazań) oraz związane z korzystaniem ze środków unijnych (ok. 30% wskazań) i sprawozdawczość ZUS (ok. 27%).

W związku z tym przedsiębiorcy oczekują większego wsparcia ze strony samorządów, choć te oczekiwania są niższe w porównaniu z całym województwem pomorskim. Zarówno dla osób samozatrudnionych, jak i dla firm kościerskich najważniejsze jest uproszczenie procedur administracyjnych i prawnych (oczekuje 65% mikroprzedsiębiorców w powiecie kościerskim i 79,5 % w całym województwie) oraz podczas ubiegania się o dotacje unijne, zaś najmniej istotne były dotacje na rozpoczęcie działalności oraz wsparcie dla klubów biznesu. Jedynie 7% samozatrudnionych i 6% firm nie oczekuje żadnego wsparcia od władz lokalnych. Szczegółowe informacje na temat rodzajów wsparcia oczekiwanego przez przedsiębiorców zaprezentowano na poniższym wykresie.

⁹⁵ „Raport Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kościerskim”.

⁹⁶ „Raport Sektor MSP na Pomorzu”.

Wykres 18. Rodzaje wsparcia oczekiwanego przez przedsiębiorców

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Raport Sektor MSP na Pomorzu”.

• Ocena działalności lokalnych instytucji wspierających postawy przedsiębiorcze młodzieży

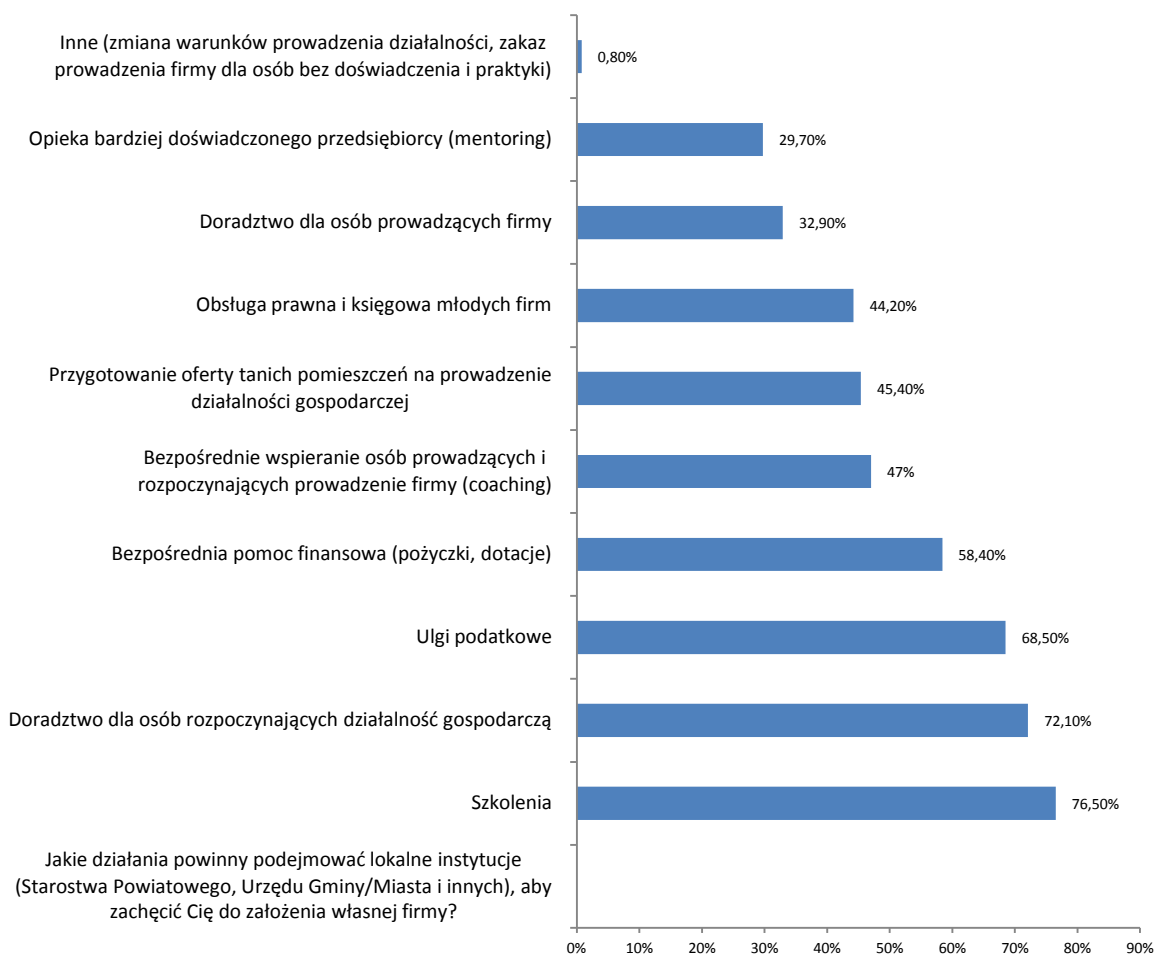
Młodzi ludzie nie wiedzą czy działania władz lokalnych mogą im pomóc w założeniu przedsiębiorstwa. Takiej odpowiedzi udzieliło 52% młodzieży⁹⁷. Wśród osób, które mają już wyrobione opinie przeważają oceny negatywne – 38% osób jest zdania, że działania lokalnych instytucji służące wspieraniu i promowaniu przedsiębiorczości nie są wystarczające. Zaledwie 9% osób uznało, że działania te są jednak wystarczające.

Co ciekawe, osoby o niższym poziomie przedsiębiorczości oceniają działania lokalnych instytucji wyżej niż ci, którzy w większym stopniu przejawiają postawy przedsiębiorcze. Może to wynikać z tego, że pierwsza grupa ze względu na brak naturalnych predyspozycji chętniej jest skłonna polegać na ofercie lokalnych instytucji niż tylko na własnych zasobach.

Z opinii młodzieży wynika, że oczekują wsparcia ze strony lokalnych instytucji głównie w zakresie organizacji szkoleń i doradztwa w zakresie rozpoczęcia działalności gospodarczej, jak również w postaci ulg podatkowych i bezpośredniej pomocy finansowej (pożyczki, dotacje). Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawiono na poniższym wykresie.

⁹⁷ „Raport Badanie postaw przedsiębiorczych młodzieży kościerskiej”.

Wykres 19. Rodzaje wsparcia oczekiwanego przez młodzież i zachęcające do założenia własnej działalności gospodarczej

Źródło: Raport Badanie postaw przedsiębiorczych młodzieży kościerskiej.

2.9 Wnioski z przeprowadzonej diagnozy

Na podstawie analizy danych zastanych oraz wyników badań określonych w rozdziale 1 opracowania, można wyciągnąć kluczowe wnioski w następujących obszarach:

- Gospodarka,
- Rynek pracy,
- Możliwości edukacyjne i szkoleniowe kadr przedsiębiorstw,
- Infrastruktura,
- Infrastruktura około biznesowa,
- Potencjał inwestycyjny,
- Potencjał turystyczny,
- Polityka samorządu wobec MŚP.

1

Gospodarka:

- Pomimo ciągłego przyrostu firm w powiecie oraz poprawy wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wskaźnik ten pozostaje na niskim poziomie.
- W powiecie zauważalny jest brak dużych firm oraz przedsiębiorstw produkcyjnych.
- Gospodarka powiatu ma znamiona typowej gospodarki peryferyjnej - charakteryzuje się nienowoczesną strukturą (duży udział sektorów tradycyjnych – przede wszystkim budownictwa i rolnictwa), o relatywnie niskiej produktywności i niewielkim udziale najnowszych technologii.
- W odróżnieniu od przedsiębiorców pomorskich, jedną z głównych motywacji przedsiębiorców kościerskich do założenia firmy, była konieczność stworzenia sobie miejsca pracy, a nie potrzeba autonomii czy realizacji marzeń.
- W porównaniu do innych powiatów, większa orientacja mikroprzedsiębiorstw z powiatu kościerskiego na rynek wojewódzki i ogólnopolski niż na rynek lokalny, mogąca świadczyć o słabości rynku wewnętrznego.
- Brak wspólnej oferty branżowej kościerskich przedsiębiorstw i ich integracji.
- W powiecie wskazywana jest niedostateczna promocja przedsiębiorczości.
- Analizując wskaźniki rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego należy zauważyć jej dużo większy rozwój w mieście Kościerzyna. W przypadku pozostałych gmin wskaźniki te są na podobnym poziomie z wybijającą się gminą miejską Kościerzyna.
- Optymistycznymi prognozami są: utrzymujące się od lat dodatnie saldo podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych, wciąż wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych oraz poprawiający się z roku na rok wskaźnik przedsiębiorczości. W ostatnim czasie w powiecie odnotowano także znaczny wzrost nakładów na inwestycje.
- Znaczny poziom wzajemnego zaufania przedsiębiorstw, które jest bardzo istotną składową kapitału społecznego i podstawą budowania współpracy.
- Atutem powiatu w jego rozwoju gospodarczym są przygotowane tereny inwestycyjne oraz współpraca wszystkich gmin w ramach Kościerskich Stref Aktywności Gospodarczej oraz powstający inkubator przedsiębiorczości.

2

Rynek pracy:

- Powiat kościerski charakteryzuje się relatywnie dobrymi wskaźnikami demograficznymi w stosunku do średniej województwa pomorskiego.
- Liczba ludności mieszkańców powiatu sukcesywnie wzrasta, na co wpływ ma przede wszystkim wysoki przyrost naturalny.
- Struktura ludności w powiecie jest korzystna – udział osób w wieku przedprodukcyjnym jest o 9 p.p. wyższy niż osób w wieku poprodukcyjnym.

- Mieszkańcy powiatu wykazują niską aktywność zawodową, co powoduje, że znaczne zasoby ludzkie pozostają niewykorzystane. Tylko 40% osób w wieku produkcyjnym pracuje w małych, średnich i dużych przedsiębiorstwach i innych instytucjach.
- Najwięcej osób pracuje w rolnictwie oraz przemyśle i budownictwie.
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto osób pracujących w małych, średnich i dużych przedsiębiorstwach i innych instytucjach jest niższe niż średnia wojewódzka o 30%.
- Największy odsetek mieszkańców powiatu posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne lub niższe oraz policealne i średnie zawodowe. Wśród osób bezrobotnych osoby z ww. wykształceniem stanowią 81% ogółu bezrobotnych.
- W powiecie występuje bardzo wysoki poziom bezrobocia (stopa bezrobocia wynosi 15,6% i jest wyższa od średniej wojewódzkiej i krajowej o 2 p.p.). Wysokie bezrobocie osiągnęło poziom, przy którym w niskim stopniu reaguje na wpływ negatywnych czynników zewnętrznych. Chłonność rynku, mierzona liczbą osób pracujących na terenie powiatu jest wielkością stabilną.
- Wśród osób bezrobotnych przeważają kobiety stanowiąc 54% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych na terenie powiatu.
- Słabością osób bezrobotnych jest często niska elastyczność w zakresie zmiany zawodu (przekwalifikowania się) i niska mobilność zawodowa. Ponad 38% uczniów chciałaby pracować w powiecie, a kolejne 30% uczniów gotowa jest na migrację do pracy w innej miejscowości województwa pomorskiego. Z kolei co piąty uczeń skłania się do emigracji zarobkowej za granicę.
- Młodzież kościerska pesymistycznie ocenia swoje szanse na podjęcie pracy w wymarzonej zawodzie na terenie powiatu. Tylko 17% osób uważa, że będzie miała taką możliwość, a 54% osób ocenia swoje szanse jako małe i bardzo małe.
- Bardzo liczna grupa młodzieży, zwłaszcza o wysokich aspiracjach edukacyjnych i zawodowych, liczy się z koniecznością migracji w poszukiwaniu zatrudnienia. Prawdopodobnie traktują oni plan migracyjny jako pierwszorzędny, a dopiero w drugiej kolejności będą rozważać możliwość prowadzenia własnej firmy. Tylko 28% uczniów deklaruje założenie własnej działalności gospodarczej, natomiast kolejne 30% uczniów rozważa taką możliwość w przypadku niepowodzenia realizacji planów zawodowych.
- Odzwierciedleniem ogólnej oceny lokalnego rynku pracy jest negatywna ocena szans młodzieży na zrealizowanie swoich planów zawodowych. Aż 67,2% badanych uczniów ma poczucie zagrożenia bezrobociem. Czynnikiem wymuszającym podjęcie decyzji o założeniu własnej firmy jest negatywna ocena lokalnego rynku pracy i ograniczona chłonność regionalnego rynku pracy. Obawa przed bezrobociem może zachęcać młodzież do zapewnienia sobie samemu źródeł utrzymania.
- Stagnacja gospodarcza, problemy na rynku pracy i wysokie bezrobocie przekładają się na ujemne saldo migracji – obserwuje się emigrację zarobkową poza teren powiatu, zwłaszcza do Trójmiasta. Stanowi to sygnał zwiastujący potencjalny drenaż intelektualny powiatu (emigracja głównie osób wykształconych).

- Zdecydowana większość (85% osób) młodzieży planuje kontynuowanie nauki, w tym 31% na uczelni wyższej. Osoby, które biorą pod uwagę założenie działalności gospodarczej w przyszłości, w większym stopniu planują kontynuowanie nauki.
- Istotne znaczenie przy podjęciu decyzji o utworzeniu przedsiębiorstwa ma ocena własnych umiejętności i wiedza na temat prowadzenia firmy. Im wyższa ocena własnych predyspozycji i kompetencji, tym większa chęć otwarcia przedsiębiorstwa.
- Na terenie powiatu istnieje dobra sieć szkół ponadgimnazjalnych, która prezentuje dość dobrą ofertę zawodową w stosunku do oferty innych powiatów. Atutem szkół publicznych jest relatywnie wysoki poziom kształcenia w porównaniu z innymi szkołami z województwa pomorskiego (w tym Technikum nr 2 w PZS nr 2 w Kościerzynie – 2 miejsce w Rankingu Szkół Ponadgimnazjalnych Rzeczypospolitej oraz Perspektyw).
- Szkoły w odpowiedzi na zainteresowanie przyszłych uczniów i ich rodziców, nadal kształcą w zawodach nadwyżkowych (ok. 1/3 oferty zasadniczych szkół zawodowych), co wynika z niewystarczającej świadomości społecznej bieżących potrzeb rynku pracy oraz brak szeroko publikowanych i nagłaśnianych lokalnie prognoz dotyczących perspektywicznych kierunków kształcenia w województwie.
- Na obszarze powiatu działalność prowadzą 3 szkoły wyższe oferujące naukę głównie na kierunkach humanistycznych (zawody nadwyżkowe). Na terenie województwa pomorskiego bogatą ofertę kształcenia oferują uczelnie państwowe i niepubliczne, głównie w Trójmieście.
- W opinii 3 z 15 respondentów badania zasoby ludzkie powiatu są dostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy. Mieszkańcy powiatu negatywnie oceniają dotychczasowe działania przedsiębiorców w zakresie podnoszenia kwalifikacji swoich pracowników.
- Wykształcenie odgrywa ogromną rolę przy podejmowaniu decyzji dotyczących podjęcia własnej działalności gospodarczej. Większa wiedza ekonomiczna i umiejętności dotyczące prowadzenia biznesu mają pozytywny wpływ na skłonność do pracy na własny rachunek.
- W opinii uczniów szkoła ma mały i bardzo mały (42% osób) wpływ na kształtowanie postaw i zachowań przedsiębiorczych – jedynie ok. 16% osób uważa ten wpływ za duży i bardzo duży. Ponadto szkoła nie jest dla badanych uczniów głównym źródłem wiedzy ani o rynku pracy, ani o prowadzeniu firmy (ze szkoły takie informacje czerpie tylko 11,6% i 20,8% uczniów). Młodzież czerpie wiedzę o prowadzeniu własnej firmy w szkole głównie z lekcji przedsiębiorczości i na innych przedmiotach (podstawowa i teoretyczna wiedza ekonomiczna wiedza teoretyczna) lub na praktykach zawodowych. Młode osoby znajdują informacje o prowadzeniu firmy (ok. 58,3%) oraz rynku pracy (64,8%) głównie poza szkołą (np. prasa, internet, rodzina, znajomi).
- Młodzież kościerską charakteryzuje umiarkowany poziom postaw przedsiębiorczych. Młodzież pozytywnie ocenia swoje predyspozycje do prowadzenia firmy – ok. 62% osób deklaruje, że ich umiejętności i talenty oraz 36% osób, że ich wiedza są odpowiednie do takiej aktywności. Osoby, które mają bezpośredni kontakt z przedsiębiorcami oceniają lepiej swoje własne umiejętności i talenty niż pozostali uczniowie - odpowiednio 63,4% i 54,5%. Jednocześnie wyżej oceniają swoją wiedzę (odpowiednio 38,4% i 22,1%).
- Bodźcem do kształtowania postaw przedsiębiorczych młodzieży jest m.in. styczność z przedsiębiorcami. Młodzież, która ma styczność z przedsiębiorcami (ok. 83,5%) nieco

częściej niż pozostałe osoby wyraża chęć założenia własnej firmy oraz posiada bardziej zdecydowane poglądy na ten temat (odpowiednio 59,7% i 53,2%). Większe znaczenie odgrywa tutaj styczność z przedsiębiorcami w najbliższym otoczeniu - rodzice, rodzeństwo, przyjaciele lub znajomi.

- Zaledwie 11% uczniów uważa, że warunki do rozwoju przedsiębiorczości w powiecie są dobre lub bardzo dobre (41,6% uważa, że są złe lub bardzo złe). Nisko oceniony został poziom infrastruktury technicznej oraz polityka podatkowa. Natomiast czynnikami wpływającymi na poprawę warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w powiecie są: siła nabywcza mieszkańców, ogólny rozwój powiatu, potencjał mieszkańców, działalność instytucji otoczenia biznesu oraz rozwój inwestycji zagranicznych i krajowych.

4

Infrastruktura:

- Stan infrastruktury drogowej i komunikacyjnej wymaga natychmiastowej poprawy.
- Stopień zwodociągowania powiatu kościerskiego wynosi jedynie 77,3%. Jest to najniższy wskaźnik spośród wszystkich powiatów województwa pomorskiego.
- Poziom skanalizowania powiatu również jest bardzo niski i wynosi 59,4%, co znacznie odbiega od średniej dla województwa, która wynosi 77,2%.
- Niski stopień uzbrojenia w sieć wodno-kanalizacyjną powiatu kościerskiego ewidentnie negatywnie wpływa na atrakcyjność inwestycyjną.
- Zauważa się wzrost zainteresowania energią odnawialną wśród mieszkańców powiatu, głównie w postaci instalacji solarnych, które montowane są zarówno na obiektach użyteczności publicznej, jak i na budynkach prywatnych.
- Powiat jest zgazyfikowany w minimalnym stopniu. Jedynie 1,1% mieszkańców powiatu korzysta z sieci gazowej. Na tle pozostałych powiatów województwa pomorskiego, powiat kościerski klasyfikuje się na ostatnim miejscu pod kątem dostępu do sieci gazowej.
- Na terenie powiatu występuje niedostateczna gęstość sieci Internetu szerokopasmowego.
- W zakresie ochrony zdrowia, potrzeby mieszkańców powiatu są zaspokajane przez Szpital Specjalistyczny w Kościerzynie.
- Powiat posiada rozwiniętą infrastrukturę kulturalną i sportową, co wpływa pozytywnie i stymulująco na rozwój przedsiębiorczości powiatu.

5

Infrastruktura okołobiznesowa:

- Na terenie powiatu funkcjonują dwa rodzaje instytucji wspierania biznesu: ośrodki przedsiębiorczości i instytucje finansowe. Działalność instytucji wspierających biznes stwarza przedsiębiorcom szanse na rozwijanie własnych firm poprzez dostęp do kapitału i wiedzy i tym samym wpływa pozytywnie na kształtowanie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości w powiecie.
- Mikro i mali przedsiębiorcy nie angażują się w działania mające na celu utworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz mają bardzo niską wiedzę na temat instytucji, które oferują pomoc w różnych aspektach działalności gospodarczej. Pomimo funkcjonowania na terenie powiatu kilku instytucji, które mogą wspomóc przedsiębiorców m.in. poprzez udzielanie porad prawnych, pomoc w pozyskiwaniu funduszy

na rozpoczęcie lub rozwój działalności, większość przedsiębiorców nie zna instytucji otoczenia biznesu. Przedsiębiorcy są niedoinformowani o działalności tych instytucji, co również negatywnie wpływa na ich wizerunek.

- Co trzecia osoba w szkole ponadgimnazjalnej uważa, że posiada odpowiednie cechy, aby prowadzić własną działalność gospodarczą oraz wykazuje się zainteresowaniem odnośnie kształcenia w tym zakresie.
- Bardzo ważnymi czynnikami wpływającymi na decyzję o założeniu własnego biznesu są dla młodzieży różne korzystne rozwiązania finansowe, takie jak ulgi podatkowe czy dotacje, lecz połowa z nich nie wie czy instytucje finansowe są w stanie udzielić im takiego wsparcia.

6

• **Potencjał inwestycyjny:**

- Niższy stan wyposażenia w podstawową infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizacja, gaz, infrastruktura telekomunikacyjna).
- Niski stopień jakości dróg.
- Mimo pełnienia przez miasto Kościerzyna ważnego węzła komunikacyjnego i transportowego w środkowej części województwa pomorskiego, położenie powiatu należy uznać za umiarkowanie korzystne (korytarze transportowe drugorzędne w skali województwa, pewna odległość od autostrady, Trójmiasta, lotniska).
- Przygotowana, wspólna oferta terenów inwestycyjnych znacząco wpływa na potencjał inwestycyjny.
- Oferowane tereny inwestycyjne w znacznej większości nieuzbrojone i w części położone na obszarach chronionych.
- Duże walory powiatu – warunki naturalne (przyrodnicze i krajobrazowe) w tym wypadku stają się jego istotną barierą.
- Duża świadomość potrzeby wspólnych działań na rzecz lokalnego rozwoju gospodarczego i zwiększania potencjału inwestycyjnego, w tym m.in. wspólna oferta terenów inwestycyjnych, polityka podatkowa, promocja gospodarcza (Kościerskie Partnerstwo na Rzecz Rozwoju Społeczno-Gospodarczego, Kościerskie Strefy Aktywności Gospodarczej).

7

• **Potencjał turystyczny:**

- Obszar powiatu ze względu na posiadane zasoby przyrodnicze i kulturowe posiada niemal na całym terenie bardzo wysoki potencjał do większego rozwoju turystyki.
- Rozbudowana baza noclegowa wraz z gospodarstwami agroturystycznymi - w porównaniu z innymi powiatami Kaszub (poza nadmorskimi) liczba miejsc noclegowych i udzielonych noclegów jest największa.
- Powiat kościerski został uznany jednym z trzech powiatów w województwie pomorskim (oprócz puckiego i lęborskiego) o najkorzystniejszych uwarunkowaniach rozwoju turystyki wiejskiej.
- Wskazuje się, że branża turystyczna jest jedną z najbardziej przyszłościowych w powiecie a zawody z nią związane należą do tych zawodów, które będą potrzebne w przyszłości.
- Istotną barierą w rozwoju branży turystycznej w powiecie kościerskim jest jej dotychczasowa znaczna sezonowość (tylko 26,2% dostępnych miejsc noclegowych jest oferowana całorocznie).

- Pomimo pozytywnej oceny rozwoju infrastruktury turystycznej wskazuje się na jej wciąż w znacznym stopniu niedoinwestowanie.
- Wykazywana jest potrzeba podwyższania standardu i rozszerzania oferty oferowanych usług turystycznych (możliwość wypożyczenia sprzętu rekreacyjnego, produkty lokalne, kuchnia regionalna oparta na własnych produktach, dodatkowe atrakcje).
- Brak lokalnej strategii rozwoju turystyki.
- Widoczny jest brak wypracowanej wspólnej marki, wspólnej oferty turystycznej oraz wspólnych działań na rzecz promocji turystyki zarówno ze strony władz lokalnych jak i funkcjonujących w powiecie podmiotów z branży turystycznej.
- Niski stopień integracji podmiotów z branży turystycznej.
- Niedostateczne działania informacyjne i szkoleniowe skierowane do kwaterodawców, gospodarstw agroturystycznych dotyczące potrzeb poszerzania oferty oraz nowych nurtów zachodzących z turystyce wiejskiej.
- Postuluje się większe wykorzystanie kultury kaszubskiej stanowiącej wielką wartość powiatu kościerskiego.
- Problemem jest wysokie zanieczyszczenie powietrza w mieście Kościerzyna, w szczególności w kontekście badania warunków do rozwoju w tym mieście funkcji uzdrowiskowej.
- Dostrzega się szansę zorientowania działań na pozyskanie turystów z kierunku południowego – województwo kujawsko-pomorskie.

8

• Polityka samorządu wobec MŚP:

- Przedsiębiorcy kościerscy określają wzajemną współpracę z samorządem lokalnym na średnim poziomie, a relacje z pracownikami administracji lokalnej jako poprawne. Około 40% badanych dobrze ocenia wzajemną współpracę z samorządem. Najwyżej przedsiębiorcy oceniają swoje relacje z pracownikami banków, urzędu skarbowego, urzędu pracy i ZUS, natomiast - najgorzej z pracownikami urzędów miast/gmin i ZUS.
- Błędem komunikacyjnym przedsiębiorców z samorządem lokalnym jest brak wzajemnego słuchania ze zrozumieniem oraz mobilizacji do wspólnych spotkań. Dodatkową przyczyną zniechęcającą do współpracy są przepisy prawno-administracyjne oraz procedury związane z uzyskaniem dotacji unijnych.
- Przedsiębiorcy niekorzystnie oceniają troskę władz lokalnych o ich rozwój. Jedynie, co trzeci z nich odczuwa taką troskę, utożsamiając ją przede wszystkim ze stworzeniem sprzyjającego klimatu dla działalności przedsiębiorców.
- Wiele gmin wykazuje braki w organizacji wsparcia dla rozwoju przedsiębiorstw. Należą do nich: słaba promocja gminy, zbyt długie terminy postępowań administracyjnych, zbyt mała ilość programów wsparcia finansowego przedsiębiorców oraz brak osób w urzędach zajmujących się rozwojem przedsiębiorczości.
- Przedsiębiorcy nisko oceniają zaangażowanie społeczności przedsiębiorców na rzecz kształtowania warunków działalności gospodarczej. Około 1/5 mikroprzedsiębiorców kościerskich nie jest zainteresowana włączeniem się w działania na rzecz przedsiębiorstw, natomiast kolejna 1/5 z nich nie odczuwa przyjaznego przyjęcia ich inicjatyw przez władze lokalne.
- Większość przedsiębiorców oczekuje wsparcia ze strony samorządów (tylko ok. 6,5% przedsiębiorców nie oczekuje żadnego wsparcia od władz lokalnych). W opinii

mikroprzedsiębiorców najważniejsze działania, które powinny być podejmowane przez władze lokalne na rzecz poprawy sytuacji przedsiębiorców to:

- realizacja stałej współpracy z przedsiębiorcami w sprawach gospodarczych i społecznych,
 - rozwijanie instytucji wspierających przedsiębiorców,
 - współpraca władz z przedsiębiorcami przy nawiązywaniu relacji zewnętrznych,
 - poprawa infrastruktury technicznej (uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media),
 - uproszczenie procedur administracyjnych i prawnych, w tym związanych z dotacjami unijnymi.
- W opinii młodzieży działania lokalnych instytucji służące wspieraniu i promowaniu przedsiębiorczości nie są wystarczające (35% wskazań), a tylko 9% uznaje je za odpowiednie. Młode osoby oczekują wsparcia ze strony lokalnych instytucji głównie w zakresie organizacji szkoleń i doradztwa w zakresie rozpoczęcia działalności gospodarczej, jak również w postaci ulg podatkowych i bezpośredniej pomocy finansowej (pożyczki, dotacje).

2.10 Analiza SWOT

W celu usystematyzowania wyników diagnozy sytuacji w powiecie kościerskim posłużono się analizą SWOT. Technika ta polega na uporządkowaniu informacji dotyczących czynników strategicznych zewnętrznych i wewnętrznych wpływających na sytuację powiatu kościerskiego. Wykazano mocne strony i szanse, czyli wszystko to, co stanowi atut powiatu w zakresie przedsiębiorczości oraz stwarza szansę na jej rozwój oraz słabe strony i zagrożenia, czyli słabości powiatu i niebezpieczeństwo zaistnienia niekorzystnej zmiany w tym zakresie.

Pełna analiza SWOT powiatu kościerskiego w zakresie przedsiębiorczości została opracowana na podstawie badań metodą desk research i analizy stanu istniejącego powiatu, jak również spotkań warsztatowych i konsultacji społecznych z interesariuszami. Została ona zaprezentowana w poniższej tabeli.

Tabela 16. Analiza SWOT powiatu kościerskiego w sferze przedsiębiorczości

Rodzaj cechy	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
CECHY WEWNĘTRZNE	• położenie w centrum regionu, bliskość Trójmiasta, dostępność drogi krajowej nr 20, bliskość autostrady A1 • walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji, • dziedzictwo kulturowe (kultura kaszubska, produkty lokalne) • dodatni przyrost naturalny zapewniający stabilność demograficzną, duże zasoby siły roboczej • względnie młode społeczeństwo na tle województwa pomorskiego • silna tożsamość i więź regionalna sprzyjająca podejmowaniu wspólnych	• słaba dostępność drogowa (niska jakość stanu technicznego infrastruktury drogowej, brak obwodnicy Kościerzyny) i komunikacyjna (niewystarczający poziom połączeń pomiędzy gminami powiatu) • ujemne saldo migracji • niski wskaźnik przedsiębiorczości • mała liczba dużych zakładów pracy i przedsiębiorstw produkcyjnych • niewystarczająca liczba miejsc pracy w powiecie • wysokie bezrobocie, w szczególności wśród osób młodych

	inicjatyw • duży odsetek mikroprzedsiębiorstw i firm rodzinnych, przede wszystkim firm budowlanych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw • dobrze działające firmy usługowe, w tym w zakresie świadczenia usług finansowych • przyłączenie części Gminy Liniewo do Pomorskiej Strefy Ekonomicznej • opracowana oferta inwestycyjna powiatu (tereny produkcyjno-usługowe, usługowe, budownictwa mieszkaniowego, letniskowego i inne) • zrealizowane inwestycje w okresie programowania 2007-2013, w szczególności w gospodarkę wodno-ściekową, infrastrukturę turystyczną • dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna (basen, kino, hale i boiska sportowe, orliki) • posiadanie Szpitala Specjalistycznego w Kościerzynie • funkcjonowanie Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Lubaniu	• nieduży lokalny rynek zbytu • niska mobilność zawodowa • niedostateczne zaplecze praktycznej nauki zawodu • niewystarczające poradnictwo i doradztwo zawodowe głównie w szkołach gimnazjalnych • niewielkie możliwości nabycia doświadczenia zawodowego w trakcie nauki w szkołach ponadgimnazjalnych • wykształcenie mieszkańców nieodpowiadające na potrzeby rynku pracy, duża liczba osób bez kwalifikacji zawodowych i bez doświadczenia zawodowego • typowa gospodarka peryferyjna o nienowoczesnej strukturze • niewystarczająca promocja turystyczna i inwestycyjna powiatu, • brak polityki rozwoju turystyki i niepełne wykorzystanie posiadanych zasobów turystycznych • słabo wykorzystany potencjał sektora rolno-spożywczego, w szczególności w zakresie produkcji niskotowarowej związanej ze zdrową żywnością, • niewystarczająca współpraca samorządów lokalnych w zakresie polityki rozwoju gospodarczego obszaru pomiędzy samorządami • niewystarczająca współpraca pomiędzy administracją, a przedsiębiorcami • niska świadomość partnerstwa publiczno-prywatnego • niska świadomość odnośnie społecznej odpowiedzialności biznesu • słaba znajomość działalności instytucji otoczenia biznesu • brak strategicznego inwestora gospodarczego • niewystarczający zakres zachęt podatkowych dla potencjalnych inwestorów • niedostatek atrakcyjnych terenów dla inwestorów zewnętrznych • zanieczyszczenie powietrza w mieście Kościerzyna • niska dostępność do szybkiego internetu na obszarach wiejskich
--	---	---

	SZANSE	ZAGROŻENIA
CECHY ZEWNĘTRZNE	- poprawa infrastruktury transportowej (węzeł transportowy Kościerzyna, budowa obwodnicy Kościerzyny, Kaszubska Kolej Metropolitalna, właściwy stan dróg dojazdowych do autostrady A1) - wykorzystanie dużego potencjału ludzkiego – aktywizacja osób młodych, wsparcie rozwoju przedsiębiorczości - dostępność i możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym z funduszy unijnych na rozwój przedsiębiorczości - aktywna działalność instytucji otoczenia biznesu, w tym utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości - utworzenie Kościerskiej Strefy Aktywności Gospodarczej, w tym planowane uzbrojenie terenów pod inwestycje - zacieśnianie współpracy z przedsiębiorcami i sąsiednimi samorządami - stworzenie systemu zachęt dla inwestorów - tworzenie lokalnych sieci przedsiębiorców - pozyskanie inwestorów zewnętrznych - zagospodarowanie niewykorzystanych terenów pod niewielki przemysł - realizacja zadań w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego - duży rynek zbytu Aglomeracji Trójmiejskiej dla branży budowlanej, meblarskiej i turystycznej - rozwój usług turystycznych i infrastruktury turystycznej - stworzenie zintegrowanej oferty turystycznej oraz promocja turystyczna i inwestycyjna regionu - realizacja zintegrowanych inwestycji turystycznych i gospodarczych w ramach obszaru funkcjonalnego - poprawa poziomu kształcenia i rozwój szkolnictwa ponadgimnazjalnego zgodnie z potrzebami rynku pracy - możliwość podwyższenia kwalifikacji zawodowych i uzyskiwania stosownych uprawnień w ramach kształcenia ustawicznego dorosłych, szkoleń i kursów - utworzenie „inkubatora kuchennego” i promocja produktu lokalnego	- emigracja specjalistów i osób młodych - niestabilność przepisów prawnych i podatkowych - kryzys ekonomiczny w Europie lub na świecie - zubożenie społeczeństwa - peryferyjne traktowanie powiatu przez samorząd województwa jako obszaru nie wchodzącego w skład Gdańskiego Obszaru Metropolitalnego - marginalizacja miasta Kościerzyny jako ośrodka administracyjnego - niskie zainteresowanie inwestorów zewnętrznymi inwestycjami w powiecie - konkurencyjne oferty gospodarcze z Azji

	• utworzenie uzdrowiska w Kościerzynie • ograniczenie niskiej emisji i poprawa stanu powietrza w mieście Kościerzyna • rosnący popyt na produkty ekologiczne, regionalne i produkty lokalne • poprawa polityki lokalnej na rzecz zatrudnienia • możliwość rozwoju oferty opartej o lecznictwo i rehabilitację, w szczególności opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi	
--	---	--

Źródło: opracowanie własne.

3. Obszary problemowe

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT zdiagnozowano obszary problemowe w zakresie przedsiębiorczości w powiecie kościerskim. Szczegółowy podział zidentyfikowanych problemów w następujących sferach: infrastruktura, polityka rozwoju i promocja zasobów powiatu, gospodarka i rynek pracy i edukacja przedstawiono poniżej.

PROBLEM NADRZĘDNY:

NIEWYSTARCZAJĄCE WARUNKI DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I WZROSTU AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ LUDNOŚCI W POWIECIE KOŚCIERSKIM

Problemy w poszczególnych sferach:

Sfera 1. Infrastruktura

Problem główny:

NIEDOSTATECZNY STAN INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Problemy szczegółowe:

- słaba dostępność transportowa (m.in. niska jakość stanu technicznego infrastruktury drogowej, brak obwodnicy Kościerzyny)
- słaba dostępność komunikacyjna (niewystarczający poziom połączeń pomiędzy gminami powiatu, niewystarczające połączenia kolejowe)
- niska dostępność do szybkiego internetu na obszarach wiejskich
- braki w niektórych elementach infrastruktury technicznej

Sfera 2. Polityka rozwoju i promocja zasobów powiatu

Problem główny:

MAŁO EFEKTYWNA POLITYKA ROZWOJU I PROMOCJI ZASOBÓW POWIATU

Problemy szczegółowe:

- niewystarczająca współpraca i dialog pomiędzy administracją, a przedsiębiorcami
- niewystarczająca współpraca samorządów lokalnych w zakresie polityki rozwoju gospodarczego obszaru pomiędzy samorządami
- niewystarczająca promocja turystyczna i inwestycyjna powiatu
- niedostatek atrakcyjnych terenów dla inwestorów zewnętrznych
- niska świadomość partnerstwa publiczno-prywatnego
- brak polityki rozwoju turystyki i niepełne wykorzystanie posiadanych zasobów turystycznych
- zanieczyszczenie powietrza w mieście Kościerzyna

Sfera 3. Gospodarka i rynek pracy

Problem główny:

NISKI POZIOM ROZWOJU GOSPODARCZEGO I LOKALNEGO RYNKU PRACY

Problemy szczegółowe:

- typowa gospodarka peryferyjna o nienowoczesnej strukturze
- mała liczba dużych zakładów pracy i przedsiębiorstw produkcyjnych
- brak strategicznego inwestora gospodarczego
- wysokie bezrobocie, w szczególności wśród osób młodych
- niewystarczająca liczba miejsc pracy w powiecie
- niski wskaźnik przedsiębiorczości
- niska promocja postaw przedsiębiorczych
- słaba znajomość działalności instytucji otoczenia biznesu
- niewystarczające wsparcie instytucji otoczenia biznesu i JST w zakresie możliwości pozyskania środków zewnętrznych
- słabo wykorzystany potencjał sektora rolno-spożywczego, w szczególności w zakresie produkcji niskotowarowej związanej ze zdrową żywnością,
- niewystarczający zakres zachęt podatkowych dla potencjalnych inwestorów
- niska świadomość odnośnie społecznej odpowiedzialności biznesu
- niska mobilność zawodowa

Sfera 4. Edukacja

Problem główny:

NIEADEKWATNA DO POTRZEB RYNKU PRACY OFERTA EDUKACYJNA

Problemy szczegółowe:

- wykształcenie mieszkańców nieodpowiadające na potrzeby rynku pracy, duża liczba osób bez kwalifikacji zawodowych i bez doświadczenia zawodowego
- niewystarczające poradnictwo i doradztwo zawodowe głównie w szkołach gimnazjalnych
- niewielkie możliwości nabycia doświadczenia zawodowego w trakcie nauki w szkołach ponadgimnazjalnych, w szczególności brak powiązania nauczania teoretycznego z praktyką
- niedostateczne zaplecze praktycznej nauki zawodu
- emigracja specjalistów i osób młodych

4. Misja i wizja strategii

Przeprowadzona wcześniej diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej powiatu oraz przeprowadzone konsultacje społeczne, stanowią podstawę sformułowania wizji rozwojowej powiatu kościerskiego.

Tworząc wizję obszaru należy określić, jakie cechy powinny go w przyszłości charakteryzować, co jest bardzo istotne z punktu widzenia formułowania celów rozwoju i kierunków podejmowanych działań. Cele rozwoju oraz konkretne przedsięwzięcia związane z ich realizacją, powinny prowadzić do osiągnięcia określonego stanu powiatu, uznanego przez jej społeczność za pożądany i atrakcyjny.

Ze względu na cel nadrzędny jakim jest rozwój przedsiębiorczości w powiecie z wykorzystaniem istniejącego potencjału gospodarczego, infrastrukturalnego i ludzkiego, sformułowano następującą wizję rozwoju przedsiębiorczości powiatu:

**PRZEDSIĘBIORCZY POWIAT KOŚCIERSKI
PRĘŻNY GOSPODARCZO OBSZAR, PRZYJAZNY DLA PRZEDSIĘBIORCÓW I INWESTORÓW, Z
NOWOCZESNĄ INFRASTRUKTURĄ, DYNAMICZNIE ROZWIJAJĄCY SIĘ W OPARCIU O LOKALNY
KAPITAŁ SPOŁECZNY, ŚRODOWISKO NATURALNE I DZIEDZICTWO KULTUROWE ORAZ DZIĘKI
UMIEJĘTNOŚCI EFEKTYWNEJ WSPÓŁPRACY I DOBREJ KOMUNIKACJI SEKTORA PRZEDSIĘBIORCÓW,
PUBLICZNEGO I SPOŁECZNEGO**

Następnym krokiem było ustalenie misji powiatu, która wyraża ideę i ogólny kierunek jego rozwoju oraz określa główne pole działalności.

W okresie do 2020 roku misja powiatu jest zatem następująca:

**POWIAT KOŚCIERSKI – OBSZAR ZAPEWNIAJĄCY SZANSĘ DLA DYNAMICZNEGO ROZWOJU
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – TU WARTO INWESTOWAĆ, DZIAŁAĆ I ŻYĆ**

5. Cele rozwoju oraz proponowane kierunki działań

Cele powiatu kościerskiego sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości zostały określone w czterech sferach: infrastruktura, polityka rozwoju i promocja zasobów powiatu, gospodarka i rynek pracy i edukacja. Ponadto dla realizacji przyjętych celów zaproponowano kierunki działań, które wspierają ich osiągnięcie. Szczegółowe zestawienie celów i kierunków działań przedstawiono poniżej.

CEL STRATEGICZNY:

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POWIECIE KOŚCIERSKIM Z WYKORZYSTANIEM ISTNIEJĄCEGO POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO, INFRASTRUKTURALNEGO I LUDZKIEGO

Sfera 1. Infrastruktura

Cel operacyjny:

POPRAWA STANU I ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Kierunki działań:

- budowa/modernizacja i remont dróg powiatowych i gminnych,
- poprawa dostępności do infrastruktury transportowej o znaczeniu regionalnym i krajowym
 - powiązanie infrastrukturą najważniejszych ośrodków miejskich z Trójmiastem, a także miast powiatowych z ośrodkami gminnymi
 - utrzymanie dobrej jakości infrastruktury transportowej
 - poprawa bezpieczeństwa,
- przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu
 - zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu,
- rozbudowa infrastruktury technicznej, w tym sieci wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, gazowej
 - zapewnienie możliwości podłączenia do sieci;

Sfera 2. Polityka rozwoju i promocja zasobów powiatu

Cel operacyjny:

STWORZENIE ZINTEGROWANEJ POLITYKI ROZWOJU I PROMOCJI ZASOBÓW POWIATU

Kierunki działań:

- zacieśnienie i rozwój współpracy samorządów lokalnych powiatu na rzecz polityki rozwoju gospodarczego,
- zapewnienie stałej współpracy i dialogu między administracją a przedsiębiorstwami w celu tworzenia optymalnych warunków rozwoju przedsiębiorczości
 - uproszczenie procedur administracyjnych

- stworzenie dobrego klimatu do rozwoju przedsiębiorczości poprzez m.in. organizację cyklicznych spotkań z udziałem przedstawicieli władz, przedsiębiorców i instytucji otoczenia biznesu,
- wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu
 - promocja inwestycyjna powiatu,
 - kompleksowa obsługa projektów inwestycyjnych,
 - inicjowanie przedsięwzięć na rzecz zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej powiatu, m.in. tworzenie stref aktywności gospodarczej, uzbrojenie terenu pod inwestycje, organizacja wydarzeń o charakterze gospodarczym
 - wprowadzenie zachęt podatkowych i przyjaznej polityki podatkowej,
- stworzenie i wdrożenie lokalnej strategii rozwoju turystyki
 - stworzenie wspólnej marki dla powiatu
 - opracowanie i promocja kompleksowej, rozpoznawalnej oferty turystycznej opartej na charakterystycznych walorach dziedzictwa kulturowego
 - stworzenie nowych i promocja istniejących lokalnych produktów kulturowych i turystycznych,
- aktywizacja społeczna i gospodarcza obszarów mniej rozwiniętych
 - wspieranie integracji społeczno-zawodowej mieszkańców
 - rewitalizacja i modernizacja istniejącej zabudowy oraz jej dostosowanie do funkcji społecznych, gospodarczych, rekreacyjnych, kulturalnych i edukacyjnych
 - zagospodarowanie przestrzeni publicznych,
- rozwój i promocja partnerstwa publiczno-prywatnego,
- cyfryzacja urzędów (e-urząd),
- tworzenie i wdrażanie programów ochrony środowiska, w tym plany gospodarki niskoemisyjnej;

Sfera 3. Gospodarka i rynek pracy

Cel operacyjny:

ROZWÓJ GOSPODARKI I LOKALNEGO RYNKU PRACY

Kierunki działań:

- wzrost zatrudnienia
 - aktywizacja zawodowa osób biernych zawodowo, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (programy aktywizacji społecznej, zawodowej, zdrowotnej i edukacyjnej, w tym m.in. rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych, wsparcie psychologiczno-doradcze, staże, praktyki zawodowe, subsydiowane miejsca pracy, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawców, zdobywanie nowych umiejętności, podnoszenie lub zmiana kwalifikacji zawodowych),
- wzrost liczby przedsiębiorstw, w tym inwestujących w rozwiązania innowacyjne i TIK

- stworzenie systemu doradztwa i szkoleń dla przedsiębiorców, w tym możliwości dofinansowania działalności gospodarczej
- utworzenie i rozwój lokalnych sieci przedsiębiorców i wsparcie przy opracowaniu wspólnej strategii marketingowej
- promocja klastrów (tworzenie wspólnej oferty, wspólna promocja),
- poprawa efektywności i jakości działania instytucji otoczenia biznesu (prawne, finansowe)
 - zwiększenie oddziaływania w zakresie poradnictwa dla przedsiębiorców i osób chcących założyć działalność gospodarczą, w tym poradnictwa prawnego,
 - szeroka promocja oferty finansowej,
- wzmocnienie potencjału sektora rolno-spożywczego, w szczególności w zakresie przetwórstwa i produkcji zdrowej żywności,
- promocja postaw przedsiębiorczych i zakładania własnej działalności gospodarczej (np. spotkania z przedsiębiorcami, promocja dobrych praktyk biznesowych, targi przedsiębiorczości),
- zwiększenie ilości i wzrost zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej
 - promocja ekonomii społecznej
 - wsparcie istniejących podmiotów ekonomii społecznej służące ich profesjonalizacji, stymulowanie powstawania nowych podmiotów, m.in. poprzez wspieranie tworzenia/utrzymania miejsc pracy, zapewnienie dostępu do usług prawnych, księgowych, marketingowych, doradztwo, w tym doradztwo biznesowe, szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej, wsparcie inwestycyjne, a także usługi wspierające rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz ekonomii społecznej oraz promocję ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej,
- wzrost mobilności mieszkańców w skali powiatu i regionu poprzez transport zbiorowy
 - usprawnienie połączeń drogowych między gminami powiatu ośrodkami miejskimi, a także między nimi a Trójmiastem,
- ułatwianie powrotu na rynek pracy oraz łączenie obowiązków zawodowych z prywatnymi
 - zapewnienie różnych form opieki nad dziećmi oraz wspieranie powstawania i rozwoju istniejących miejsc zorganizowanej opieki dla dzieci (m.in. żłobki, przedszkola, kluby dziecięce)
 - upowszechnienie dostępu do różnych form opieki nad osobami zależnymi;

Sfera 4. Edukacja

Cel operacyjny:

ROZWÓJ EDUKACJI I SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

Kierunki działań:

- stworzenie specjalistycznej oferty edukacyjnej we współpracy między szkołami a pracodawcami i instytucjami otoczenia biznesu
 - wdrażanie mechanizmów włączania pracodawców, instytucji otoczenia biznesu i środowiska nauczycieli w proces kształcenia (udział w opracowywaniu programów nauczania, nauczanie warsztatowe, uczniowskie staże i praktyki)
 - budowa sieci współpracy i samokształcenia dla dyrektorów oraz nauczycieli szkół i placówek w szczególności kształcenia zawodowego
 - wypracowanie programu wspomagania szkół w zakresie diagnozowania potrzeb rozwojowych, doboru dostosowanych do tych potrzeb form doskonalenia i pomocy we wdrażaniu zmian,
- poprawa jakości kształcenia zawodowego oraz kształcenia głównie pod kątem nabywania kompetencji kluczowych, w tym społecznych oraz ułatwiających dostęp do rynku pracy
 - organizacja zajęć nastawionych na rozwój kompetencji kluczowych, rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów, prowadzenie indywidualnych i grupowych form doradztwa; rozbudzanie zainteresowań i kreatywności, m.in. poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych
 - uruchamianie ukierunkowanych programów motywacyjnych dla uczniów (np. staże w zakładach pracy, indywidualna ścieżka rozwoju, opieka stypendialna)
 - uruchamianie i poprawa istniejącej oferty i programów kształcenia zawodowego,
- doskonalenie kadry dydaktycznej
 - doskonalenie kwalifikacji nauczycieli, zarówno w zakresie nauki zawodu i teoretycznych przedmiotów zawodowych (we współpracy z pracodawcami), jak i kształcenia ogólnego, w tym kształtowania kompetencji kluczowych uczniów,
 - podnoszenie kompetencji doradców zawodowych,
- doposażenie szkół oraz rozbudowa/ przebudowa/remont infrastruktury dydaktycznej (przede wszystkim w zakresie pracowni przedmiotowych),
- promowanie szkolnictwa zawodowego,
- wypracowanie formuły uruchamiania/poszerzania oferty kształcenia ustawicznego, odpowiadającej bieżącym potrzebom pracodawców,
- utworzenie, doposażenie ośrodków egzaminacyjnych umożliwiających w szczególności potwierdzanie efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

6. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Celem strategicznym ujętym w strategii jest: rozwój przedsiębiorczości w powiecie kościerskim z wykorzystaniem istniejącego potencjału gospodarczego, infrastrukturalnego i ludzkiego.

Jego osiągnięcie będzie możliwe poprzez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel 1: Poprawa stanu i rozwój infrastruktury technicznej,
- Cel 2: Stworzenie zintegrowanej polityki rozwoju i promocji zasobów powiatu,
- Cel 3: Rozwój gospodarki i lokalnego rynku pracy,
- Cel 4: Rozwój edukacji i szkolnictwa zawodowego.

Powyższe cele są spójne z celami zawartymi w następujących dokumentach programowych i planistycznych wyższego rzędu:

1. Strategia „Europa 2020”⁹⁸,
2. Strategia Rozwoju Kraju 2020⁹⁹,
3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie¹⁰⁰,
4. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”¹⁰¹,
5. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju¹⁰²,
6. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020¹⁰³,
7. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025¹⁰⁴.

Zbieżność wyznaczonych w strategii celów strategicznych z obowiązującymi dokumentami europejskimi, krajowymi i regionalnymi zaprezentowano w poniższej tabeli.

⁹⁸ Strategia „Europa 2020”, http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf (22.05.2014).

⁹⁹ Strategia Rozwoju Kraju 2020, <http://dokumenty.rcl.gov.pl/M2012001088201.pdf> (22.05.2014).

¹⁰⁰ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, https://www.mir.gov.pl/aktualnosci/polityka_rozwoju/Documents/KSRR_zalaczniki_na_RM_13-07-2010.pdf (22.05.2014).

¹⁰¹ Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”, <http://www.mg.gov.pl/files/upload/17492/Strategia.pdf> (22.05.2014).

¹⁰² Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju <https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2013/02/Strategia-DSRK-PL2030-RM.pdf> (23.05.2014).

¹⁰³ Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, http://www.pomorskie.eu/res/strategia2020/pomorskie_srwp2020.pdf (23.05.2014).

¹⁰⁴ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025, http://www.powiatkoscierski.pl/upload/Diagnoza_powiat_2010_09_13.pdf (23.05.2014).

Tabela 17. Zbieżność wyznaczonych w strategii celów operacyjnych z dokumentami strategicznymi

Cel operacyjny określony w „Strategii rozwoju przedsiębiorczości w kontekście zarządzania zmianą gospodarczą w powiecie kościerskim na lata 2014-2020”	Zgodność z dokumentami strategicznymi
Cel 1. Poprawa stanu i rozwój infrastruktury technicznej	Strategia „Europa 2020”
	Cel 2. Poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej Jednym z czynników wpływających na wzrost gospodarczy kraju jest efektywność działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej. Realizacja celu operacyjnego nr 1 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez poprawę dostępności do infrastruktury transportowej o znaczeniu regionalnym i krajowym oraz przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, co jest zgodne z założeniami Strategii „Europa 2020”.
	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
	Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów 1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi 1.2.1. Zwiększenie dostępności komunikacji wewnątrz regionów Biorąc pod uwagę koncentrację działalności gospodarczej oraz najlepszych miejsc pracy (co z kolei wiąże się z przestrzennym zasięgiem dojazdów do pracy) na obszarach miast wojewódzkich i ich obszarach funkcjonalnych dla integracji terytorialnej regionów i pełniejszego wykorzystania potencjałów obszarów położonych poza miastami wojewódzkimi, niezbędne są działania na rzecz poprawy jakości połączeń centrów z zapleczem regionów (zarówno z miastami subregionalnymi, jak i obszarami wiejskimi), poprzez rozbudowę infrastruktury, a także poprzez rozwijanie i integrowanie systemów transportu publicznego. Realizacja celu operacyjnego nr 1 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez poprawę dostępności do infrastruktury transportowej o znaczeniu regionalnym i krajowym, w tym powiązanie infrastrukturą najważniejszych ośrodków miejskich z Trójmiastem, a także miast powiatowych z ośrodkami gminnymi, co jest zgodne z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.
	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
	Cel 5. Stworzenie Polski Cyfrowej Utrzymanie tempa rozwoju gospodarczego wymaga inwestycji w infrastrukturę szerokopasmową w celu zapewnienia powszechnego, wysokiej jakości dostępu do Internetu.

	Realizacja celu operacyjnego nr 1 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, w tym zapewnienie dostępu do Internetu wszystkim mieszkańcom, co jest zgodne z założeniami dokumentu: Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.
	Strategia Rozwoju Kraju 2020
	Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka
	Cel 5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych W perspektywie kolejnych kilku lat najistotniejsze będzie umożliwienie wszystkim gospodarstwom domowym korzystania z dostępu do Internetu, a w nieco dłuższej perspektywie –zapewnienie im dostępu do szybkiego i bardzo szybkiego Internetu.
	Cel 7. Zwiększenie efektywności transportu Transport należy do kluczowych czynników determinujących rozwój gospodarczy kraju. Dostępność infrastruktury transportowej oraz jej odpowiednia przepustowość umożliwiają dyfuzję wzrostu gospodarczego z silnych regionów do regionów rozwijających się wolniej. Realizacja celu operacyjnego nr 1 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu oraz poprawę dostępności do infrastruktury transportowej o znaczeniu regionalnym i krajowym – zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Kraju 2020.
	Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”
	Cel 2. Stymulowanie efektywności poprzez wzrost wiedzy i pracy Na rozwój społeczno-gospodarczy kraju wpływa infrastruktura, przede wszystkim w zakresie dostępności komunikacyjnej. Istotnym stymulatorem rozwoju gospodarczego pozostaje zwłaszcza infrastruktura transportowa oraz informacyjna i komunikacyjna. Realizacja celu operacyjnego nr 1 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez poprawę dostępności do infrastruktury transportowej o znaczeniu regionalnym i krajowym oraz przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, co jest zgodne z założeniami Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”.
	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020
	Cel strategiczny: Atrakcyjna przestrzeń
	Cel operacyjny: Sprawny system transportowy W strategicznym interesie województwa leży zapewnienie elementarnych warunków dla stabilnego, długofalowego i zrównoważonego rozwoju. Niezbędne jest stworzenie podstaw dla wysokiej mobilności mieszkańców, a także sprawnego i bezpiecznego przepływu towarów i energii, w oparciu o efektywnie funkcjonujące (inteligentne) sieci i systemy infrastrukturalne sprzyjające przestrzennemu równoważeniu procesów rozwojowych. Realizacja celu operacyjnego nr 1 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez poprawę dostępności do infrastruktury transportowej o znaczeniu regionalnym i krajowym oraz rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, gazowej, co jest zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020.

	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025
	Cel II. Poprawa dostępności komunikacyjnej i zwiększenie spójności wewnętrznej Ziemi Kościerskiej Cel operacyjny II.1. Poprawa dostępności do Aglomeracji Trójmiejskiej i sąsiednich obszarów Cel operacyjny II.3. Poprawa lokalnej infrastruktury podstawowej warunkującej dostępność i spójność wewnętrzną Jednym z głównych problemów powiatu kościerskiego jest słaba dostępność Ziemi Kościerskiej (drogowa) szczególnie w odniesieniu do Aglomeracji Trójmiejskiej. Ponadto region cechuje słaba dostępność obszarów wiejskich do szybkiego Internetu. Realizacja celu operacyjnego nr 1 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez poprawę dostępności do infrastruktury transportowej o znaczeniu regionalnym i krajowym, w tym powiązanie infrastrukturą najważniejszych ośrodków miejskich z Trójmiastem, a także miast powiatowych z ośrodkami gminnymi, utrzymanie dobrej jakości infrastruktury transportowej – co jest zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025.
Cel 2. Stworzenie zintegrowanej polityki rozwoju i promocji zasobów powiatu	Strategia „Europa 2020”
	Cel 2. Poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej Jednym z czynników wpływających na wzrost gospodarczy kraju jest efektywność działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej. Realizacja celu operacyjnego nr 2 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez zacieśnienie i rozwój współpracy samorządów lokalnych powiatu na rzecz polityki rozwoju gospodarczego zapewnienie stałej współpracy i dialogu między administracją a przedsiębiorstwami w celu tworzenia optymalnych warunków rozwoju przedsiębiorczości, co jest zgodne z założeniami Strategii „Europa 2020”.
	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
	Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów 1.3. Budowanie podstaw konkurencyjności województw 1.3.6. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego W rozwoju regionalnym i budowaniu przewag konkurencyjnych środowisko przyrodnicze i potencjał dziedzictwa kulturowego odgrywają coraz większą rolę. Jest to związane z jednej strony ze zwiększeniem zainteresowania tymi aspektami gospodarki regionalnej, a z drugiej wpływem na jakość życia. Realizacja celu operacyjnego nr 2 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez stworzenie i wdrożenie lokalnej strategii rozwoju turystyki, w tym stworzenie wspólnej marki dla powiatu, opracowanie i promocja kompleksowej, rozpoznawalnej oferty turystycznej opartej na charakterystycznych walorach dziedzictwa kulturowego, utworzenie nowych i promocja istniejących lokalnych produktów kulturowych i turystycznych. Zaplanowane działania są zgodne z ww. celem Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.
	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
	Cel 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej Ważne jest aby stworzyć warunki dla e-administracji i wdrożenia mechanizmów nowoczesnej debaty społecznej jak i komunikacji państwa

	z obywatelami, obejmujące zmianę procedur administracyjnych, wspartą wykorzystaniem narzędzi ICT. Realizacja celu operacyjnego nr 2 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez cyfryzację urzędów (e-urząd), co jest zgodne z założeniami dokumentu: Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.
	Strategia Rozwoju Kraju 2020
	Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna Cel 2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych Wyzwaniem dla państwa na najbliższe lata jest doskonalenie świadczenia usług przez zwiększanie ich dostępności oraz poprawę jakości. Podejmowane działania powinny przyczynić się do wyrównania dostępu wszystkich obywateli do wysokiej jakości usług publicznych. Wprowadzeniu odpowiednich standardów świadczenia usług publicznych oraz zwiększeniu ich dostępności służyć powinno szersze i bardziej kompleksowe wykorzystanie technologii informatycznych i komunikacyjnych oraz rozwój niezbędnej do tego infrastruktury. Realizacja celu operacyjnego nr 2 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez uproszczenie procedur administracyjnych oraz cyfryzację urzędów (e-urząd), co jest zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Kraju 2020.
	Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”
	Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki Efektywna działalność, produktywność oraz rozwój przedsiębiorstw, a tym samym ich pozycja konkurencyjna, uzależnione są w dużym stopniu od otoczenia instytucjonalnego. Polski system prawa wymaga uproszczenia, eliminacji zbędnych obciążeń i barier dla przedsiębiorczości oraz usystematyzowania i zabezpieczenia przed nieuzasadnionymi zmianami. Realizacja celu operacyjnego nr 2 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez zapewnienie stałej współpracy i dialogu między administracją a przedsiębiorstwami w celu tworzenia optymalnych warunków rozwoju przedsiębiorczości, w tym uproszczenie procedur administracyjnych. Zaplanowane działania są zgodne z ww. celem Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”.
	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020
	Cel strategiczny: Nowoczesna gospodarka Cel operacyjny: Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna Oferta turystyczna powinna być oparta o walory naturalne oraz zasoby dziedzictwa kulturowego, wykorzystująca najpełniej potencjał turystyczny i kulturalny regionu. Realizacja celu operacyjnego nr 2 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez stworzenie i wdrożenie lokalnej strategii rozwoju turystyki, co jest zbieżne z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020.
	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025
	Cel I. Podniesienie konkurencyjności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystycznej Ziemi Kościerskiej Cel operacyjny I.3. Systemowe wsparcie promocji gospodarczej i turystycznej oraz pozyskiwania nowych inwestorów

	Powiat kościerski cechuje niepełne wykorzystanie posiadanych zasobów, szczególnie dla rozwoju turystyki i innych obszarów działalności gospodarczej oraz niewystarczająca promocja gospodarcza i turystyczna obszaru, brak atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, systemu informacji turystycznej i produktów turystycznych wysokiej jakości. Realizacja celu operacyjnego nr 2 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez opracowanie i promocję kompleksowej, rozpoznawalnej oferty turystycznej opartej na charakterystycznych walorach dziedzictwa kulturowego, co jest zgodne z założeniami Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025.
Cel 3. Rozwój gospodarki i lokalnego rynku pracy	Strategia „Europa 2020”
	Cel 1. Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% Grupą docelową są kobiety i mężczyźni w wieku 20-64 lat. Priorytetem jest zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych. Realizacja celu operacyjnego nr 3 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez aktywizację zawodową osób biernych zawodowo, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, co jest zgodne z założeniami Strategii „Europa 2020”.
	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
	Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów 1.3. Budowanie podstaw konkurencyjności województw 1.3.4. Wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu Wspieranie strefy gospodarczej w polityce regionalnej będzie się skupiać na tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorstw i rozwijaniu ich atrakcyjności inwestycyjnej. Realizacja celu operacyjnego nr 3 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez poprawę efektywności i jakości działania instytucji otoczenia biznesu, co jest zgodne z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.
	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
	Cel 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki Zadaniem ważnym z punktu widzenia rozwoju innowacyjności i wzmocnienia polskiej przedsiębiorczości jest wyposażenie w odpowiednią wiedzę i możliwości współpracy młodych polskich przedsiębiorców, którzy są na etapie tworzenia własnej firmy. Pakiet działań musi być kierowany do tych osób, które będą decydowały się na rozpoczęcie własnego biznesu. Realizacja celu operacyjnego nr 3 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez stworzenie systemu doradztwa i szkoleń dla przedsiębiorców, w tym możliwości dofinansowania działalności gospodarczej oraz poprawę efektywności i jakości działania instytucji otoczenia biznesu (prawnego, finansowego). Zaplanowane działania są zgodne z ww. celem dokumentu: Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.
	Strategia Rozwoju Kraju 2020
	Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

	Cel 3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki Najważniejszym zadaniem w nadchodzących latach będzie dokonanie zmian w strukturze gospodarki, tak by w sektorze produkcji dominowały przemysły, które stosują zaawansowane technologie. Zakłada się odchodzenie od dotychczasowej struktury gospodarki do tej opartej na wiedzy. Realizacja celu operacyjnego nr 3 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez wzrost liczby przedsiębiorstw, w tym inwestujących w rozwiązania innowacyjne i TIK oraz wzmocnienie potencjału sektora rolno-spożywczego, w szczególności w zakresie przetwórstwa i produkcji zdrowej żywności. Zaplanowane działania są zgodne z ww. celem Strategii Rozwoju Kraju 2020.
	Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” Cel 2. Stymulowanie efektywności poprzez wzrost wiedzy i pracy Trendy rozwojowe państw wysoko rozwiniętych pokazują, że jedynie budowanie przewagi konkurencyjnej opartej na wiedzy i innowacjach może zagwarantować trwały rozwój oraz nowe, bardziej wydajne miejsca pracy. Realizacja celu operacyjnego nr 3 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez wzrost liczby przedsiębiorstw, w tym inwestujących w rozwiązania innowacyjne i TIK, co jest zgodne z zapisami Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”.
	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020
	Cel strategiczny: Nowoczesna gospodarka Cel szczegółowy: Wysoka efektywność przedsiębiorstw W strategicznym interesie województwa leży poprawa jego pozycji w łańcuchu wartości dodanej w skali krajowej, bałtyckiej i europejskiej. Intensyfikacja wewnętrznych i zewnętrznych powiązań gospodarczych warunkuje poprawę konkurencyjności regionu, umożliwiając przyciąganie zasobów ludzkich, kapitałowych i technologicznych oraz ich kształtowanie w taki sposób, aby działały na rzecz jego trwałego rozwoju. Realizacja celu operacyjnego nr 3 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez wzrost liczby przedsiębiorstw, w tym inwestujących w rozwiązania innowacyjne i TIK oraz promocję postaw przedsiębiorczych i zakładania własnej działalności gospodarczej, co jest zbieżne z ww. celami Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020.
	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025
	Cel I. Podniesienie konkurencyjności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystycznej Ziemi Kościerskiej Cel operacyjny I.1. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości Istotnym problemem powiatu kościerskiego jest mały potencjał gospodarczy – istniejące podmioty nie są w stanie zapewnić wystarczającej liczby miejsc pracy, niski poziom wynagrodzeń, wysokie bezrobocie szczególnie na obszarach wiejskich. Realizacja celu operacyjnego nr 3 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez aktywizację zawodową osób biernych zawodowo, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz promocję postaw przedsiębiorczych i zakładania własnej działalności gospodarczej. Zaplanowane działania są zgodne z ww. celem Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025.

Cel 4. Rozwój edukacji i szkolnictwa zawodowego	Strategia „Europa 2020”
	Cel 4. Podniesienie poziomu wykształcenia Cel będzie realizowany zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne. Realizacja celu operacyjnego nr 4 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez stworzenie specjalistycznej oferty edukacyjnej we współpracy między szkołami a pracodawcami i instytucjami otoczenia biznesu oraz wypracowanie formuły uruchamiania/poszerzania oferty kształcenia ustawicznego, odpowiadającej bieżącym potrzebom pracodawców - jest to godne z zapisami Strategii „Europa 2020”.
	Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
	Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe 2.2.1. Usługi edukacyjne i szkoleniowe Celem działań dotyczących rozwijania oraz poprawy dostępu i jakości usług edukacyjnych i szkoleniowych jest podniesienie poziomu wykształcenia ludności i poprawa jego struktury tam, gdzie wskaźniki w tym zakresie są najniższe, a tym samym wsparcie procesów rozwoju kapitału ludzkiego. Polityka regionalna będzie oddziaływać na wzrost dopasowania wykształcenia ludności do potrzeb lokalnych rynków pracy. Szczególnie dotyczy to wysokiej jakości kształcenia zasadniczego zawodowego i średniego (także o profilu rolniczym) i wzmocnienia nauczania praktycznego. Realizacja celu operacyjnego nr 4 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez stworzenie specjalistycznej oferty edukacyjnej we współpracy między szkołami a pracodawcami i instytucjami otoczenia biznesu oraz budowę sieci współpracy i samokształcenia dla dyrektorów oraz nauczycieli szkół i placówek w szczególności kształcenia zawodowego. Zaplanowane działania są zgodne z ww. celem Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.
	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
	Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki Aby zrealizować cel, niezbędne jest unowocześnienie i poprawa jakości edukacji, oraz dopasowanie edukacji do potrzeb zmieniającej się gospodarki i społeczeństwa. Trzeba lepiej wykorzystać indywidualne i publiczne inwestycje w edukację wzmacniając kształcenie kluczowych kompetencji, wdrażając model kształcenia zawodowego opartego na uczeniu się praktycznym i na elastycznych ścieżkach uczenia się, tworząc ofertę atrakcyjnych studiów o profilu praktycznym i podnosząc ich jakości. Realizacja celu operacyjnego nr 4 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez poprawę jakości kształcenia zawodowego oraz kształcenia pod kątem nabywania kompetencji kluczowych, w tym społecznych oraz ułatwiających dostęp do rynku pracy oraz promowanie szkolnictwa zawodowego. Zaplanowane działania są zgodne z zapisami dokumentu: Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.

	Strategia Rozwoju Kraju 2020
	Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka
	Cel 4. Rozwój kapitału ludzkiego
	Jednym z głównych czynników decydujących o rozwoju i konkurencyjności kraju jest jakość kapitału ludzkiego, na którą decydujący wpływ ma poziom kompetencji i kwalifikacji obywateli. Poprawa jakości kapitału ludzkiego oznacza sytuację w której obywatele podczas nauki w szkole i innych instytucjach edukacji formalnej, na kursach, ale również w pracy i środowisku zaangażowania społecznego, uczą się samodzielnie i od siebie nawzajem - uzyskują kompetencje i kwalifikacje zgodne z potrzebami społeczno-gospodarczymi oraz indywidualną potrzebą rozwoju osobistego.
	Realizacja celu operacyjnego nr 4 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez stworzenie specjalistycznej oferty edukacyjnej we współpracy między szkołami a pracodawcami i instytucjami otoczenia biznesu, co jest zgodne z zapisami Strategii Rozwoju Kraju 2020.
	Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”
	Cel 2. Stymulowanie efektywności poprzez wzrost wiedzy i pracy
	Jednym z filarów gospodarki opartej na wiedzy jest sektor nauki, który nie powinien funkcjonować w oderwaniu od życia społecznego i gospodarczego, a przeciwnie – m. In. poprzez rozwój aplikacyjnego wymiaru badań naukowych ma przyczynić się do tworzenia rozwiązań gotowych do zastosowania w warunkach globalnej, konkurencyjnej gospodarki.
	Realizacja celu operacyjnego nr 4 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez stworzenie specjalistycznej oferty edukacyjnej we współpracy między szkołami a pracodawcami i instytucjami otoczenia biznesu, co jest zgodne z ww. celem Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”.
	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020
	Cel strategiczny: Aktywni mieszkańcy
	Cel operacyjny: Efektywny system edukacji
	Usługi edukacyjne na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym powinny uwzględniać kompetencje istotne z punktu widzenia odnalezienia się na rynku pracy, postępu technologicznego i wyzwań cywilizacyjnych.
	Realizacja celu operacyjnego nr 4 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez poprawę jakości kształcenia zawodowego oraz kształcenia pod kątem nabywania kompetencji kluczowych, w tym społecznych oraz ułatwiających dostęp do rynku pracy. Zaplanowane działania są zgodne z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020.
	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025
	Cel IV. Wsparcie rozwoju kompetencji i aktywności mieszkańców oraz budowa zintegrowanego społeczeństwa Ziemi Kościerskiej
	Cel operacyjny IV.1. Zwiększenie kompetencji i mobilności zawodowej mieszkańców Ziemi Kościerskiej
	Słabą stroną powiatu kościerskiego jest niedostosowany do potrzeb rynku pracy system kształcenia – szczególnie zawodowego oraz niskie kwalifikacje pracowników i bezrobotnych.

	Realizacja celu operacyjnego nr 4 w ramach przedmiotowej Strategii nastąpi m. in. poprzez budowę sieci współpracy i samokształcenia dla dyrektorów oraz nauczycieli szkół i placówek w szczególności kształcenia zawodowego, promowanie szkolnictwa zawodowego oraz wypracowanie programu wspomagania szkół w zakresie diagnozowania potrzeb rozwojowych, doboru dostosowanych do tych potrzeb form doskonalenia i pomocy we wdrażaniu zmian. Zaplanowane działania są zgodne z ww. celami Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Ziemi Kościerskiej na lata 2010-2025.
--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf, <http://dokumenty.rcl.gov.pl/M2012001088201.pdf>,
https://www.mir.gov.pl/aktualnosci/polityka_rozwoju/Documents/KSRR_zalaczniki_na_RM_13-07-2010.pdf, <http://www.mg.gov.pl/files/upload/17492/Strategia.pdf>,
<https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2013/02/Strategia-DSRK-PL2030-RM.pdf>, http://www.pomorskie.eu/res/strategia2020/pomorskie_srwp2020.pdf,
http://www.powiatkoscierski.pl/upload/Diagnoza_powiat_2010_09_13.pdf (23.05.2014).

7. System wdrażania i monitorowania

Planowanie strategiczne jest procesem ciągłym. Dla zagwarantowania, że postanowienia przyjęte w strategii będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostaną warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania i weryfikacji.

Rola Kaszubskiego Instytutu Rozwoju we wdrażaniu niniejszej strategii obejmuje podejmowanie działań inspirujących, wspierających i koordynujących w stosunku do samorządów, przedsiębiorców i instytucji otoczenia biznesu. Do zadań Instytutu należeć będzie nawiązywanie współpracy z innymi podmiotami, współdziałanie i motywowanie partnerów przy realizacji określonych działań oraz promocja i upowszechnienie wiedzy na temat podjętych inicjatyw na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w powiecie, jak również zbieranie informacji zwrotnej od społeczności lokalnej.

Organem nadzorującym wdrażanie realizacji strategii jest Rada Powiatu Kościerskiego, której zadaniem będzie monitoring realizacji założonych celów i kierunków działań. Do kompetencji Rady należeć będzie zgłaszanie rekomendacji dla działań w powiecie na rzecz rozwoju przedsiębiorczości oraz uchwalanie ewentualnych zmian w zapisach strategii.

Dla efektywnej realizacji zapisów strategii niezbędne jest stworzenie systemu monitoringu realizacji jego ustaleń. Monitoring będzie polegał na systematycznym gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zbieranych od wszystkich realizatorów projektów w ramach strategii. Proces ten będzie służył identyfikacji realizowanych przedsięwzięć oraz porównaniu ich zgodności z założeniami strategii. Monitoring umożliwia modyfikację poszczególnych elementów przyjętych ustaleń strategicznych. Jednocześnie system ten może być wykorzystywany do ciągłego śledzenia zdarzeń, tendencji i procesów zachodzących w otoczeniu powiatu, jak i wewnątrz niego, które mogą wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na osiąganie przyjętych celów rozwoju przedsiębiorczości. Pozwala to na zwiększenie zdolności władz powiatu kościerskiego do szybkiej i skutecznej reakcji na zmiany gospodarcze.

System monitorowania strategii będzie polegał na sporządzaniu okresowych sprawozdań z realizacji celów strategii – za lata 2014-2016, 2017-2018 i 2019-2020. Sprawozdanie z realizacji strategii, uwzględniające przedsięwzięcia realizowane przez instytucje, partnerów i inicjatorów lokalnych funkcjonujące na terenie powiatu kościerskiego, zostanie przedyskutowane i przyjęte przez Radę Powiatu do dnia 31 marca roku następującego po okresie sprawozdawczym. Wnioski z owej analizy posłużą do sformułowania ewentualnych propozycji działań w zakresie przedsiębiorczości w przyszłości.

8. Źródła finansowania

Planując realizację działań, przede wszystkim o charakterze inwestycyjnym, należy wziąć pod uwagę realne możliwości ich wdrożenia, co wiąże się z oszacowaniem wydatków na rozwój sfery przedsiębiorczości w powiecie. W okresie wdrażania strategii, oprócz powszechnie znanych źródeł finansowania (np. kredyty, pożyczki), istnieje możliwość współfinansowania projektów ze środków Unii Europejskiej.

Poniżej zaprezentowana została tabela ze wskazaniem i opisem głównych źródeł finansowania projektów, w tym:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020¹⁰⁵,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020¹⁰⁶,
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020¹⁰⁷,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹⁰⁸,
- Inicjatywa Jessica¹⁰⁹.

Tabela 18. Potencjalne źródła finansowania działań z zakresu przedsiębiorczości

Cel operacyjny	Źródło finansowania - Priorytet inwestycyjny	Zakres
Cel 1. Poprawa stanu i rozwój infrastruktury technicznej	Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020	
	4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających	Interwencja dotyczyć będzie kompleksowej modernizacji istniejących i budowy nowych elementów liniowej infrastruktury transportu szynowego, trolejbusowego i autobusowego oraz węzłowej infrastruktury transportu zbiorowego oraz transportu rowerowego. Wsparcie będzie dotyczyło przedsięwzięć poprawiających funkcjonowanie, konkurencyjność i bezpieczeństwo publicznego transportu zbiorowego (Inteligentne Systemy Transportowe). Obok działań infrastrukturalnych przewiduje się także wsparcie przedsięwzięć związanych z zakupem i modernizacją taboru miejskiego publicznego transportu zbiorowego.

¹⁰⁵ Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, http://strategia2020.pomorskie.eu/res/strategia2020/RPO_WP_14_20/rpo_wp_2014_projekt_270314_sfc.pdf (26.05.2014).

¹⁰⁶ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020, http://www.pois.gov.pl/2014_2020/Documents/POIS_2014-2020_08012014.pdf (26.05.2014).

¹⁰⁷ Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020, http://www.mir.gov.pl/fundusze/Fundusze_Europejskie_2014_2020/Documents/POIR_do_KE_10012014.pdf (26.05.2014).

¹⁰⁸ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, <https://www.nfosigw.gov.pl/> (26.05.2014).

¹⁰⁹ Bank Gospodarstwa Krajowego, <http://www.bgk.com.pl/jessica/inicjatywa-jessica> (26.05.2014).

	oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	W celu podniesienia efektywności transportu zbiorowego możliwa będzie realizacja projektów dotyczących budowy infrastruktury liniowej transportu rowerowego (indywidualna mobilność aktywna) stanowiącej dojazd do węzłów integracyjnych.
	5.2 Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	Wspierane będą przedsięwzięcia przyczyniające się do zwiększania retencji wody i minimalizacji skutków ekstremalnych zjawisk klimatycznych takich jak nawałne deszcze czy susza. Wsparcie zostanie ukierunkowane w szczególności na: - utrzymanie i rozwijanie naturalnych ekosystemów retencjonujących wodę w ramach małej retencji, - budowę lub przebudowę zbiorników retencyjnych, - budowę, rozbudowę lub przebudowę systemów zagospodarowania oraz oczyszczania wód opadowych i roztopowych w miastach, - budowę indywidualnych systemów zatrzymywania i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstawania w ramach mini programów przygotowywanych przez gminy lub stowarzyszenia założone przez mieszkańców, - przedsięwzięcia z zakresu organizacji systemów monitorowania i wczesnego reagowania oraz ratownictwa w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych i usuwania skutków katastrof oraz doposażenia jednostek ratowniczych.
	6.2 Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Wspierane będą przedsięwzięcia dotyczące budowy lub rozbudowy zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, w tym zagospodarowania osadów ściekowych, co do zasady w aglomeracjach od 2 do 10 tys. RLM wyznaczonych na podstawie przepisów ustawy Prawo wodne. Uzupełniająco wspierane będą także inwestycje w lokalne systemy zbierania i oczyszczania ścieków na obszarach poza wyznaczonymi aglomeracjami, w szczególności na terenach mających wpływ na obszary objęte formami ochrony przyrody oraz w obszarach spływu wód do jezior. Możliwa będzie także realizacja projektów dotyczących poprawy procesu uzdatniania wody pitnej oraz ograniczania strat wody.
	7.2 Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Przewiduje się realizację drogowych przedsięwzięć strategicznych zdefiniowanych w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie transportu. Wsparciem objęte zostaną także drogi będące kontynuacją działań rozpoczętych w perspektywie 2007-2013 oraz drogi dojazdowe do dróg krajowych, w tym sieci TEN-T. Możliwe będą także przedsięwzięcia w ciągu dróg łączących miasta powiatowe z ośrodkami gminnymi pod warunkiem ich istotnego znaczenia dla organizacji przewozów o charakterze użyteczności publicznej, zgodnie z planem zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego jednostek samorządu terytorialnego. Wspierane będą przedsięwzięcia polegające na budowie, przebudowie i rozbudowie (wraz z wyposażeniem technicznym) układów drogowych, w tym na likwidacji „wąskich gardeł”, wyprowadzeniu ruchu tranzytowego

		z obszarów centralnych miast i miejscowości poprzez budowę obwodnic lub obejść miejscowości. W ramach realizowanych przedsięwzięć przewiduje się także działania uzupełniające dotyczące organizacji i bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz poprawiające przepustowość i sprawność ruchu (Inteligentne Systemy Transportowe).
	7.4 Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	Przedsięwzięcia polegać będą na budowie i modernizacji infrastruktury liniowej, punktowej (stacje i przystanki kolejowe) oraz towarzyszącej. W ramach wsparcia możliwe będą także projekty podnoszące bezpieczeństwo i konkurencyjność transportu kolejowego (Inteligentne Systemy Transportowe - IST), a także projekty związane z zakupem i modernizacją taboru kolejowego (w tym realizowane w formule partnerstwa publiczno-prywatnego) obsługującego zmodernizowane linie.
	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020	
	4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	a) W ramach Osi Priorytetowej I W zakresie gospodarki niskoemisyjnej wsparcie skierowane będzie do obszarów posiadających uprzednio przygotowane plany gospodarki niskoemisyjnej. W ramach inwestycji wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej przewiduje się, że wsparcie będzie ukierunkowane m.in. na projekty takie, jak: - budowa, rozbudowa lub modernizacja sieci ciepłowniczej i chłodniczej, również poprzez wdrażanie systemów zarządzania ciepłem i chłodem wraz z infrastrukturą wspomagającą; - wymiana źródeł ciepła. b) W ramach Osi Priorytetowej III Wsparcie będzie dotyczyło przedsięwzięć w zakresie rozwoju transportu zbiorowego, wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej miast, służących podniesieniu jego bezpieczeństwa, jakości, atrakcyjności i komfortu. Przewiduje się wdrażanie projektów, które będą zawierać elementy redukujące/minimalizujące oddziaływania hałasu/drgań/ zanieczyszczeń powietrza oraz elementy promujące zrównoważony rozwój układu urbanistycznego i zwiększenie przestrzeni zielonych miasta. Inwestycje będą miały charakter zarówno infrastrukturalny (w tym budowa, przebudowa, rozbudowa sieci szynowych, sieci energetycznych, zapleczy technicznych do obsługi i konserwacji taboru, centrów przesiadkowych oraz elementów wyposażenia dróg i ulic w infrastrukturę służącą obsłudze transportu publicznego i pasażerów), jak i taborowy, a także kompleksowy, obejmujący obydwa typy projektów. Realizowane będą także projekty wzbogacone o pozostałe komplementarne względem podstawowej infrastruktury liniowej elementy, w tym ITS, usprawniające funkcjonowanie całego systemu transportowego,

		dzięki którym nastąpi integracja infrastrukturalna istniejących środków transportu oraz dostosowanie systemu transportowego do obsługi osób o ograniczonej możliwości poruszania się.
	6.2. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Finansowana będzie zarówno budowa nowej infrastruktury jak i modernizacja istniejących już obiektów m.in. poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii, podwyższonego stopnia usuwania biogenów lub zwiększenia przepustowości systemu. Obszarem wspieranym będzie także gospodarka osadami ściekowymi, w celu innego niż składowanie ich zagospodarowania. Dopuszczalne będzie również wspieranie, w ramach kompleksowych projektów, działań związanych z zaopatrywaniem ludności w wodę, w tym systemy zarządzania dystrybucją oraz likwidowania strat wody. Wsparcie zostanie skierowane także na absorpcję innowacyjnych rozwiązań w zakresie zwiększania efektywności oczyszczania ścieków przemysłowych oraz ograniczania zużycia wody w procesach produkcyjnych. Przewiduje się wsparcie następujących obszarów: - kompleksowej gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach co najmniej 10 000 RLM (próg RLM nie dotyczy regionów lepiej rozwiniętych), w tym wyposażenie ich w: - systemy odbioru ścieków komunalnych, oczyszczalnie ścieków; - systemy i obiekty zaopatrzenia w wodę (wyłącznie w ramach kompleksowych projektów); - infrastrukturę zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych; - racjonalizacji gospodarowania wodą w procesach produkcji oraz poprawa procesu oczyszczania ścieków przemysłowych.
	7.1 Wsparcie multimodalnego jednolitego europejskiego obszaru transportu poprzez inwestycje w TEN-T	W obszarze transportu kolejowego inwestycje będą obejmować modernizację i rehabilitację istniejących szlaków kolejowych, w szczególności w sieci TEN-T. Ponadto przewiduje się budowę wybranych odcinków linii. Realizowane będą również prace obejmujące budowę i modernizację systemów zasilania trakcyjnego, sterowania ruchem kolejowym, inwestycje w infrastrukturę systemów usprawniających zarządzanie przewozami pasażerskimi i towarowymi, poprawę stanu technicznego obiektów inżynierskich oraz zakupu specjalistycznego sprzętu technicznego, a także zakupu i modernizacji taboru kolejowego.
	7.2 Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się realizację projektów drogowych związanych z: połączeniem ośrodków miejskich z siecią TEN-T (drogi ekspresowe i drogi krajowe poza TEN-T), odciążeniem miast od nadmiernego ruchu drogowego (obwodnice, drogi wylotowe z miast, w tym drogi krajowe w miastach na prawach powiatu). Projekty będą realizowane przede wszystkim na drogach zarządzanych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, a także przez miasta na prawach powiatu. Będą one uzupełniane o inwestycje z zakresu montażu infrastruktury monitoringu i zarządzania ruchem (ITS) oraz systemów poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego.
	7.4 Rozwój i rehabilitacja	Wsparcie transportu kolejowego poza siecią TEN-T będzie dotyczyło infrastruktury linii kolejowych służących

	kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego wysokiej jakości oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu	przewozom pasażerskim, jak i istotnych z punktu widzenia towarowego ruchu kolejowego oraz infrastruktury i taboru przewoźników działających na obszarach funkcjonalnych miast (koleje miejskie, metro). Realizacja wybranych odcinków linii kolejowych przyczyni się do poprawy spójności terytorialnej województw i dostępności do regionalnych ośrodków miejskich. Przewiduje się realizację inwestycji w odniesieniu zarówno do infrastruktury liniowej (podstawowej i systemów sterowania ruchem) i punktowej (przystanki kolejowe, dworce przesiadkowe), jak i taboru kolejowego.
	7.5 Zwiększenie efektywności energetycznej i bezpieczeństwa dostaw poprzez rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii oraz poprzez integrację rozproszonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	Wsparcie obejmie: - budowę i modernizację sieci przesyłowych i dystrybucyjnych gazu ziemnego wraz z infrastrukturą wsparcia dla systemu, w tym również sieci z wykorzystaniem technologii smart; - budowę i modernizację sieci przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej, w tym również sieci z wykorzystaniem technologii smart; - budowę i rozbudowę magazynów gazu ziemnego; - rozbudowę możliwości regazyfikacji terminala LNG.
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	
	1.1 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach	Część 2) Gospodarka ściekowa w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Rodzaje przedsięwzięć: - budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych (także w zakresie dotyczącym przetwarzania osadów ściekowych), - budowa, rozbudowa lub modernizacja zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej. Okres wdrażania programu w latach: 2014-2025
	5.7. SYSTEM – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW	Część 2) Dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków, lokalnych oczyszczalni ścieków wraz z sieciami kanalizacyjnymi oraz podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego. Rodzaje przedsięwzięć: Zagospodarowanie ścieków bytowo - gospodarczych powstających w gospodarstwach domowych (w tym również zarządzanych przez wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe), w gospodarstwach agroturystycznych oraz w obiektach użyteczności publicznej, w tym: - wykonanie przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków o przepustowości do 50 RLM, oczyszczających ścieki bytowo-gospodarcze z gospodarstw domowych, gospodarstw agroturystycznych i obiektów użyteczności publicznej, - wykonanie lokalnych oczyszczalni ścieków wraz z sieciami kanalizacyjnymi dla budynków, osiedli mieszkaniowych oraz małych miejscowości o zwartej zabudowie - dotyczy systemów obsługujących od 50 do 1 000 RLM, na obszarach, które z uwagi na niekorzystne warunki gruntowe i/lub wodne nie mogą być obsługiwane przez systemy przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków, i na których gęstość zabudowy jest wystarczająca, by budowę sieci kanalizacyjnej i zbiorczej oczyszczalni ścieków można było

		uznać za ekonomicznie uzasadnioną, - wykonanie połączeń budynków do kanalizacji sanitarnej w systemie kanalizacji grawitacyjnej, ciśnieniowej, podciśnieniowej - dotyczy obszarów, na których istnieje możliwość połączenia się do istniejącego lub będącego w trakcie realizacji zbiorczego systemu kanalizacyjnego. Okres wdrażania programu w latach: 2014-2017
Cel 2. Stworzenie zintegrowanej polityki rozwoju i promocji zasobów powiatu	Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020	
	3.1 Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	Wsparcie ukierunkowane będzie na realizację kompleksowych i skoordynowanych działań obejmujących m.in. promocję inwestycyjną regionu, kompleksową obsługę projektów inwestycyjnych oraz inicjowanie przedsięwzięć na rzecz zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej regionu (w tym m.in. organizację wydarzeń o charakterze gospodarczym). Finansowane będzie przygotowanie (w tym uzbrojenie) terenów inwestycyjnych oraz tworzenie stref przemysłowych.
	4.1 Wsparcie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Wsparane będą przedsięwzięcia polegające na wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej (wiatru, słońca, wody, biomasy, biogazu, ziemi) w celu produkcji energii elektrycznej i/lub ciepłej, przy czym interwencja w zakresie energetyki wodnej dotyczyć będzie wyłącznie modernizacji istniejących obiektów. Wsparciem objęta będzie budowa lub modernizacja źródeł produkujących energię z OZE, w tym zakup niezbędnych urządzeń, jak również budowa infrastruktury służącej przyłączeniu źródła do sieci.
	4.3 Wsparcie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym	Wsparane będą inwestycje podnoszące efektywność energetyczną budynków użyteczności publicznej, w tym przedsięwzięcia termomodernizacyjne. Możliwa będzie także poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych. W ramach kompleksowych projektów przewiduje się modernizację energetyczną budynku wraz z wykorzystaniem instalacji OZE i wymianą źródła ciepła.
	4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące	Wsparane będą przedsięwzięcia prowadzące do obniżenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, pochodzącej z produkcji energii oraz do ograniczenia tzw. niskiej emisji, szczególnie w gminach, w których stwierdzono przekroczenia standardów jakości powietrza. Wsparciem objęta będzie budowa nowych niskoemisyjnych bądź modernizacja istniejących niskosprawnych źródeł ciepła, a także modernizacja bądź zwiększanie zasięgu scentralizowanych systemów zaopatrzenia w ciepło. W tym zakresie wspierane będą przede wszystkim inwestycje wykorzystujące gaz ziemny, biogaz i biomasę. Przewiduje się również wsparcie dla działań służących wymianie indywidualnych źródeł ciepła z zastosowaniem technologii niskoemisyjnych, realizowanych w formie ukierunkowanych terytorialnie pakietów

	na zmiany klimatu	przedsięwzięć. Możliwa będzie również rozbudowa systemu monitoringu powietrza.
	6.3 Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Interwencją objęte zostaną przedsięwzięcia obejmujące ratowanie, przywracanie wartości i ochronę charakterystycznych zabytków lub ich zespołów wraz z otaczającym je kontekstem krajobrazowym, poprzez m.in. prace rewitalizacyjne i modernizacyjne służące nadaniu im nowych funkcji (usług turystyki lub kultury), przy możliwym jednoczesnym zachowaniu funkcji dotychczasowych, jak również wdrażanie nowych form zarządzania (tworzenie parków kulturowych). Ponadto wsparciem objęte zostaną projekty ukierunkowane na podnoszenie jakości przestrzeni publicznej obejmujące realizację prac służących estetyzacji i podkreśleniu walorów kulturowych tej przestrzeni w ramach układów urbanistycznych i ruralistycznych wpisanych do rejestru zabytków. Wsparciem objęte będą również projekty umożliwiające bezpieczną eksploatację zasobów materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu, w tym w zakresie dokumentowania i popularyzacji, inwentaryzacji i udostępniania zasobów kultury z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (w szczególności digitalizacja zasobów, tworzenie nowych treści cyfrowych).
	6.4 Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę	Wsparcie będzie skierowane na czynną ochronę przyrody, przede wszystkim na obszarach chronionych w szczególności parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, co prowadzić ma do ograniczenia degradacji środowiska oraz utraty zasobów różnorodności biologicznej. Wsparcie zostanie skierowane m.in. na ochronę wód, w szczególności jezior i ekosystemów od wód zależnych. Możliwa będzie również rekultywacja jezior, urządzenie i zagospodarowanie terenów wokół rzek i zbiorników wodnych w celu ograniczenia spływu powierzchniowego i antropopresji oraz renaturalizacja obszarów wodno-błotnych. Przewiduje się także dofinansowanie projektów polegających na opracowaniu planów ochrony dla parków krajobrazowych oraz rezerwatów przyrody oraz realizacji zapisanych w nich działań. Wspierane będą projekty dotyczące zabezpieczania obszarów chronionych przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów, w szczególności związane z ukierunkowaniem ruchu turystycznego, w tym budowy, przebudowy lub rozbudowy małej infrastruktury takiej jak: ścieżki dydaktyczne, ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, parkingi, punkty i wieże widokowe, zadaszenia, platformy, punkty informacyjne. Umożliwiona będzie także realizacja projektów dotyczących ochrony i przywracania wartości ekologicznych środowiska miejskiego, przede wszystkim polegających na zwiększaniu powierzchni obszarów zieleni w miastach. Wsparcie będą mogły uzyskać również przedsięwzięcia dotyczące edukacji ekologicznej oraz zwiększania świadomości na rzecz zrównoważonego rozwoju i przeciwdziałania zmianom klimatu, w tym przedsięwzięcia związane z rozwojem systemów przetwarzania i udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie w skali

		regionalnej. Przewiduje się także budowę centrów edukacyjnych. W tym zakresie wyłączny dostęp uzyskają ośrodki edukacji ekologicznej utworzone przez Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych, WFOŚiGW w Gdańsku, szkoły wyższe oraz realizowane przez inne podmioty działające w partnerstwie z wymienionymi wyżej podmiotami.
	9.2 Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	Interwencja w zakresie kompleksowej rewitalizacji dotyczyć będzie nadawania i przywracania funkcji społecznych zdegradowanym obszarom miejskim. Realizowane w ujęciu kompleksowym przedsięwzięcia – wynikające z programów rewitalizacji – będą obejmowały w szczególności wspieranie integracji społeczno-zawodowej mieszkańców zdegradowanych obszarów miejskich, rewaloryzację, modernizację i adaptację istniejącej zabudowy, zagospodarowanie przestrzeni publicznych, działania związane z ochroną zabytków, w tym prace konserwatorskie i restauratorskie oraz dostosowanie budynków do funkcji społecznych, gospodarczych, rekreacyjnych, kulturalnych i edukacyjnych.
	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020	
	4.2 Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	Przewiduje się wsparcie następujących obszarów: - modernizacji i rozbudowy linii produkcyjnych na bardziej efektywnie energetycznie; - modernizacji energetycznej budynków w przedsiębiorstwach; - zastosowania technologii efektywnych energetycznie w przedsiębiorstwie; - budowy, rozbudowy i modernizacji instalacji OZE; - zmiany systemu wytwarzania lub wykorzystania paliw i energii, zastosowanie energooszczędnych (energia elektryczna, ciepło, chłód, woda) technologii produkcji i użytkowania energii, w tym termomodernizacji budynków; - wprowadzania systemów zarządzania energią, przeprowadzania audytów energetycznych (przemysłowych).
	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	
	3.1. Poprawa jakości powietrza	Część 1) Współfinansowanie opracowania programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych. Rodzaje przedsięwzięć: - opracowanie programów ochrony powietrza; - opracowanie planów działań krótkoterminowych. Okres wdrażania programu w latach: 2014-2018 Część 2) KAWKA - Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych, odnawialnych źródeł energii. Rodzaje przedsięwzięć: Dofinansowaniem mogą być objęte przedsięwzięcia ujęte w programach ochrony powietrza, w szczególności: - przedsięwzięcia mające na celu ograniczanie niskiej emisji związane z podnoszeniem efektywności energetycznej oraz wykorzystaniem układów wysokosprawnej kogeneracji i odnawialnych źródeł energii

		- przedsięwzięcia zmniejszające emisję zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacji miejskiej - kampanie edukacyjne pokazujące korzyści zdrowotne i społeczne z eliminacji niskiej emisji, oraz/lub informujące o horyzoncie czasowym prowadzenia zakazu stosowania paliw stałych lub innych działań systemowych gwarantujących utrzymanie poziomu stężeń zanieczyszczeń po wykonaniu działań naprawczych - utworzenie baz danych (dotyczy jednostek samorządu terytorialnego lub instytucji przez nie wskazanych) pozwalających na inwentaryzację źródeł emisji. Okres wdrażania programu w latach: 2014-2020
	3.2. Poprawa efektywności energetycznej	Część 4) Inwestycje energooszczędne w małych i średnich przedsiębiorstwach Rodzaje przedsięwzięć: - przedsięwzięcia inwestycyjne służące poprawie efektywności energetycznej polegające na zakupie urządzeń wymienionych na Liście Kwalifikowalnych Maszyn i Urządzeń (List of Eligible Materials and Equipment, LEME). Dotyczy przedsięwzięć, których finansowanie w formie kredytu z dotacją nie przekracza 250 000 euro. - przedsięwzięcia inwestycyjne w poprawę efektywności energetycznej, bazujące na rozwiązaniach indywidualnych i osiągające min. 20% oszczędności energii. Finansowanie w formie kredytu z dotacją tego rodzaju przedsięwzięcia nie może przekroczyć 1 000 000 euro - przedsięwzięcia polegające na termomodernizacji budynku/ów pozostających w dysponowaniu beneficjenta, w wyniku której zostanie osiągnięte minimum 30% oszczędności energii. Finansowanie w formie kredytu z dotacją tego rodzaju przedsięwzięcia nie może przekroczyć 1 000 000 euro. - inwestycje polegające na zastosowaniu odnawialnych źródeł energii, w tym m. in. fotowoltaiki, w istniejących obiektach wykorzystujących konwencjonalne źródła energii. Finansowanie w formie kredytu z dotacją tego rodzaju przedsięwzięcia nie może przekroczyć 1 000 000 euro. Okres wdrażania programu w latach: 2014-2016
	3.3. Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii	Część 1) BOCIAN - Rozproszone, odnawialne źródła energii Rodzaje przedsięwzięć: - elektrownie wiatrowe o mocy do 3 MWe, - systemy fotowoltaiczne o mocy od 200 kWp do 1 MWp, - pozyskiwanie energii z wód geotermalnych, moc od 5 MWt do 20 MWt, - małe elektrownie wodne o mocy do 5 MW, - źródła ciepła opalane biomasą o mocy do 20 MWt, - biogazownie rozumiane jako obiekty wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła, z wykorzystaniem biogazu rolniczego o mocy od 300 kWe do 2 MWe, - instalacje wytwarzania biogazu rolniczego celem wprowadzenia go do sieci gazowej dystrybucyjnej i bezpośredniej, - wytwarzanie energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji na biomasę o mocy do 5 MWe. Okres wdrażania programu w latach: 2014-2022 Część 4) Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji OZE

		Rodzaje przedsięwzięć: Wsparciem finansowym objęte jest przedsięwzięcie polegające na zakupie i montażu małych instalacji lub mikroinstalacji odnawialnych źródeł do produkcji energii elektrycznej lub do produkcji ciepła i energii elektrycznej, na potrzeby istniejących lub będących w budowie budynków mieszkalnych jednorodzinnych lub wielorodzinnych. Finansowane będą następujące instalacje do produkcji energii elektrycznej lub do produkcji ciepła i energii elektrycznej: - Źródła ciepła opalane biomasa - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt, - Pompy ciepła - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt, - Kolektory słoneczne - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt, - Systemy fotowoltaiczne - o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40kWp, - Małe elektrownie wiatrowe - o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40kWe, - Mikrokogeneracja - o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kWe. Okres wdrażania programu w latach: 2014-2020
Cel 3. Rozwój gospodarki i lokalnego rynku pracy	Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020	
	3.3 Wsparcie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Wspierane będą mikro i małe przedsiębiorstwa, zwłaszcza te będące we wczesnej fazie rozwoju. Finansowane będą m.in. inwestycje związane z wyposażeniem nowych lub doposażeniem istniejących stanowisk pracy, jak również z wdrażaniem nowych rozwiązań produkcyjnych, technologicznych, organizacyjnych, informatycznych i ekoefektywnych.
	3.4 Wsparcie zdolności MŚP do wzrostu na rynku regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji	Wsparcie przyjmie przede wszystkim formułę systemu świadczenia specjalistycznych usług doradczych instytucji otoczenia biznesu w odpowiedzi na popyt zgłaszany przez przedsiębiorstwa. Uzyskają one bezzwrotne wsparcie z przeznaczeniem na zakup usługi lub pakietu usług od podmiotu, który zostanie przez nie wybrany. Wsparcie obejmie m.in. takie usługi, jak: pośrednictwo (prawne, finansowe) w procesie transferu technologii i know-how, wycena wartości technologii, doradztwo z zakresu umiędzynarodowienia produktów i usług, itp.
	8.5 Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności	Wsparcie realizowane będzie poprzez wdrażanie kompleksowych rozwiązań w zakresie aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy. Działania te podejmowane będą poprzez wsparcie w ramach usług rynku pracy i z wykorzystaniem aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. Interwencja będzie prowadzona poprzez przedsięwzięcia realizowane na potrzeby ww. osób, w oparciu o przeprowadzoną indywidualną diagnozę. Osoby pozostające bez pracy będą mogły skorzystać m.in.: z profesjonalnego wsparcia psychologiczno-doradczego, stażów, praktyk zawodowych, subsydiowanych miejsc pracy, wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy. Realizowane będą przedsięwzięcia umożliwiające zdobywanie nowych umiejętności oraz podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.
	9.8 Wsparcie gospodarki społecznej i	Interwencja koncentrować się będzie na realizacji inicjatyw w zakresie rozwoju sektora ekonomii społecznej,

	przedsiębiorstw społecznych	głównie przy wykorzystaniu potencjału ośrodków wspierających ekonomię społeczną. Działalność ww. ośrodków obejmie przede wszystkim kompleksowe wsparcie istniejących podmiotów ekonomii społecznej służące ich profesjonalizacji, a także stymulowanie powstawania nowych podmiotów, m.in. poprzez wspieranie tworzenia/utrzymania miejsc pracy, zapewnienie dostępu do usług prawnych, księgowych, marketingowych, doradztwo, w tym doradztwo biznesowe, szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej, wsparcie inwestycyjne, a także usługi wspierające rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz ekonomii społecznej oraz promocję ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej.
	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020	
	1.2 Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje oraz rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i instytucjami szkolnictwa wyższego, w szczególności w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu	a) W ramach Osi Priorytetowej I Wsparcie skierowane jest do przedsiębiorstw (zarówno dużych jak i MŚP), rozpoczynających lub rozwijających działalność B+R, które planują realizację projektów badawczo-rozwojowych samodzielnie bądź we współpracy z zewnętrznymi podmiotami, w tym z innymi przedsiębiorstwami oraz jednostkami naukowymi. b) W ramach Osi Priorytetowej II Wsparcie udzielane jest przedsiębiorstwom w celu finansowania wdrożeń wyników prac B+R, które stanowią kluczowy element przekształcania wiedzy w nowe produkty, usługi i technologie. Ponadto wspierane są inwestycje przedsiębiorstw w zakresie rozwoju bazy infrastrukturalnej do prowadzenia działalności B+R, która jest niezbędna dla realizacji zaplanowanych przez przedsiębiorcę projektów badawczo-rozwojowych. c) W ramach Osi Priorytetowej III - Wsparcie rozwoju otwartych innowacji - Wsparcie ochrony własności przemysłowej przedsiębiorstw - Stymulowanie współpracy nauki z biznesem – bony na innowacje - Rozwój i profesjonalizacja proinnowacyjnych usług instytucji otoczenia biznesu - Wsparcie rozwoju klastrów – budowa systemu krajowych klastrów kluczowych - Wsparcie przedsiębiorstw i jednostek naukowych w przygotowaniu do udziału w programach międzynarodowych
	3.1 Promowanie przedsiębiorczości, w	Zakłada się realizację działań ukierunkowanych na rozwój instrumentów finansowania udziałowego,

	szczegółności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym poprzez inkubatory przedsiębiorczości	skierowanych do MŚP (w szczególności przedsiębiorstw typu start-up). Wsparcie przedsiębiorstw ma następować przez fundusze typu venture capital, sieci aniołów biznesu oraz inne instytucje otoczenia biznesu. Będą to działania wspierające powstawanie i rozwój nowych firm innowacyjnych.
	3.2 Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji	Wsparcie z zakresu internacjonalizacji skierowane jest do innowacyjnych przedsiębiorstw. Finansowanie koncentruje się na projektach, które skutkują nawiązywaniem przez przedsiębiorstwa kontaktów z zagranicznymi kontrahentami i inwestorami, w tym za pośrednictwem instytucji otoczenia biznesu. Ponadto realizowane są projekty systemowe, służące zapewnieniu dostępu do wiedzy na temat umiędzynarodowienia działalności MŚP oraz promujące tego typu działalność.
	3.4 Wspieranie zdolności MŚP do angażowania się w proces wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz w procesy innowacji	Wsparcie obejmuje projekty mające na celu zwiększenie wiedzy oraz skłonności przedsiębiorstw do podejmowania działalności innowacyjnej. Wsparcie będzie również w zakresie promocji turystycznej Polski na rynkach zagranicznych poprzez prowadzenie m.in.: kampanii promocyjnych, organizacji wydarzeń promocyjnych, wizyt studyjnych, działań w Internecie, itp.
Cel 4 Rozwój edukacji i szkolnictwa zawodowego	Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020	
	10.1 Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego	Wsparcie ukierunkowane będzie przede wszystkim na kompleksowe wspomaganie szkół i przedszkoli. W tym zakresie, jako pierwsze realizowane będą z poziomu regionu przedsięwzięcia strategiczne zdefiniowane w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie aktywności zawodowej i społecznej, obejmujące: 1) wypracowanie standardów kompleksowego wspomaganie szkół i przedszkoli (w szczególności w zakresie diagnozowania potrzeb rozwojowych, doboru dostosowanych do tych potrzeb form doskonalenia i pomocy we wdrażaniu zmian oraz budowy sieci współpracy i samokształcenia dla dyrektorów oraz nauczycieli szkół i placówek), 2) wypracowanie standardów edukacji uczniów z niepełnosprawnościami i uczniów z zaburzeniami rozwoju (m.in. w zakresie opracowania dedykowanych ścieżek edukacyjnych) oraz organizację placówki referencyjnej w zakresie pracy z uczniem z niepełnosprawnościami.
	10.3 Zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy	Wspierane będzie dostosowanie kierunków kształcenia zawodowego, w tym programów nauczania na poziomie ponadgimnazjalnym, do potrzeb gospodarki. Interwencja obejmie m.in.: 1) doskonalenie kwalifikacji nauczycieli, zarówno w zakresie nauki zawodu i teoretycznych przedmiotów zawodowych (we współpracy z pracodawcami), jak i kształcenia ogólnego, w tym kształtowania kompetencji

		kluczowych uczniów, 2) wdrażanie mechanizmów włączania pracodawców i środowiska akademickiego w proces kształcenia (udział w opracowywaniu programów nauczania, nauczanie, uczniowskie staże i praktyki), 3) uruchamianie ukierunkowanych programów motywacyjnych dla uczniów (np. staże w zakładach pracy, indywidualna ścieżka rozwoju, opieka stypendialna), 4) organizację zajęć nastawionych na rozwój kompetencji kluczowych uczniów, 5) wypracowanie formuły uruchamiania/poszerzania oferty kształcenia ustawicznego, odpowiadającej bieżącym potrzebom pracodawców, 6) promowanie szkolnictwa zawodowego (uzupełniająco).
	10.4 Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	a) Infrastruktura ponadgimnazjalnych szkół zawodowych Wspierane będą działania na rzecz ukształtowania sieci szkół zawodowych w regionie, m.in. poprzez doposażenie/wyposażenie ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, w szczególności w pomoce dydaktyczne pracowni kształcenia praktycznego, a także – w uzasadnionych przypadkach – budowę/przebudowę/remont infrastruktury ww. szkół. Interwencja skierowana zostanie również na utworzenie oraz wyposażenie/doposażenie w ramach ww. sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych ośrodków egzaminacyjnych umożliwiających w szczególności potwierdzanie efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego. b) Infrastruktura uczelni prowadzących kształcenie o profilu praktycznym Interwencja zostanie skierowana na uruchamianie lub poprawę istniejącej oferty i programów kształcenia o profilu praktycznym na poziomie wyższym na potrzeby gospodarki i obejmie przede wszystkim: doposażenie uczelni prowadzących kształcenie o profilu praktycznym w specjalistyczne pomoce dydaktyczne pracowni kształcenia praktycznego, a także – w uzasadnionych przypadkach – budowę/przebudowę/remont infrastruktury ww. uczelni.

Inicjatywa JESSICA

JESSICA wspiera regenerację i zrównoważony rozwój obszarów miejskich poprzez mechanizmy inżynierii finansowej. Zakres wsparcia w ramach inicjatywy obejmuje szeroki krąg tematyczny (rewitalizacja, edukacja, kultura, turystyka, transport, odnawialne źródła energii).

JESSICA pozwala na wykorzystanie funduszy strukturalnych UE w systemie zwrotnym, czyli oferuje odnawialne instrumenty finansowe (pożyczki, gwarancje), dając możliwość lepszego wykorzystania środków funduszy strukturalnych i pozyskania udziału instytucji finansowych, banków i przedsiębiorców, między innymi dzięki partnerstwu publiczno-prywatnemu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://strategia2020.pomorskie.eu/res/strategia2020/RPO_WP_14_20/rpo_wp_2014_projekt_270314_sfc.pdf,

http://www.pois.gov.pl/2014_2020/Documents/POIS_2014-2020_08012014.pdf,

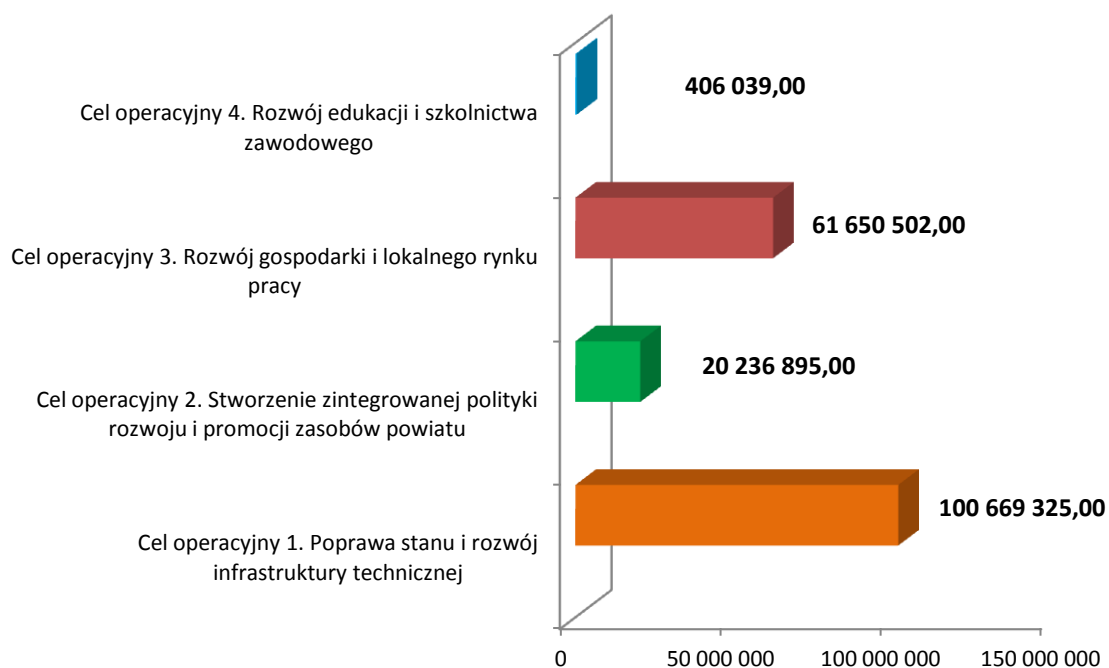
http://www.mir.gov.pl/fundusze/Fundusze_Europejskie_2014_2020/Documents/POIR_do_KE_10012014.pdf, <https://www.nfosigw.gov.pl/>, <http://www.bgk.com.pl/jessica/inicjatywa-jessica> (26.05.2014).

9. Plan finansowy

Okres realizacji przedmiotowej Strategii rozciąga się na lata 2014-2020, co powoduje, że planując określone działania, należy wziąć pod uwagę realne możliwości ich wdrożenia. Istotne znaczenie w tym zakresie odgrywają możliwości poniesienia określonej wysokości wydatków na rozwój sfery przedsiębiorczości w poszczególnych latach, bądź też innych sfer mających wpływ na przedsiębiorczość. Ze względu na długi okres programowania, wysokość wydatków określonych w planie finansowym jest obarczona dużym prawdopodobieństwem błędu, w szczególności tych dotyczących końcowych lat wdrażania strategii. Warto pamiętać, że ogromne znaczenie dla realizacji inwestycji będzie miała aktywność i skuteczność w pozyskiwaniu przez jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorców i instytucje otoczenia biznesu środków zewnętrznych, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Poniżej wskazano planowane wydatki na lata 2014-2020 związane z wdrażaniem niniejszej strategii w podziale na poszczególne cele operacyjne i działania. Największe środki finansowe na rozwój przedsiębiorczości w powiecie kościerskim zostaną skierowane na poprawę stanu i rozwój infrastruktury technicznej - głównie infrastruktury drogowej i sieci technicznych, co jest związane przede wszystkim z inwestycyjnym charakterem tych przedsięwzięć.

Wykres 20. Podział środków finansowych przeznaczonych na realizację strategii na poszczególne cele operacyjne (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie prognoz finansowych Powiatu Kościerskiego, Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie, Gminy Miejskiej Kościerzyna, Gminy Wiejskiej Kościerzyna, Gminy Wiejskiej Dziemiany, Gminy Karsin, Gminy Liniewo, Gminy Lipusz, Gminy Nowa Karczma, Gminy Stara Kiszewa.

Tabela 19. Plan finansowy wdrażania strategii w latach 2014-2020

Działanie	Planowane koszty (w zł)							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	łącznie
Sfera 1. Infrastruktura								
Cel operacyjny: POPRAWA STANU I ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ								
Budowa/modernizacja i remont dróg powiatowych i gminnych	7 882 989,00	5 922 118,00	5 258 480,00	6 260 480,00	7 840 480,00	5 840 480,00	5 990 480,00	44 995 507,00
Poprawa dostępności do infrastruktury transportowej o znaczeniu regionalnym i krajowym	6 799 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6 799 000,00
Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu	1 699 480,00	505 960,00	45 000,00	122 000,00	22 000,00	22 000,00	22 000,00	2 438 440,00
Rozbudowa infrastruktury technicznej	15 361 582,00	7 996 796,00	4 625 000,00	6 848 000,00	4 730 000,00	3 375 000,00	3 500 000,00	46 436 378,00
Razem cel operacyjny nr 1	31 743 051,00	14 424 874,00	9 928 480,00	13 230 480,00	12 592 480,00	9 237 480,00	9 512 480,00	100 669 325,00
Sfera 2. Polityka rozwoju i promocja zasobów powiatu								
Cel operacyjny: STWORZENIE ZINTEGROWANEJ POLITYKI ROZWOJU I PROMOCJI ZASOBÓW POWIATU								
Zacieśnienie i rozwój współpracy samorządów lokalnych powiatu na rzecz polityki rozwoju gospodarczego	32 000,00	44 000,00	33 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	129 000,00
Zapewnienie stałej współpracy i dialogu między administracją a przedsiębiorstwami w celu tworzenia optymalnych warunków rozwoju przedsiębiorczości	1 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	61 000,00
Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu	342 786,00	1 563 393,00	187 393,00	210 000,00	210 000,00	210 000,00	160 000,00	2 883 572,00
Stworzenie i wdrożenie lokalnej strategii rozwoju turystyki	1 634 909,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	1 724 909,00
Aktywizacja społeczna i gospodarcza obszarów mniej rozwiniętych	3 226 430,00	4 382 400,00	2 569 084,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	10 977 914,00
Rozwój i promocja partnerstwa publiczno-prywatnego	18 000,00	18 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	36 000,00
Cyfryzacja urzędów (e-urząd)	10 000,00	50 000,00	50 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	190 000,00

Tworzenie i wdrażanie programów ochrony środowiska, w tym plany gospodarki niskoemisyjnej	104 500,00	610 000,00	890 000,00	1 535 000,00	485 000,00	335 000,00	275 000,00	4 234 500,00
Razem cel operacyjny nr 2	5 369 625,00	6 692 793,00	3 754 477,00	1 995 000,00	945 000,00	795 000,00	685 000,00	20 236 895,00
Sfera 3. Gospodarka i rynek pracy								
Cel operacyjny: ROZWÓJ GOSPODARKI I LOKALNEGO RYNKU PRACY								
Wzrost zatrudnienia	6 515 000,00	6 545 000,00	6 550 000,00	6 550 000,00	6 550 000,00	6 550 000,00	6 550 000,00	45 810 000,00
Wzrost liczby przedsiębiorstw, w tym inwestujących w rozwiązania innowacyjne i TIK	9 068 502,00	1 005 000,00	1 005 000,00	1 005 000,00	1 005 000,00	1 005 000,00	1 005 000,00	15 098 502,00
Poprawa efektywności i jakości działania instytucji otoczenia biznesu (prawne, finansowe)	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	7 000,00
Wzmocnienie potencjału sektora rolno-spożywczego, w szczególności w zakresie przetwórstwa i produkcji zdrowej żywności	3 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	33 000,00
Promocja postaw przedsiębiorczych i zakładania własnej działalności gospodarczej	7 000,00	7 000,00	7 000,00	7 000,00	7 000,00	7 000,00	7 000,00	49 000,00
Zwiększenie ilości i wzrost zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej	0,00	0,00	0,00	8 000,00	8 000,00	8 000,00	8 000,00	32 000,00
Wzrost mobilności mieszkańców w skali powiatu i regionu poprzez transport zbiorowy	12 000,00	19 000,00	14 000,00	14 000,00	24 000,00	24 000,00	24 000,00	131 000,00
Ułatwianie powrotu na rynek pracy oraz łączenie obowiązków zawodowych z prywatnymi	50 000,00	50 000,00	70 000,00	80 000,00	80 000,00	80 000,00	80 000,00	490 000,00
Razem cel operacyjny nr 3	15 656 502,00	7 632 000,00	7 652 000,00	7 670 000,00	7 680 000,00	7 680 000,00	7 680 000,00	61 650 502,00
Sfera 4. Edukacja								
Cel operacyjny: ROZWÓJ EDUKACJI I SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO								
Stworzenie specjalistycznej oferty edukacyjnej we współpracy między szkołami a pracodawcami i instytucjami otoczenia biznesu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poprawa jakości kształcenia zawodowego oraz kształcenia, głównie pod kątem nabywania kompetencji kluczowych, w tym społecznych oraz ułatwiających dostęp do rynku pracy	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	70 000,00
Doskonalenie kadry dydaktycznej	27 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	207 000,00

Doposażenie szkół oraz rozbudowa/przebudowa/remont infrastruktury dydaktycznej	39 039,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	129 039,00
Promowanie szkolnictwa zawodowego	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Wypracowanie formuły uruchamiania/poszerzania oferty kształcenia ustawicznego, odpowiadającej bieżącym potrzebom pracodawców	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Utworzenie, doposażenie ośrodków egzaminacyjnych umożliwiających w szczególności potwierdzanie efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem cel operacyjny nr 4	76 039,00	55 000,00	55 000,00	55 000,00	55 000,00	55 000,00	55 000,00	406 039,00
RAZEM	52 845 217,00	28 804 667,00	21 389 957,00	22 950 480,00	21 272 480,00	17 767 480,00	17 932 480,00	182 962 761,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie prognoz finansowych Powiatu Kościerskiego, Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie, Gminy Miejskiej Kościerzyna, Gminy Wiejskiej Kościerzyna, Gminy Wiejskiej Dziemiany, Gminy Karsin, Gminy Liniewo, Gminy Lipusz, Gminy Nowa Karczma, Gminy Stara Kiszewa.

Spis tabel

Tabela 1. Lista warsztatów planowania strategicznego	5
Tabela 2. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane – saldo	10
Tabela 3. Wykaz dróg na terenie powiatu kościerskiego	28
Tabela 4. Charakterystyka gospodarki wodno-kanalizacyjnej w powiecie kościerskim.....	29
Tabela 5. Korzystający z instalacji wodno-kanalizacyjnej w gminach powiatu kościerskiego (stan na dzień 31.12.2012r.).....	30
Tabela 6. Udział korzystających z instalacji wodno-kanalizacyjnej w powiecie kościerskim na tle sąsiednich powiatów (stan na dzień 31.12.2012r.).....	30
Tabela 7. Udział korzystających z instalacji gazowej na tle sąsiednich powiatów (stan na dzień 31.12.2012r.)	31
Tabela 8. Instytucje kulturalne powiatu kościerskiego w latach 2008-2012	33
Tabela 9. Czynniki infrastrukturalne wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój przedsiębiorczości w powiecie kościerskim	34
Tabela 10. Instytucje wspierania biznesu występujące na terenie powiatu kościerskiego	36
Tabela 11. Udział obszarów chronionych w powierzchni województwa pomorskiego, powiatu i gmin powiatu kościerskiego (2012r.)	45
Tabela 12. Liczba obiektów noclegowych w powiecie kościerskim (z wyłączeniem gospodarstw agroturystycznych)	46
Tabela 13. Liczba obiektów noclegowych i miejsc noclegowych w powiecie kościerskim i kartuskim (z wyłączeniem gospodarstw agroturystycznych)	46
Tabela 14. Liczba udzielonych noclegów i osób korzystających z noclegów w powiecie kościerskim i kartuskim (z wyłączeniem gospodarstw agroturystycznych)	47
Tabela 15. Liczba obiektów noclegowych i miejsc noclegowych w gminach powiatu kościerskiego (z wyłączeniem gospodarstw agroturystycznych) w 2012r.	47
Tabela 16. Analiza SWOT powiatu kościerskiego w sferze przedsiębiorczości	61
Tabela 17. Zbieżność wyznaczonych w strategii celów operacyjnych z dokumentami strategicznymi	73
Tabela 18. Potencjalne źródła finansowania działań z zakresu przedsiębiorczości	83
Tabela 19. Plan finansowy wdrażania strategii w latach 2014-2020	97

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie powiatu kościerskiego zarejestrowanych w rejestrze REGON.....	7
Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie kościerskim wg liczby osób zatrudnionych ..	8
Wykres 3. Liczba podmiotów gospodarczych w powiatach województwa pomorskiego przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	9
Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w powiatach sąsiadujących z powiatem kościerskim.....	9
Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarczych w gminach powiatu kościerskiego zarejestrowanych w rejestrze REGON.....	11
Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach powiatu kościerskiego.....	11
Wykres 7. Wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 10 pracowników na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym w wybranych powiatach województwa pomorskiego.....	12
Wykres 8. Formy prawne podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym powiatu kościerskiego	13
Wykres 9. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie kościerskim wg sekcji PKD.....	13
Wykres 10. Liczba ludności w powiecie kościerskim w latach 2000-2012	17
Wykres 11. Liczba ludności w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego w 2012r.	17

Wykres 12. Struktura osób pracujących w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego w 2012r.	18
Wykres 13. Struktura osób pracujących powiatu kościerskiego według płci w 2012r.	19
Wykres 14. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu kościerskiego w 2012r...	20
Wykres 15. Bezrobotni w powiecie kościerskim według wykształcenia w 2012r.	20
Wykres 16. Powierzchnia wskazanych terenów inwestycyjnych w gminach powiatu kościerskiego (ha)	41
Wykres 17. Powierzchnia wskazanych terenów inwestycyjnych przeznaczonych na cele produkcyjno- usługowe i usługowe w gminach powiatu kościerskiego (ha).....	42
Wykres 18. Rodzaje wsparcia oczekiwanego przez przedsiębiorców	53
Wykres 19. Rodzaje wsparcia oczekiwanego przez młodzież i zachęcające do założenia własnej działalności gospodarczej	54
Wykres 20. Podział środków finansowych przeznaczonych na realizację strategii na poszczególne cele operacyjne (w zł)	96

Spis rysunków

Rysunek 1. Podział administracyjnym powiatu kościerskiego	3
Rysunek 2. Łączna światłowodowa i radiowa na terenie powiatu kościerskiego i okolic.....	32